

I 21292

BIBLIOTECA CENTRALA
ASOCIATII
SRIIU

REVISTA DE
CERCETARE
SI DEBATA

DEVA

Anul I. No. 3.

41004

①

„Știu”

Revista Liceului „Decebal” Deva.

Anul I. No. 3.

1 August 1937.

Redactor responsabil: LIVIU SIRCA.

Comitetul de direcție: N. LUPȘOR, I. MOLDOVAN, L. COMBI.

Comitetul de redacție pentru elevi: Redactor șef: GIURGIU OCTAVIAN, cl. VIII-a
Redactor: MOȚIU TRAIAN, cl. VII-a, Secretar de redacție: MUNTEANU MIRCEA, cl. V-a
Colaboratori: Crețu Gheorghe cl. VIII-a, Roșescu Toma cl. VIII-a, Chirică Ioan cl. VII-a,
Olariu Sabin cl. VII-a, Pop Oliver cl. VII-a, Groseanu Ilie cl. VI-a, Iacob Emil
cl. VI-a, Roescu Constantin cl. VI-a, Bordus Cornel cl. V-a, Suciu Victor cl. V-a.

S U M A R:

Articolele profesorilor:

Prof. N. Lupșor: La moartea lui George Topârceanu	Pag. 1
Prof. I. Botean: Muzica în serviciul educației	2
Prof. Z. Kardcsony: Titus Livius	5
Prof. D. Munteanu: Câteva însemnări despre aportul Istoriei în formarea caracterului	6
Prof. L. Sirca: Taylorizarea învățării (continuare)	9
Prof. I. Teodoru: Analiză: Visul, poezie de St. O. Iosif	12
Prof. L. Combi: Cum se studiază literatura (urmare); Leconte de Lisle, Le Parnasse	13
Prof. L. Moldavan: La sapă	29
Prof. I. Ignaton: Invârtita	30

Articolele elevilor:

A. Bălașa cl. VIII-a: Un geniu militar al neamului: Ștefan cel Mare	31
I. Sonea cl. VIII-a: Aforismul maiorescian	34
M. Popa cl. IV-a: Cum se stinge focul	35
O. Pop cl. VII-a: Clorofila și sinteza plantelor	35
G. Gergely cl. VI-a: Discuția cazului III de construire a triunghiurilor oarecari	37
L. Kozma cl. V-a: Model de planor „K. III.”	40
M. Popa cl. IV-a: Prepararea cernelurilor	41

Pagina artistică și literară:

L. Ghișa cl. VI-a: Zbuciumul sufletesc al lui Avram Iancu	43
M. Munteanu cl. V-a: Sfârșitul (poezie)	44
V. Suciu cl. V-a: Cap antic	44
L. Vasiiu cl. II-a: Ion Voinicul	45
P. Nonay cl. IV-a: Pastel	45
Hanta Traian cl. IV-a: Proiect pentru ceas de birou în aragonit	45

Din compunerile elevilor:

M. Munteanu cl. V-a: Urmările cuceririlor romane	46
--	----

Pagina Străjerilor :

<i>Leul Bătrân</i> : O zi la Jamboree	Pag. 47
<i>C. Boldura cl. III-a</i> : Cântecul cucului (poezie)	50

Pagina sportivă :

<i>M. Munteanu cl. V-a</i> : Elevii noștri la concursurile atletice din București	50
<i>M. Munteanu cl. V-a</i> : Concursul dintre Liceu și Școala Normală, Alte concursuri	51

Pagina umoristică :

<i>T. Brănescu cl. VII-a</i> : Schiță pascală	51
<i>T. Brănescu cl. VII-a</i> : Glume	52
<i>M. Popa cl. IV-a</i> : Glume	53
<i>T. Glăvan cl. IV-a</i> : Snoave	53

Pagina informativă :

<i>M. Munteanu cl. V-a</i> : Instituțiile auxiliare ale liceului nostru	54
<i>Din gazeta „Hunedoreanul“</i> : Expoziția de desemn dela liceul „Decebal“ din Deva	55
<i>M. Munteanu cl. V-a</i> : Impresii dela concursurile „Tinerimii Române“	56
<i>Prof. E. Felszeghy</i> : Expoziția de Lucrări Practice de Fizică a Liceului „Decebal“	57
<i>Direcțiunea</i> : Prospect	60

Cuvinte încrucișate :

<i>Prof. I. Botean</i> : Traducere din limba germană	61
<i>Prof. E. Felszeghy</i> : Probleme matematice	61
<i>Prof. E. Felszeghy</i> : Probleme de Fizică	61
<i>Prof. L. Sirca</i> : Analiză gramaticală	62
<i>G. Gergely cl. VI-a</i> : O ecuație logaritmică interesantă	62

C r o n i c a :

de <i>M. Munteanu cl. V-a</i>	62
-------------------------------	----

La moartea lui George Topîrceanu

de Prof. N. Lupșor.

Nu de mult a trecut la cele eterne într'un început de Maiu, unul dintre poeții generației mature a epocii noastre.

Lansat de minușiosul critic G. Ibrăileanu dela „Viața Romînească“ din Iași, pe care a servit-o în calitate de secretar, apoi aceea de redactor, George Topîrceanu se impune încă dela început prin două însușiri esențiale ale talentului său: eleganța expresiei și simțul artistic.

Respectând ideologia care ținea grupați sub aceeași flamură pe toți cei dela „Viața Romînească“, Topîrceanu a fost omul care n'a putut fi captat de vârtejul intereselor ce aleargă după o confortabilă situație materială, ci a rămas poetul sărac, care a trăit pentru poezie și sublimul ei.

El este printre rarii noștri poeți dela Eminescu încoace, care a știut să se mențină pe planul adevăratelor realizări artistice. De aceea poezia lui deși gustată, totuși n'a fost înțeleasă îndeajuns.

Topîrceanu a devenit repede poetul favorit al elitei noastre de societate, de salon. Și astăzi este privită poezia lui ca un mijloc de amuzament sau distracție, socotindu-l pe el însuși ca un om vesel, pe fața căruia radiază mulțumirea ce dă expresie umorului, oridecâteori sufletul său ajungea în accident cu lumea exterioară. Cei cari l-ar cunoaște numai din baladele sale vesele,

ar spune c'a fost vesel, iar după cele triste, aparența superficială i-ar oferi cu prisosință atributul contrar.

Câtă inadvertență în aprecierea unui poet, a unui scriitor!

Topîrceanu se ridică mult peste aceste însușiri ale omului comun. El este talentul care nu cunoaște crispația feței bine dispuse sau privirea pierdută a deprimării, ci poetul senin care încă din germene își convertește aceste atitudini în nepieritoarele sale versuri. El este cel mai de efect între poeții noștri contemporani și nu numai lumea intelectuală, dar chiar și criticii literari sunt obișnuiți să-l vadă prin această prismă. George Topîrceanu este în această privință poetul cel mai reprezentativ al vieții noastre cotidiene, care deși uneori pare a ieși din comun, totuși se menține cu motivele de inspirație pe linia realității noastre zilnice, prin sentimentul exclusiv profund omenesc, prins de antena sensibilității sale artistice.

Dacă critica de astăzi cu procedura ei incompletă l-a așezat pe scara valorilor poetice, el va trebui să urce această ierarhie, atunci când va fi privit nu numai din punctul de vedere al efectului, ci și din acela al intenției de realizare. Numai atunci va apare în adevărata lui lumină autorul „Baladei chiriașului grăbit“ și al minunatelor „rapsodii“.

Topîrceanu a fost cunoscut mai mult la suprafață decât în adâncime, ceea ce se datorește contrastului dintre fond și formă în opera sa. Exprimă un fond minuscul într-o formă bogată cu o mare varietate de nuanțe. Acesta e răsunetul pe care l-a provocat în lumea noastră intelectuală autorul volumului de proză umoristică intitulat „Scrisori fără adresă”, sau al tot atât de accesibilului volum de poezii „Parodii originale”, pe care le face din mulți poeți ai noștri și din anticul Homer, imitând cu o perfecțiune de toată admirația versul originalului. Prin forma impecabilă, bogăția de imagini și a figurilor stilistice, vor rămâne printre cele mai de efect poezii în literatura noastră.

După motivele de inspirație, forma poeziei, precum și cursivitatea versului, Topîrceanu a fost încadrat în poezia noastră tradiționalistă post-belică sau mai bine zis a neoclasicismului nostru poetic. La efectul poeziilor sale nu contribuiesc numai aceste calități, proprietate de altfel și a altor poeți chiar ai generației sale, ci se distinge mai ales prin spontaneitatea, nuanțarea și jocul de imagini, întocmai ca jocul de culori în pictură, întotdeauna realizat prin abundența figurilor de stil și prin varietatea imaginilor mereu înmulțite.

Faptul acesta, precum și versurile fanteziste din volumul „Migdale amare”, îl fac pe Topîrceanu mai mult un cultivator al expresiei decât al versului și-l fixează chiar pe linia curenților moderniste, mai ales după mult reușita și frapanta întrebuintare de imagini deplasate.

Sunt de ajuns 2 strofe din poezia „Fantezie de toamnă” pentru a face cunoștință cu aceste noutăți izbitoare:

*„În casă tac toate. Un singur covor
Atacă, pe nas, uvertura.
Și cărțile toate 'l urmează în cor,
Începe să cânte întregul decor,
Ceasornicul bate măsura.*

*Și-acuma 'i un cântec adânc, ne'nterupt:
Dulapul cu-o aripă frântă
Și patul și soba și scaunul rupt
Și vechile cadre cu flori dedesupt
Se uită la mine și cântă“.*

(Vezi: „Migdale amare” p. 37. ed. II. „Cartea Românească”).

George Topîrceanu se distinge între poeții generației sale, nu atât prin fondul, cât mai ales prin forma poeziilor. El reușește să se impună prin o ritmică ce dă poeziei sale o cursivitate neobicinuită. Aceasta se datorește felului său unic de a turna în metrica versului cuvintele așa cum se întrebuintează în proză. Versul său nu cunoaște așa numita „licență poetică” și prea arareori simplificări sau prescurtări reclamate de metrică. Este versul elegant și în același timp masiv, proprietăți caracteristice mai mult lui în literatura noastră contemporană.

George Topîrceanu nu s'a impus numai prin forma poeziei sale mai puțin înțeleasă, ci prin o altă noutate nu mai puțin frapantă: aceea de a fi făcut o subtilă îmbinare între sentiment și spirit, notele esențiale ce alcătuiesc echilibrul clasic din poezia lui și fac trăsura de unire între cele două mari curente în poezia noastră de după războiu: neotradiționalismul și modernismul.

A plecat în plină maturitate de creație pe drumul vecinicii, cu aceeași seninătate clasică care a prezidat și la geneza poeziilor sale, aducându-i măcar satisfacția morală de a fi fost distins cu premiul național pentru poezie.

Muzica în serviciul educației

de prof. I. Botean.

Viața complicată și diferențiată pe care o trăim astăzi cu toții, cere dela un tânăr care va ieși în ea, nu numai multe cunoștințe, ce se dau în diferite grade de școli; lupta în viață pretinde să aibă tineretul și o educație bună. Trei factori principali de educație sunt: familia, biserica și școala. Timp de 7 ani dela naștere

un copil primește educație familiară. Familia nu totdeauna știe sau poate îndeplini această sarcină, în care caz se spune despre un tânăr cam bătărân, necioplit, „că-i lipsesc ce-i 7 ani de acasă“.

Dela vârsta de 7 ani începând, copilul trece la școală, unde i se dă o educație morală și

socială. Acest factor de educație desăvârșește educația, suplinind lacunele, pe cari le lasă fiecare în educația lui.

Mijloacele de educație în diferite faze și locuri sunt de multe feluri.

De exemplu rolul cercetășiei, sau al străjeriei, este de a colabora cu școala la educația elevilor. Roadele de educație ale acestei instituții frumoase sunt cunoscute și apreciate. Educatorii tuturor popoarelor civilizate de pe fața globului pământesc au înțeles importanța covârșitoare a ideii din punct de vedere educativ și au adoptat-o imediat.

Lăsând la o parte alte mijloace de educație, vom trece la educația prin arta muzicală. Muzica întruchipează umanitatea însăși, pentru că prin limbajul simțămintelor sale îmbrățișează omenirea întreagă.

Nici un alt fel de artă nu poate dobândi universalitatea acesteia. Muzica are limbajul cel mai ușor de înțeles, prezintă idei mai senine, gânduri fericite.

Prin muzică ne adresăm mai mult la simțuri, la inimă; melodiile le percepem, le prindem mai mult cu nervii, pentru acest fapt ne câștigă imediat. Muzica este deci o chestie a inimii; ea nu e literă moartă. Nu-i trebuie cuiva multă cultură ca să priceapă o doină, un „lied“, romanță etc. Muzica, din timpurile cele mai vechi, prin instrumentele primitive pe care le vedem chiar și astăzi la popoarele sălbatice, și-a exersat influența ei intensivă. La fel se observă înrâurirea muzicii și la animale. Un ariciu se desface numai decât din haina lui spinoasă, dacă batem o placă metalică, sau un clopoțel, ceea ce o fac copiii, cauzându-le mare plăcere mișcările tremurătoare, dar ritmice ale ariciului. Câți dintre copii n'au practicat această apucătură muzicală, ca să constrângă pe bietul ariciu, foarte timid, să danseze. De sigur că ați citit despre împlânzitorii de șerpi veninoși din Orient. În Indiile Asiei mulți oameni își câștigă pâinea de toate zilele, cântând șerpilor din fluer, cimpoi etc., făcând spectacole în străzi, și reprezentații, arătând dansul ritmic al șerpilor.

Vă întreb: oare asta nu e tot o educație?

Constatând la animale influența de mlădiere, de împlânzire a muzicii, oare nu putem să afirmăm cu siguranță efectul ei și asupra omului? E fapt cert, că mai repede învățăm o melodie decât o poezie, deși aceasta are un ritm ca și muzica, căci și poezia are o muzicalitate, ce se numește ritm. Vibrațiunea sunetelor, a tonurilor armonice, ne captivează. Armonia ne captivează, începând din leagăn până la adânci bătrânețe. Cântecul de leagăn murmurat, fredonat sau cântat de mămică puișorului ei, oare nu servește la disciplinarea gingașă a mititelului și indirect la educația lui? Prin educație sădăm un cât mai mare număr de bune deprinderi în sufletul copilului, dându-i zestrea cea mai de preț a unui tânăr, capital sigur al vieții ce-l așteaptă. Un exemplu ne va arăta cum prin muzică putem face chiar și opere practice.

Municipiul din Pitsburg (U. S. A.) refuzând creditele pentru repararea băilor comunale, primarul a declarat într'o ședință că va face el singur rost de mijloace. Primarul era un entuziast meloman (iubitor de muzică), avea o voce frumoasă de tenor și cânta din vioară. El a solicitat directorului celui mai mare varieteu din oraș să-i dea un angajament și după câteva numere de probă, contractul a fost încheiat.

În fiecare seară părintele orașului se producea la varieteu ca violonist și cântăreț de cântece populare italiene. Tot Pitsburgul aleargă să vadă pe primar, pe scena varietelui; teatrul e arhiplin, iar primarul întrebuințează salarul său respectabil pentru amenajarea băilor comunale. Iată cum muzica poate sta în serviciul igienei.

Omul se caracterizează prin efortul suprem al bucuriei de viață și prin năzuința permanentă de promovarea binelui prin aptitudinile sale obținute și dezvoltate de o educație aleasă și artistică. Artă muzicală e maximum de eloquență în minimum de timp; ea s'a născut odată cu omul; ea se găsește în sufletul fiecărui individ. E nevoie de un stimulent pentru a o pune în evidență. Aceasta e cauza reculegerii care o simțim, atunci când ascultăm o melodie, simfonie etc. Influența lor asupra noastră e plăcută, schimbându-ne starea noastră

sufletească, aducându-ne liniște și pace launtrică și transformându-ne în oameni buni și inspirându-ne idei și gândiri nobile. Ne înobilează întreg eul nostru și ne înalță sufletul.

Am avut elevi în școală — poate că vor fi și astăzi — cari nu iubeau muzica, spunând că n'o pricep, nu-i interesează, nu găsesc farmec în ea. Ei urăsc muzica înainte de a o judeca, înainte de a pătrunde în obiectul ei. Dar făcându-li-se educația muzicală prin desvoltarea sistematică a auzului, ei au făcut progrese frumoase, schimbându-se sufletește sub înrâurirea fermecătoare a muzicii. Prin porție și armonie ș'au găsit echilibrul sufleteșc, îndrăgind muzica. Muzica nu este o supraîncărcare a elevilor; ea este o ocaziune plăcută de reculegere după studii mai grele. Pornind dela această constatare, adougând efectele educative, părinții ar trebui să aducă toate sacrificiile, ca copiii lor să învețe un instrument muzical.

Expunând rezumativ rolul educativ al muzicii, adaptându-mă mediului ce mă înconjoară și spațiului măsurat, închei cu comunicarea unei povești după Gen. A. Butunoiu: „Despre legenda gamei muzicale.“

Un mare rege din timpurile vechi, avea doi fii gemeni cari se numeau: unul Do și altul Po. E știut că în asemenea ocaziuni, e foarte greu să se stabilească, fără greș, care e primul născut și prin urmare cine are drept la tron.

Regele era foarte îngrijorat din această pricină și prevedea că, la moartea sa, vor fi mari neînțelegeri și poate chiar și lupte sângeroase între cei doi fii ai săi, pentru tron, mai cu seamă că ambii aveau mulți partizani.

Pentru a pune capăt acestor viitoare neînțelegeri, regele a prevăzut, în testament, clauza, că acela dintre copiii săi va urma la tron, care — a doua zi după moartea sa, — va vedea cel dintâi soarele răsărind.

Când muri regele, fu înmormântat cu toate onorurile prescrise în astfel de împrejurări și — îndată după aceasta — cei doi frați, însoțiți de toți curtenii și de numeroși partizani, mersăra afară la câmp, cu intențiunea de a veghea acolo până la răsăritul soarelui, pentru ca acela dintre frați care va vedea cel dintâi soarele răsărind, să fie proclamat rege.

Poruncă strașnică era dată ca să nu vorbească nimeni nimic în timpul nopții, nici să se miște din loc.

Era o noapte de vară senină și liniștită; luna —

în toată marea ei, — lumina ușor câmpul și împrejurimile cu o lumină tainică și plină de vrajă. Nori albi, aproape transparenți, se mișcau încet pe cer, din spre răsărit în spre apus, trecând cu sfială par'că prin dreptul reginei eterne a nopții; se opreau o clipă — în semn de închinare și supunere, — în fața ei, învăluind-o cu o argintie năframă de mireasă, apoi își reluau mișcarea înmlăduindu-se în palide fulguri de lumină, ceea ce marea și mai mult farmecul nopții.

De sus, din depărtările albastre, din zarea infinitului, de unde începe împărăția rece a stelelor, se desprindeau par'că licăriri de lumină tremurătoare și porneau în imensitatea spațiului, lunecând până la pământ, unde cerneau o măruntă pulbere de aur, peste cei cari vegheau.

Incolo, liniște și taină pe întreaga câmpie; doar câte o pasăre de noapte spinteca văzduhul în fâlfâiri pripite de aripi și trecea grăbită ca un duh rău.

Și astfel trecu aproape întreaga noapte. Tocmai când era însă aproape să se ivească zorile, Do — peste măsură de obosit — și cu toate că făcea eforturi mari ca să rămână treaz, ațipi puțin, spre marea mirare a partizanilor săi și spre bucuria fratelui său și a prietenilor acestuia, cari abea își țineau respirația de teamă să nu-l deștepte.

Când răsări soarele, Po clătina ușor pe fratele său ca să-l trezască și îi zise:

— **Do! re mi fa:** sau în traducere: Do, rege mă fac; **sol la:** soarele acolo; și îi arătă soarele răsărit.

Do se deșteptă și văzând soarele, zise: **si,** adică da.

De aci — se zice — au eșit cele șapte note ale gamei muzicale: Do, re, mi, fa, sol, la, si.

Notele muzicale, când sunt cântate izolat nu spun nimic. Când răsare însă un Beethoven și la noi un Porumbescu, Enescu sau Drăgoiu și stimatul și iubitul nostru coleg și profesor I. Ignaton, din aceleași note așezate cu măiestrie pe firele de aur ale unui portativ, se creiază simfonii, melodii nemuritoare, cari ne zgudue fînța. Iată ce rol covârșitor are armonia!

Titus Livius

(59 a. Chr. n. — 17 p. Chr. n.)

Când s'a născut, Roma își trăia deja zilele fatale ale triumviratului I.

Ajungând din Patavium la Roma, căută cu tot entuziasmul său tineresc pe urmașul marelui Pompeiu, pentru care admirația sa exaltată crește și mai mult după evenimentul trist din Alexandria.

În Brutus și Cassius vede numai pe răsbunătorii lui Pompeius și corpul sângeros al lui Caesar, — căzut la piciorul statuei lui Pompeius, — îi dă o oarecare iluzie că republica, — pentru care voia să-și consacre viața și activitatea sa întregă, — va trăi mai departe.

Între timp se încheiase și faimosul tratat dela Bologna și în fruntea orașului ajung din nou triumvirii.

Încă un an și ultima rezistență a republicanilor fu zdrobită. Brutus și Casius, ultimii luptători republicani, au rămas pe câmpul de luptă dela Filippi.

Tit Liviu, cu toate acestea se pregătește pentru o carieră politică într'o republică liberă și învață cu mulți alți tineri arta elocinței, arma cea mai puternică a „Forului schimbăcios“.

Dar când ajunge la vârsta recerută pentru a putea candida la prima magistratură, bătălia dela Actium i-a răpit și iluzia pentru care s'a trudit până acum: Republica; pe trifoliul aventurilor nu a rămas decât o singură frunză: Octavian. — Degeaba a păstrat noul Caesar toate titlurile deșerte ale republicei, Tit Liviu știa bine că mândra republică romană este moartă și cu August începe o eră nouă în viața Imperiului.

* * *

Nu încercă, ca visătorii de mai 'nainte, să recheme la viață, ceea ce este mort, prin forța zădarnică a armelor. (Nici nu prea și-ar fi găsit tovarăși: După Pharsalus, Thapsus, Munda și Filippi, republicanii s'au liniștit pe vecie.)

Dar nu crede nici în curcubeul augustian, deși sunt scrise pe el inițialele puterii republicane: S. P. Q. R.; — presimțea că sub egida acestei embleme s'a început comedia republicană, — de fapt cea mai grandioasă a istoriei, — rolul principal avându-l însuși August!

* * *

Ce i-a mai rămas unui republican de soiul lui Tit Liviu în schimbarea fundamentală a principiilor politice?

Să urmeze pe Cato din Utica, care, după înfrângerea Pompeianilor la Thapsus, s'a sinucis, sau să se înșire în rândul lingușitorilor grăbiți să-l felicite pe monarhul August, — nu atât de genial, dar cu mult mai norocos, decât unchiul său?

Nu face nici una, nici alta!

Între aceste alternative se regăsește pe el însuși, aflându-și calea cea dreaptă!

Tresare în el deodată glasul mistic al misiunii care l-a predestinat să devină (cum a devenit, prin Eneida, prietenul său Vergiliu poetul național al Ro-

manilor!) prin cele 143 de „Libri ab Urbe condita“ istoric național al Imperiului roman.

* * *

Monumentul regelui Mausolus a fost socotit de lumea antică ca una dintre cele 7 minuni ale lumii.

Cât de neînsemnat este totuși pe lângă acest mausoleu colosal pe care l-a ridicat geniul lui Tit Liviu pe mormântul republicei romane!

(Trebuie să compar isoria lui Titus Liviu cu o clădire monumentală, pentru că această operă vastă — deși pot s'o socotesc liniștit și ca o epopee dramatizată, nu pot s'o măsoar, decât cu dimensiunile unei opere arhitectonice).

Opera lui Tit Liviu de fapt este o clădire monumentală, singură demnă de a reprezenta pe fosta ei stăpână: Republica, fiind chemată să eternizeze și pe arhitectul ei genial!

După o muncă, fără prețet, după o lungă și oboșitoare căutare în arhive, după o cercetare amănunțită a tuturor izvoarelor existente, trecând 43 de ani, și-a ajuns scopul: Idealul său mort, republica pierdută, a fost reînviată!

Ca și Beethoven, acest gigant surd al Simfoniei IX. care și-a creat o armonie internă a melodiilor după pierderea celei externe, tot așa a recreat și Tit Liviu republica cea pierdută, trăind în ea și reînviind trecutul.

Vouă copiilor, — dacă se va găsi cândva vreunul care va fi în stare să-și realizeze — în miniatură — acest Panteon Livian, — vreau să vă povestesc cum a fost construit de Tit Liviu.

Legionarul, (în mână cu faimosul steag care poartă Vulturul și inscripția atât de bine cunoscută și temută de toate colțurile pământului: S. P. Q. R.) săpat în granitul eternității, este așezat ca piatră fundamentală a acestui templu doric, iar peristilul îl formează — în loc de coloane — figurile de bărbați (care se potrivesc caracterului roman, ca și Caryatidele celui grec), îmbrăcate în to'ă sau paludamentum.

În această galerie sunt așezați stâlpii cardinali ai imperiului roman, începând cu Romulus, apoi Brutus Camillus, Cincinnatus, Decius, Duilius, Fabius Maximus, Cato Marcellus, Cornelii, Marius, Pompeius Caesar și alții, iar metopele, aceste basoreliefuri săpate în arama eternă a vitejiei romane, reprezintă scenele cele mai strălucite ale bărbăției neîntrecute:

Horatius când se întoarce în oraș, purtând pe umăr tripla pradă de războiu, Mucius băgând mâna în focul care arde în cortul lui Porsinna; Marcius luptându-se singur, înconjurat de locuitorii din Corioli. Manlius scoțind lanțul de pe gâtul Galului uriaș, doborât, Regulus în fața senatului cartaginean, Aemilius la Cannae și alte multe, până la legionarii lui Marius, care se uită, — răzimați pe pilum, — pe câmpul plin de cadavrele uriașe ale Cimbrilor...

Pe frontonul triumfiular al templului se văd sce-

nele rupte din războiul al doilea punic, din această grandioasă poemă eroică, pe care n'a scris-o, ci a săvârșit-o vreodată un popor!

Astfel s'a construit monumentul cel mai grandios ce s'a clădit cândva de oameni și care poartă numele cunoscut de toată lumea:

— VIRTUS ROMANA. —

* * *

Așa înțelegem mai ușor de ce nu poate lipsi Tit Liviu din școli și nici nu va lipsi, până când nu se va schimba chemarea școlii de a contribui pe lângă învă-

țarea cunoștințelor necesare și la formarea caracterului generațiilor viitoare.

Opera lui Tit Liviu a servit ca un izvor nesecat al virtuților cetățenești, pentru toate generațiile care au trăit în aceste 19 secole, scurse dela terminarea operei.

Tit Liviu, socotit ca un important factor educativ, are să trăiască și în viitor, până când omenirea va simți nevoia de a da generațiilor viitoare o educație, care să aibă la baza ei: cinstea, statornicia, bărbăția și credința nestrămutată în Neam și Patrie!

Zaharie Karácsony.

Câteva însemnări despre aportul Istoriei în formarea caracterului

Vremurile de mari și repezi prefaceri sociale pe cari le străbatem dela războiul încoace, poartă încă semnul crizei.

Niciodată nu s'a vorbit mai mult de criză, sub numeroase aspecte ale ei, ca în vremurile noastre. S'a accentuat cu multă îngrijorare asupra crizei morale. Sbuiciumul, dezorientarea, dezechilibrul ce domnesc în lumea socială scot în evidență acest dureros adevăr.

Se caută căile și soluțiile de curmare a răului.

Pentru însănătoșirea organismului social e nevoie de primenirea celulelor componente, e nevoie de oameni, de caractere. Astfel numai se poate umplea golul moral, se poate câștiga ordinea socială și politică, atât de necesare progresului și existenței însăși a societății. Acesta e preocuparea factorilor de conducere a societății noastre și a oamenilor de bine din această țară.

Nădejile multora se îndreaptă spre școală. Orice alte mijloace, alte căi, ce cad departe de aceasta, sunt zădarnice.

În vremuri de adâncă nestatornicie a oamenilor și a lucrurilor, cu toate greutățile ce-a avut de întâmpinat, școala a stat neclintit în slujba intereselor vitale ale neamului și țării. Ea a rămas templul nepângărit încă, în care sufletele fragede găsesc izvorul curat și întăritor al învățăturilor alese și înalte.

Școala e unicul mijloc, lent, dar permanent și sigur, care prin munca slujitorilor ei pregătește generațiile pentru primenirea cadrelor sociale și cu atât mai mult azi rolul școlii e covârșitor, când familia — și nu numai cea nevoiașă — s'a îndepărtat, sau uneori e total absentă dela menirea ei înaltă: formarea și îndrumarea sănătoasă a tinerelor vlăstare.

Școala nu se mărginește să formeze enciclopedii vii, magazii pline de tot soiul de cunoștințe, utile doar la unele examene și în vederea unei diplome, pe cari părinții și tinerii s'au deprins a le râvni cu prea multă grabă.

Paralel cu formarea oamenilor instruiți, școala urmărește realizarea scopului educativ prin însăși elementele prin cari clădim instrucția generală a școlărilor.

Școala și-a propus întotdeauna să formeze oameni bine orientați, ordonați, hotărâți, oameni de voință, de acțiune, deprinzându-i să prețuiască și să urmeze binele, dreptatea, adevărul; oameni de muncă, răbdători, gata de jertfă, etc. Toate acestea ne conduc spre formarea caracterelor fără de cari nu poate fi vorba de liniștea și propășirea unei societăți. Toate eforturile școlii se îndreaptă către această țintă finală: formarea caracterului, coronamentul operei educației.

Școala nu dispune de mijloace speciale pentru înfăptuirea acestui imperativ educativ. Legile învățământului secundar prevăd însă obiectele de învățământ și orele prescrise în programă. Tocmai acestea sunt mijloacele de prelucrare și modelare a sufletelor tinere.

Materiile de învățământ, cu toată diversitatea lor, tind în mod armonios către educația completă. Scopul concentrează și activitatea profesorilor. Orice obiect de învățământ își dă contribuția sa specială în slujba educației. Valoarea cunoștințelor ce se comunică și se învață nu stă nici în cantitatea lor, nici în folosul practic sau teoretic numai, ci, și mai cu seamă, în efectul ce au asupra sufletului școlărilor, în răsunetul și urmele ce le lasă în ființa sufletească a acestora.

În cadrul disciplinelor social-humaniste, istoria ca obiect de învățământ ne pune la îndemână un material bogat și variat, mijloc excelent în opera de formare a omului și a cetățeanului.

Studiul istoriei ne înfățișează doar viața celor ce au fost, ce au sperat, au luptat, au suferit, s'au sbuciumat și jertfit pentru idealurile lor. Prin studiul istoriei se desfășoară întreaga viață a trecutului, oameni fapte împrejurări, cari analizate, pătrunse și apreciate, sunt menite a săpa urme adânci și durabile în inima școlărilor.

În orice oră de istorie elevul ia parte activă la desfășurarea unui crâmpel din trecutul neamului, sau al omenirii. El e pus să observe, să judece, să aprecieze, să condamne și să răsplătească oameni și fapte, se bucură, se mânănește, se indignează, se revoltă, se entuziasmează, luând hotărâri și atitudini, potrivit momentelor, situațiilor ce i se aduc în față.

E un exercițiu pe cât de plăcut, pe atât de potrivit pentru formarea și întărirea fondului moral, miezul caracterului, care e izvorul acțiunilor morale.

În atmosfera anume pregătită, potrivit momentului istoric ce avem a înfățișa, reînviind trecutul, îl parcurgem ca pe o realitate a vremurilor noastre, în tovărășia celor ce au fost, ale căror însușiri și fapte trebuie să influențeze mai mult și mai puternic chiar decât ale prezentului schimbător și mereu nesigur.

În lecții ca acele din istoria Grecilor, de exemplu: elevii sunt puși să judece cazul ostracizării lui Aristide cel drept; intrând în situația lui, suferind și ei de nedreptatea ce i s'a făcut, vor condamna pe Temistocle cel ambițios și fără scrupule, admirând totuși patriotismul ambilor bărbați atenieni. Vor respinge cu mâhnire și desgust trădarea lui Efialte, coadă de topor ca multe altele din toate vremurile; se vor înfiora, vor tresări în fața eroului Leonidas și a Spartanilor săi, cari s'au jertfit pentru a se supune legilor țării și poruncilor date de mamele spartane. Câtă simpatie și admirație nu trezește figura măreață a lui Pericle, care fără a râvni titluri și averi și-a pus însușirile sale frumoase în serviciul patriei, dar cât desgust va provoca trădarea frumosului, bogatului și înzestratului Alcibiade. Numele lui Socrate nu va trece ca un nume din calendar. Sărăcia vieții nu l-a împiedecat să aibă cea mai aleasă bogăție sufletească, ridicându-se deasupra tuturor, înfruntând moartea cu fruntea senină, pentru a împăca și legile țării.

Ce altă pildă mai frumoasă de eroism moral decât această moarte nevinovată?

Sau în Istoria Romanilor, acei oameni ai virtuților prin cari au ajuns stăpânii lumii, popor de caractere care a decăzut atunci, când a ajuns stăpânit de vicii.

Dela oameni energici, îndrăzneți patrioți, ca legendarii Cocles, Mucius Scaevola; cumpătați, modești, răbdători ca Cincinnatus ori Fabricius; dela oameni cari și-au respectat cuvântul dat chiar față de dușmanii patriei ca Regulus; din nobleța sufletească a Grachilor, jertfe ale patriotismului lor, victime ale politicianismului de atunci; dela mamele romane de felul Cornелиei . . . câtă sevă binefăcătoare nu se poate revărsa în sufletele copiilor!

. . . Cruciatele, războaiele sfinte ale evului mediu, sunt minunate ocazii pentru a arăta puterea credinței, idealismul religios al oamenilor de atunci. I. Huss — Luther — sunt exemple rari pentru curajul opiniilor lor religioase, mergând până la sacrificiul vieții.

În Istoria Românilor, dela Decebal, Leul munților, până la Ferdinand cel Mare, parcurgem atâtea momente din trecutul neamului, alături de strămoșii noștri, trecând cu ei prin vremuri grele de urgie, dar și de bucurie.

lăta-ne în tovărășia bunului și drept credinciosului Alexandru Voevod, sincer și de bună credință chiar față de dușmani, cari în față i-au arătat prietenie și pe ascuns i-a pregătit pierzarea.

Alături de Vlad Țepeș, care n'a fost numai un incorijibil trăgător în țeapă, vom avea de a face cu le-neșii și cu tâlharii vremurilor lui, pe cari-i vom stârpi cu aceeași cruzime, prin țeapă, mijloc infiorător, dar rapid și sigur pentru tămăduirea acelor rele sociale.

Ștefan Vodă cel Mare, energic, îndrăzneț, perseverent în lupta pentru creștinătate, dar și pentru moșia sa, dușman neîmpăcat al minciunii și al lașității, prieten celor buni și drepti, neîntrecut ctitor al locașurilor dumnezeiești; Mihai Vodă Viteazul, omul hotărârii, al faptei, oblăduitorul tuturor Românilor, căruia Basta cel minciunos și laș i-a pregătit o moarte atât de mișească, în cele câteva ore de studiu ne vor deveni cei mai buni prieteni, în a căror viață sbuciumată, copiii vor găsi atâta tărie pentru viața lor.

Sacrificiile morale și materiale, suferințele, credința neștrămutată în izbânda dreptății noastre, de cari s'a învrednicit Ferdinand I.; rezistența eroică a soldaților noștri, flămânzi și goi în vremuri de cumplită urgie, dar cari au stat neclintit la datorie, pecând Rușii, bine echipați, bine hrăniți, fug de pe front, uitând și țara și țară și nu e capitol, oricât ar fi de arid, din istoria Patriei, ori din istoria lumii, care să nu aibă părți potrivite pentru a trezi și hrăni cele mai alese și înalte simțiminte în inima tânărului școlar.

An de an, zi de zi, în orele de istorie, cari uneori sunt cele mai frumoase lecții de educație morală, vom reuși să formăm un anumit fel de a gândi, de a simți, de a voi și lucra, vom reuși să modelăm sufletul școlarului după oamenii, faptele și situațiile ce i-au fost aduse în față.

Va fi pătruns în întreaga lui ființă, că întotdeauna lumea a prețuit dreptatea, adevărul, onoarea; că idealurile se ating prin muncă, răbdare, perseverență, prin sacrificii morale și materiale . . .

Acțiunea noastră, urmărită metodic și consequent, va ținti către cristalizarea unui sistem de stări sufletești și porniri funcționale, cari se fixează în conștiința vieții, ca un organ cu funcțiune determinată, ca o facultate cu o a doua natură; vom urmări formarea deprinderilor de a gândi, de a simți, de a lucra, de a dori ceea ce e drept, bine, adevăr, înlăturând, disprețuind tot ce înjosește ființa umană. Deprinderile devin niște instincte secundare, câștigate prin experiență individuală și cari au necesitatea de a acționa în afară și aceasta ne va interesa în cel mai înalt grad.

Gândurile și sentimentele se valorifică doar în acțiune, prin faptă.

Oamenii, cu sufletul împletit din alese însușiri morale, nu trebuie să rămână pasivi. Căci ceea ce se întâmplă

uneori în școală, când un elev rău dă tonul, domină și târăște clasa după el, la fel, și e mai primejdios, se întâmplă în societate, unde roluri de conducere sunt executate de oameni răi, imorali, dar activi, îndrăzneți și uneori obraznici. În școală, în orele de clasă — pe cât e posibil și în afară de școală, trebuie să se dea cât mai des prilej, să se înmulțească împrejurările în cari școlarul să se poată manifesta liber — dar nu nesupraveghiat — căci numai așa îl putem cunoaște mai bine și numai astfel își valorifică însușirile formându-și deprinderile de voință și acțiune.

Cât de minunată este — în această privință — instituția cercetășiei, chemată să completeze, să desăvârșească munca profesorilor în școală, tocmai prin posibilitățile ce se dau în această instituție de liberă manifestare a școlarului în acțiune, în faptă. Se poate numi cu drept cuvânt școala virtuților și a desăvârșirii caracterelor.

Prin învățământul istoriei câștigăm călăuze luminate, dezinteresate, exemple demne de urmat, de ascultat în acțiunile noastre.

Prietenii dobândiți în orele de istorie nu sunt nici invidioși, nici răi, nici ipocriți ori lași. Ei ne îndeamnă și ne luminează mai bine drumurile noastre și greșim când nu-i ascultăm.

N'a fost oare Mihai Viteazul prieten nedespărțit al atâtor generații, conducătorul luminat al neamului întreg pe drumul înfăptuirii idealului național?

...„El a trăit între noi, a lucrat cu noi, ne-a chemat înapoi dela drumuri greșite, iar pe cei cari s'au îndărătnicit în ele, i-a osândit pentru totdeauna, ne-a sprijinit în nenorocire, ne-a ținut la locul nostru în clipele supremului dezastru, ne-a pus înainte, ca un exemplu însăși, mucenicia sa... A fost, împăcând astfel pretențiile generalilor rivali și dând poate unora și o lecție de modestie.... ..nu numai marele bărbat politic al idealului național și al tuturor spețelor de rezistență, când au fost în adevăr naționale, dar și generalul suprem, ducele, voevodul, decât care altul nu ne-a trebuit decât doar ca meritos auxiliar tehnic și organizator vrednic de recunoștință și a fost mai bine așa, căci pe cât se ceartă între ei oamenii, când vrea să-i comande pentru binele lor, pe atât de admirabil se supun ei unei discipline care nu-i îndatorește la nimic pe nimeni dintre ei, când puterea desfăcută de trup și liberată de egoismul conștiinței individuale îi conduce pecăt de imperios și neapelabil“ — (N. Iorga — Portrete și comemorări pag. 34—35).

Caracterul implică unitate, stabilitate, la care se ajunge prin ideal, care unifică și armonizează tendințele noastre, fiind punctul de convergență al aspirațiilor și eforturilor noastre. Idealurile răsar din adâncurile societății potrivit tradiției, trecutului.

Prin studiul istoriei s'au țesut idealurile unității și libertății noastre naționale. Prin glasul lui Lazăr ne-am trezit din umilința veacurilor, țintind un viitor vrednic

de mândra noastră obârșie romană. Programul pentru realizările românești n'a fost cuprins în epopeea scrisă de sabia fulgerătoare a Arhanghelului dela Călugăreni?

Urmând cursul evoluției istorice în raport cu istoria generală, aflăm stadiul la care am ajuns și condițiile din cari rezultă idealurile noilor generații. Cei ce ne-au adus până aici au săvârșit ei tot ce aveau de săvârșit? Ce avem noi de făcut? Către ce ideal trebuie să tindem, care e direcția către care să ne îndreptăm aspirațiile și eforturile noastre în România Întregită?

Cu cât vom adânci mai mult trecutul, cu cât vom fi mai strâns înverigați la lanțul evoluției istorice, cu atât drumurile spre viitor vor fi mai luminoase, mai sigure.

Din studiul istoriei naționale se va vedea, spre mândria noastră, că idealurile românești au fost idealuri de dreptate, de adevăr, în acord perfect cu marile imperative ale dreptului și ale evoluției universale. Noi n'am râvnit nici o palmă de pământ străin, n'am urmărit subjugarea altor neamuri. Noi ne-am apărat moșia și nevoile și neamul. . . .

Se poate vedea înfășărit că o generație fără ideal e menită a-și consuma energia în sbucium inutil, societatea fără ideal e sfârșită. Idealuri ca cele rusești, fără respectul formelor trecutului, duc la prăpastie.

Uniformitatea idealului nu exclude afirmarea fiecărui caracter în parte, ci întocmai ca raza de lumină, răsfrântă în mii de diamante, cu cât piatra e mai fină cu atât raza e mai luminoasă, cu cât fațetele sunt mai numeroase, lumina e mai vie și mai bogată.

Omul se manifestă în viață ca membru al societății, ca cetățean. Orientarea lui în realitățile sociale, politice, ale vremii e absolut necesară. Istoria își dă și aici contribuția sa. Prin ea aflăm cine suntem, de unde venim, ce-au făcut înaintașii noștri, ce trebuie să facem noi, ce ne convine să facem. De aici ne dăm seama de valoarea formelor sociale, de rostul instituțiilor actuale și prin aceasta vom ști mai bine cum să lucrăm pentru a ne da contribuția noastră la progresul societății și al statului.

H. Taine și-a propus să studieze originile Franței contemporane și evenimentele până în timpul lui, pentru a-și da seama de Franța vremurilor lui... pentru a ști ce trebuie să facă în calitate sa de cetățean.

Orientarea e cu atât mai necesară azi, când, grație democrației, fiecare e chemat să-și dea cuvântul direct sau indirect la conducerea statului, la alcătuirea legilor, pe cari va trebui să le înțeleagă și să le respecte.

Fără îndoială că pentru realizarea scopului ce urmărim prin învățământul istoriei, trebuie să ținem seama de anumite condiții, de un minimum de condiții, în care munca noastră devine mai ușoară și mai rodnică. Despre acestea ca și despre felul cum se poate utiliza cu cel mai mare folos acest învățământ în slujba educației, vom avea prilej să vorbim în altă parte.

Prof. D. Munteanu

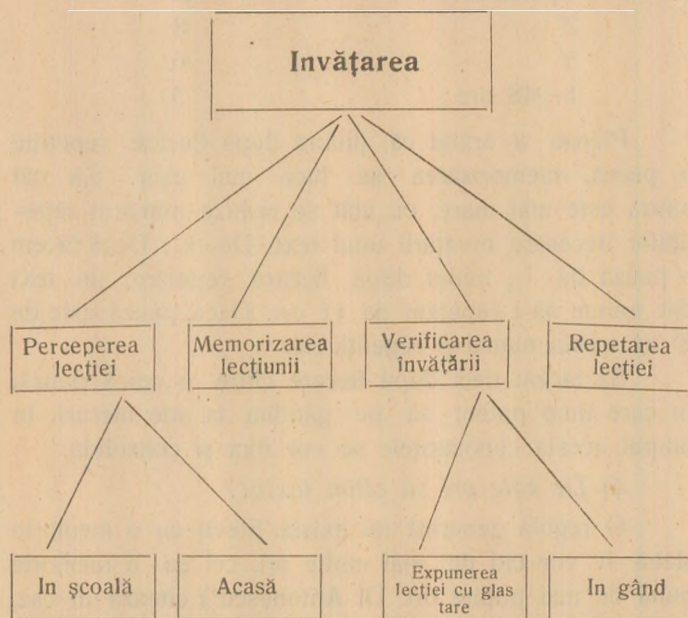

Taylorizarea învățării

(Continuare).

de Prof. L. Sirca.

Actul global al învățării îl putem descompune în :

Schema actului învățării

I.

Prima percepere a lecției se face în clasă, în urma explicării profesorului. Prin ea elevul ia cunoștință de ideile ce trebuie să le imprime și chiar se și face o primă imprimare.

Profesorului nu i se cere să reproducă lecția ca un fonograf. El poate să predea mai puțin decât e în carte, sau mai mult decât e acolo, stăruind asupra unor idei care nu se găsesc în manual. Cu un cuvânt: El spune atât, cât crede că e necesar elevului să înțeleagă lecția din carte.

Scopul explicării profesorului e să ajute înțelegerea cunoștinții de asimilat; să facă înțeligibilă lecția și numai în al doilea rând să contribuie la prima imprimare a lecției de către elev. Insușirea lecției rămâne să se facă printr'un efort personal al elevului.

Pentru atingerea primului scop, prezența elevului la cursuri este absolut necesară. Se cere o prezență activă și nu una pasivă. Elevul să se trudească, să se sforțeze, să fie tot timpul atent și să-și dea contribuția sa la elaborarea adevărilor ce se predau. O lecție urmărită cu atenție o înțelegem, iar o lecție înțeleasă este pe jumătate memorizată.

Elevii chiulangii, care nu asistă la explicarea profesorului, sau care sunt prezenți, dar numai cu trupul, cu gândul vagabondând pe alte meleaguri, vor avea serioase dificultăți la memorizarea lecției.

Deci: prezență, atenție și colaborare.

II.

O a doua percepere a lecției se face acasă.

a) În primul rând elevul trebuie să citească lecția din carte.

S'a constatat că cu ocaziunea unei lecturi, în 5', ochiul face cel puțin 1000 de mișcări. Când simțim o oboseală, întrerupem lectura și ne îndreptăm privirea spre un obiect îndepărtat, ca mușchii ochiului să se poată destinde.

Lectura o facem fără voce tare, deoarece aceasta este mai economică. Se câștigă $\frac{1}{2}$ din timpul pe care l-ar consuma citirea unei lecțiuni cu voce tare.

Mișcările inutile (din mâini, picioare, bătăi din degete) vor fi eliminate.

b) În timpul acestei citiri subliniem cuvintele sau ideile necunoscute, expresiunile neînțelese, de asemenea și pasagiile pe care nu le pricepem.

Cuvintele necunoscute le căutăm în dicționare, ideile neînțelese în enciclopedii, iar pentru descifrarea pasagiilor rămase neclare vom recurge la explicarea camarazilor elevi sau a profesorului.

Principalul e să nu rămână nimic neînțeles, deoarece ideile neclare îngreunează enorm memorizarea lor.

E o lege psihologică: Materialul înțeles se fixează mai ușor decât cel neînțeles.

c) Tot în decursul acestei lecturi fixăm ideile principale și secundare, adică ce e esențial și secundar într'o lecție. Detaliile inutile le lăsăm la o parte.

În fine alcătuim schițe, scheme, diagrame, căci s'a constatat că memorizarea ideilor se face mai ușor, dacă sunt prinse în unități mai mari de gândire. Cu cât materialul de memorizat este mai bine încheșat, mai unificat, cu atât se învață mai ușor.

d) Să nu uităm apoi a completa textul din carte, cu unele lămuriri date de profesor, dar care nu se găsesc în manualul de școală.

În felul acesta elevii nu vor fi siliți să dea răspunsuri de felul acesta :

1. „Nu e în carte, ceea ce întrebați, D-le Profesor“.
2. „Aceasta Dvoastră n'ați explicat-o“, când se întreabă lucruri care sunt în carte, dar asupra cărora profesorul a găsit cu cale că nu e necesar să stăruie.

Nu recomand ca însemnările luate la curs să fie completate cu cele din carte, fiindcă aceste însemnări se iau cu multe greșeli. Textul din carte trebuie să fie baza învățării.

III.

Memorizarea este al doilea proces din actul învățării.

A memoriza înseamnă a citi lecția de mai multe ori. Lecția trebuie citită de la început până la sfârșit.

1) Memorizarea pe propozițiuni și fraze e greșită. Ar fi greșit să învățăm în felul acesta un text de limba latină: Urbem Romam a principio reges habuere. Urbem Romam a principio reges habuere. Urbem Romam a principio reges habuere. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Și apoi de la început: Urbem Romam a principio reges habuere. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Urbem Romam a principio reges habuere. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Libertatem et consulatum Lucius Brutus instituit. Dictaturae ad tempus sumebantur; etc.

Metoda aceasta, denumită „bobizare“, e absolut greșită. Pierdem în felul acesta o mulțime de timp în mod inutil și îngreunăm și memorizarea, prin asociațiile false ce se creiază între propozițiunile singuratică și care apoi trebuie distruse ca reproducerea lecțiunii să se facă cu ușurință.

Să citim textul de la început până la sfârșit. Numai când e prea lung, se recomandă divizarea lui în unități mai mici, cu înțeles de sine stătător. S'a constatat experimental, că pentru a memoriza 100 de cuvinte, facem mai bine, dacă ni le însușim în două reprize: 50—50, decât o singură dată. Dar și aceste unități vor fi învățate, citindu-le de la început până la sfârșit.

²⁾ O experiență foarte interesantă a fost făcută de psihologul german Ebbinghaus.

Învățarea a 46 de cuvinte dintr'o limbă necunoscută

Nr. repetițiilor	Nr. cuvintelor reținute
1	2
2	5
3	8
4	15
5	20
6	30
7	40
8	43
9	46

Ea ne arată că ideile dintr'o lecție nu se memorizează în bloc, deodată, ci învățarea lor se face treptat.

Erau de memorizat 46 de cuvinte. După prima repetiție s'a reținut 2 cuvinte, după a doua 5 cuvinte, după a treia 8 cuvinte etc.

La început se memorizează puține cuvinte, apoi majoritatea lor, iar cuvintele ce au mai rămas, prin încă câteva repetiții.

Ce rezultă de aici?

O lecție ca să o știi, trebuie citită de mai multe ori. O singură citire nu ajunge. Elevii care se mărginesc să o citească o singură dată și chiar se laudă cu aceasta, e firesc să nu o știe.

3) O altă experiență interesantă o datorăm lui Piéron.

Memorizarea unui text oarecare, făcând pauze între repetiții.

Pauză făcută între repetiții	No. repetițiilor
$\frac{1}{2}$ minut	11
2'	8
5'	6
1—48 ore	5

Piéron a arătat că, ținând după fiecare repetiție o pauză, memorizarea se face mai ușor. Cu cât pauza este mai mare, cu atât se reduce numărul repetițiilor necesare învățării unui text. De ex.: Dacă facem o pauză de $\frac{1}{2}$ minut după fiecare repetare, un text dat trebuie să-l repetăm de 11 ori. Dacă pauza este de 2' ne trebuie numai 8 repetiții etc.

Să facem deci după fiecare citire o mică pauză, în care timp putem să ne gândim la alte lucruri. În timpul acesta cunoștințele se vor fixa și consolida.

4) De câte ori să citim textul?

O regulă generală nu există. Elevii cu o memorie slabă îl vor citi de mai multe ori, cei cu o memorie bună de mai puține ori. Dl Antonescu¹⁾ citează un caz, care arată aceste diferențe, ce se datoresc individualității: „12 silabe au putut fi fixate în memorie de un elev după 14 citiri, de un alt elev după 49 citiri“.

Totuși putem da o normă oarecare: Textul trebuie citit până când ai impresiunea că-l știi.

IV.

Impresiunea că știi lecția este absolut subiectivă. Ea trebuie verificată.

Elevii care neglijează să facă această verificare o pătesc. Și sunt mulți care n'o fac. Am avut ocaziunea să mă edific dintr'o anchetă făcută între elevii claselor VII-a și VIII-a.

Între această categorie de elevi și profesor se întâmplă de obicei dialogul ce urmează:

Profesorul: Știi lecția?

Elevul: (Evită răspunsul și răspunde la o altă chestiune.) Am învățat, Domnule Profesor.

Profesorul: Nu întreb, dacă ai învățat, ci dacă știi?

Elevul: (Tace).

„A învăța“ și „a ști“ nu sunt două noțiuni identice. Poți să înveți ceva, fără să știi.

A învăța înseamnă a repeta lecția de mai multe ori. „A ști“ înseamnă a reproduce lecția așa cum e în carte. Pentru a ne convinge că știm lecția, trebuie să-i facem proba.

Verificarea impresiunii că știm lecția, care este al treilea moment din procesul învățării, se poate face în gând și verbal, adecă un glas tare.

¹⁾ Ped. generală, pag. 261.

Este de aplicat procedeul al doilea și-l recomandăm pentru prima verificare mai ales elevilor care au un vocabular sărac și o dicțiune greoaie. Căci redarea lecțiunii este și o chestiune de limbaj. Unii elevi primesc note mai mici, numai pentru modul cum redau ceea ce știu. E posibil cazul să știi ceva și să nu poți exprima ceea ce știi. În învățământ sunt nenumărate ocaziunile în care se poate face controlul afirmării de mai sus. În acest an am întrebat pe un elev din cursul superior: Ce e analiza?

Elevul: Analiza e...

Profesorul: Ei! Ce e?

Elevul: Știu, Domnule Profesor, dar nu pot să mă exprim.

Această mărturisire poate fi adevărată, căci elevul a făcut analiză gramaticală, literară, chimică; deci e imposibil să nu cunoască sensul acestui cuvânt. N'are însă la dispozițiune cuvintele care să exprime ideea.

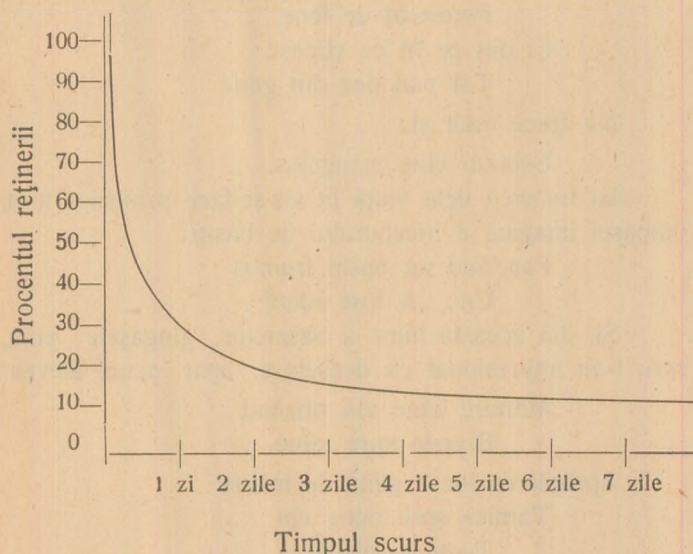
Darul de a comunica altora ceea ce știm nu-l au toți, sau îl au într'un grad foarte diferit. Arta exprimării prin cuvinte trebuie însușită de către elevi. Cei care o au într'un mod cu totul rudimentar, trebuie să învețe pe de rost, până ce vor fi și ei în stare să exprime în mod liber gândirile lor.

Evocarea în gând a materialului memorizat se recomandă la a doua sau treia repetiție, căci făcându-se într'un timp mai scurt, ne dă posibilitatea să revedem în stil cinematografic cunoștințele însușite.

VI.

După ce ai învățat, după ce știi lecția, trebuie încă să o repeți. De ce?

Cercetările experimentale au arătat că procesul uitării începe îndată după acela al memorizării și că în primele ore ale zilei procesul uitării este mai mare.

Curba uitării după Ebbinghaus

Din cartea, Psihologia Reclamei de: Dimitrie Todoranu

Curba uitării la început cade brusc, ca apoi să ia o formă din ce în ce mai atenuată de descreștere. Mai mult din 1/2 de detalii se uită în prima jumătate de zi. După o zi am uitat 60% din totalul cuvintelor memorate. La sfârșitul zilei a 7-a, 90% din detalii sunt uitate.

Intr'o altă experiență, Ebbinghaus a arătat că:

Procesul uitării

(După Ebbinghaus)

Interval de timp	Totalul cuvintelor reținute
După 1 oră	mai reținem 1/2 din cuvintele reținute
" 9 ore	" 1/3 " "
" 6 zile	" 1/4 " "
" 1 lună	" 1/5 " "

Elevii care nu cunosc legile după care se face uitarea, rămân foarte frapați, când fiind întrebați, constatând că nu știu, deși ei își aduc foarte bine aminte că au învățat și că au știut.

Acești elevi sunt dispuși să pună în căruța profesorului neștiința lor, căutând să convingă pe alții că i-a încurcat profesorul și că aici stă geneza răspunsului slab dat.

* * *

Nu numai că știm mai puțin decât am știut, dar știm și eronat, inexact, ceea ce am știut. Scurgerea timpului are efecte defavorabile nu numai asupra cantității amintirilor, ci și asupra fidelității lor. W. Stern a arătat că depoziii absolut exacte, lipsite de erori sunt numai în proporție de 2%.

Procentul erorilor crește din zi în zi.

După 3 zile procentul este de 10.5%.

După 12 " " 12% etc.

Partea tragică în această lume a amintirilor e credința, că știm ceva exact și cu toate acestea ceea ce știm este absolut fals. Este meritul lui A. Binet, psiholog francez, de a fi arătat că o amintire poate să fie precisă, dar absolut falsă. Preciziunea amintirilor nu este incompatibilă cu falsitatea lor.

Erorile mari, kilometrice, din lucrările și răspunsurile elevilor (de ex.: Boul e o insectă) se explică prin procesul de alterare al amintirilor, care este un proces inconștient și pe care numai repetiția îl poate corecta.

Acesta e al doilea motiv pentru care trebuie să repetăm lecțiile învățate și știute.

Repetiția rămâne ceea ce au spus despre ea latinii: „mater studiorum“.

È bine să se repete lecția seara și dimineața; sau dimineața și înainte de a intra profesorul la oră.

* * *

Ideile câștigate prin învățare numai așa au valoare, dacă sunt transformate în „idei-forțe“. Elevii vor sta de vorbă între ei, discutând cele învățate, criticând, combatând o idee prin altă idee, sau aducând noi dovezi pentru veracitatea lor. Numai ideile astfel rumegate vor fi zestrea noastră în arena vieții.

Fără a neglija factorii: atenția, inteligența, emoția, voința, etc., din procesul învățării, putem totuși spune, că în fond, învățarea este o problemă de memorizare. Elevii cu o memorie slabă, aceeași lecție o vor învăța cu mai multă greutate decât elevii cu o memorie bună.

Memoria, ca ori ce fenomen sufletesc, poate fi formată.

Educarea ei se face prin exerciții de memorizare. Citez din „Pedagogia generală“¹⁾ a d-lui prof. Antonescu câteva cazuri, pentru a arăta eficacitatea exercițiului în întărirea acestei funcțiuni sufletești, pusă la index în ultimul timp, dar totuși de o importanță covârșitoare pentru reușita elevului în viața școlară:

Un student, înainte de exercițiu, memoriza 12 silabe după 49 citiri. După 16 zile de exercițiu, același student memoriza 12 silabe după 6 citiri.

Un alt student a făcut exerciții de memorizare cu cuvinte fără sens. Înainte de acest exercițiu, pentru a memoriza 20 rânduri de proză filosofică, îi trebuia 36 de citiri. După exercițiu a reușit să memorizeze 20 rânduri de proză filozofică numai după 14 citiri.

Metoda exercițiilor de memorizare pentru formarea unei bune memorii este deci eficace. Elevii cu o slabă memorie vor face zilnic exerciții de memorizare, învățând pe de rost poezii sau fragmente mici din bucățile literare, cuprinse în manualul lor de L. Română.

Cu elevii slabi asemenea exerciții poate face și profesorul dirigit în orele de dirigiență.

(Va urma)

¹⁾ Pagina 261 și 262.

ANALIZĂ.

Visul

(Poezie.)

de Șt. O. Iosif

Scurta viață, care a petrecut-o printre noi poetul Șt. O. Iosif, n'a fost decât un neconținut sbucium pentru această fire visătoare și deosebit de impresionabilă.

Cu toate acestea, și Iosif are o epocă de adevărată fericire: copilăria, care, pentru el, constituie un plăcut izvor de amintiri fericite și naive. La Iosif întâlnim un copil liniștit și visător, spre deosebire de Creangă, care ne înfățișează în ale sale „Amintiri...“ un copil vioiu și neastâmpărat, *gata oricând de harță* cu cei din jur.

Silit de împrejurări să părăsească de timpuriu oameni și locuri cari i-au fost dragi, el poartă în suflet imaginile lor, pe care le evocă cu mult drag și-o temperată duioșie, în unele din poeziile sale.

Pimbările și excursiile erau cele mai plăcute distracții ale sale, așa că sentimentul naturii se desvoltă

de vreme la Iosif. Din ele au izvorit pastelurile, care deși puține la număr, sunt totuși unele din cele mai frumoase în literatura noastră.

În poezia „Visul“, din vol. „Patriarhal“, ne redă una din amintirile din copilărie, când, ispitit de o frumoasă zi de April, iese la câmp și aici, plin de încântarea pe care i-o oferea natura întinerită, se lasă pe iarbă pradă uni somn molesitor.

Poetul reușește să îmbine cu destulă îndemânare elementele de pastel cu viața patriarhală, creând o atmosferă de duioșie, caracteristică poeziilor sale. Cadrul în care se desfășoară visul e natura. Aceasta nu ne este descrisă, ci luăm cunoștință de frumusețea ei indirect, din descrierea stării sufletești a copilului.

Sufletul naiv al acestuia este cuprins de-o nemărginită bucurie, odată cu sosirea primăverii, fericit prilej pentru el de evadare în mijlocul naturii.

Această bucurie izbucnește vulcanic în salutul adresat frumoasei luni a lui April:

Bine ai venit April,
Lună răsăfată!
Sburd și cânt, zglobiu copil,
Ziulica toată!

În mijlocul naturii viziunea nemărginitului exercită o atât de fascinatoare influență asupra copilului, încât rămâne pironit locului:

Înainte-mi câmp deschid
Stau fără de țintă
Totul adâncit în vis
Prins de vraja sfântă.

Iar ca urmare, în loc să zburde, se tolănește „fermecat de lene“ pe iarbă. Explicarea o avem îndată, dacă ținem seama că aci e vorba de copilul Iosif. El, care venise cu gândul de joacă, își uită de sine în fața mărețului tablou, oferit de natură:

Jos, pe dâmb, mă tolănesc
Fermecat de lene,
Și din ce în ce clipesc
Tot mai des din gene . . .

Nu trece mult și:

Somnul vine mângâios.

Iar trecerea dela viață la vis se face prin sugerarea duioasei imagine a începutului de basm:

Parc'aud un basm frumos
Cu: „A fost odată . . .“

Și, din această lume a basmelor, gingașele zâne, care l-au impresionat cu deosebire, apar acum aievea.

Mândre zâne vin tinzând
Brațele spre mine,

Apropierea lor e plină de mister:

Tainice spre mine vin
Toate la olaltă
Râd și'n jur de mine
Prinse'n horă saltă . . .

Văzându-se atât de aproape de lumea în mijlocul căreia trăia cu imaginația sa, copilul face gestul de-a le cuprinde. Fatalitate! Acesta îl readuce la realitatea din care ieșise o clipă, oferindu-i *privești*ea zborului unui stol de porumbei:

Dar când sar să le cuprind,
Caut cu'ntristare
Stol de porumbei sburând
Flutură în zare . . .

În privința formei sunt de relevat câteva expresii, care nu-s fericiți alege.

Așa, „fermecat de lene“, deși subliniază o stare sufletească, are darul să strice efectul estetic câștigat prin „adâncit în vis“ și „prins de vraja sfântă“, din strofa precedentă. Deasemeni adjectivul „mângâios“ e un cuvânt care nu sună frumos.

Lângă acestea, însă, întâlnim altele care încântă urechea și mișcă sufletul.

Amintesc, pe lângă imaginea duioasă a începutului de basm, grațioasa imagine a zborului stolului de porumbei.

Stol de porumbei sburând

Flutură în zare.

Sau imaginea miniaturistă „zumzetul de-albine“. În general figurile stilistice sunt puține. Aceasta nu face să scadă cu nimic naturaleta stilului.

Ceeace ne izbește la lectura acestei poezii, e ușurința cu care versifică poetul și muzicalitatea versului.

Sentimentul ce-l încercăm, citind poezia, e de duioasă compătimire pentru copilul a cărui mahnire trebuie s'o bănuim mai adâncă decât o mărturisește.

Trebuie observat că, în poezie, deși intitulată „Visul“, acestuia i s'a rezervat o strofă și jumătate din totalul de șapte strofe, îndreptându-ne să credem, că poetul a dorit să pună accentul pe evoluția stărilor sufletești ale copilului. Aceste stări se succed cu rapiditate, ceea ce constituie un merit al poeziei.

„Visul“ e un pastel narativ, deoarece poetul descriindu-l, întrebunțează mai mult narațiunea. („Visul“ petrecându-se în timp.)

Ion Teodoru

Cum se studiază literatura

Leconte de Lisle — Le Parnasse

de Louis Combi

profesor din Misiunea Universitară Franceză
din România

(Urmare)

Leconte de Lisle.

I. Introduction.

Leconte de Lisle est le plus grand poète français du 3e quart du XIXe siècle et le plus illustre des parnassiens. Son nom et son oeuvre dominant toute l'époque parnassienne. Par l'éclat de sa forme, la richesse de son oeuvre, la rigueur de ses doctrines littéraires et l'autorité de sa personne, il a été le maître le plus respecté et le plus haut modèle des poètes de son temps.

II. Biographie.

Charles Leconte de Lisle est né de parents français, le 22 octobre 1822, à Saint-Paul, dans l'île de la Réunion, et il est mort à Louveciennes, près de Versailles, le 18 juillet 1894.

Il a passé son enfance en France, son adolescence dans son île natale, et sa jeunesse en France. En 1843, il retourne à la Réunion et s'établit à Saint-Denis. Incompris des siens, il ne rêve que d'aller à Paris. En 1846, il réalise son rêve. Il fréquente d'abord le groupe fouriériste, puis, après 1848, il se lance dans la politique, qu'il abandonne après le coup d'état du 2 décembre 1851 pour se réfugier dans la poésie, définitivement. Il publie ses „Poèmes“ et entreprend une série de traductions pour se procurer des ressources, en attendant une sinécure au sénat. En 1873, il fait jouer une adaptation de l'„Orestie“, les „Erinnyes“. En 1886,

il est élu à l'Académie française, où il succède à Victor Hugo, mort l'année précédente.

III. Caractère.

Austère, distant, hautain, orgueilleux, Leconte de Lisle était plus illustre que populaire.

Cependant il était généreux, noble. Toute son oeuvre est empreinte d'un profond amour pour l'humanité. Un pessimiste est un idéaliste, un optimiste sur le retour et Leconte de Lisle avait été optimiste et idéaliste dans sa jeunesse.

IV. Oeuvres.

Les principales oeuvres de Leconte de Lisle sont, outre

Les „Poèmes antiques“ (1852),

les „Poèmes barbares“ (1862),

les „Poèmes tragiques“ (1884),

les „Derniers poèmes“ (publiés après sa mort, en 1895) et ses traductions (de Théocrite, de l'„Iliade“, de l'„Odyssée“, d'Hésiode, d'Eschyle, de Sophocle, d'Euripide, d'Horace, et d'Anacréon): 2 pièces de théâtre (les „Erinnyes“ et l'„Apollonide“), une „Histoire populaire du christianisme“, une „Histoire populaire de la révolution française et un „Catéchisme populaire républicain“.

V. Fond.

a) Sources d'inspiration.

Les lectures d'adolescent de Leconte de Lisle furent

celles des adolescents de son temps : George Sand, Walter Scott, Lamennais, Lamartine et Victor Hugo. La lecture qui a exercé la plus grande influence sur lui c'est celle des „Orientales“ ; elles lui ont révélé la beauté de son pays natal, elles lui ont donné le goût et le moyen de dessiner un paysage avec une facture éclatante, elles ont fait germer deux des éléments constitutifs de sa poésie :

l'élément pittoresque

et la technique poétique,

qui devaient s'épanouir avec une ampleur et une puissance toute suggestive dans ses „Poèmes“. Plus tard Louis Ménard et Thalès Bernard le convertirent au culte de la Grèce antique. Puis Leconte de Lisle fut mis en relations avec Baudelaire et Théodore de Banville. C'est probablement en lisant Chateaubriand, Augustin Thierry et Michelet que Leconte de Lisle a conçu le projet de faire revivre les peuples disparus, avec leur croyances, leurs moeurs et leur caractère. Il s'est intéressé aux travaux d'érudition, à la philologie et surtout à l'histoire des religions.

Leconte de Lisle a certainement lu le „Génie des Religions“, de Quinet. Il a profité également des grands travaux de Burnouf (traductions du „Baghavat Pourana“, du „Ramayana“, du „Rig-Véda“, du „Maha Barhata“ et son „Introduction à l'histoire du Bouddhisme“).

Il s'est aussi imprégné des idées de Louis Ménard sur les religions. Ces influences, conjuguées, ont alimenté la pensée, le pessimisme du poète. L'artiste leur doit presque autant que le penseur. La fidélité, la précision étonnante de ses tableaux, de ses portraits et de ses scènes historiques est dû précisément à la documentation scrupuleuse de l'érudit, au souci d'exactitude et à l'observation directe du savant. Leconte de Lisle fut un poète doublé d'un savant : helléniste, indianiste et médiéviste, il était d'une érudition universelle. C'est lui qui, le premier, a recommandé au poète l'union de l'art et de la science, un des principes fondamentaux de la poésie parnassienne : „L'art et la science, longtemps séparés, doivent tendre à s'unir étroitement, si ce n'est à se confondre“. (Préface des „Poèmes antiques“).

b) *Elément pittoresque de la poésie de Leconte de Lisle.*

Leconte de Lisle a habité l'île de la Réunion entre 10 et 18 ans, c'est-à-dire à l'époque où les impressions se gravent plus profondément. Les lignes et les couleurs du paysage s'impriment dans son cerveau. Les souvenirs enfouis remonteront en lui plus tard et s'épanouiront avec une singulière puissance d'expression dans son oeuvre. L'idée abstraite de la „Nature“, force aveugle, bonne ou mauvaise indifféremment et selon les hasards, se concrètera presque toujours chez lui en un paysage de l'île de la Réunion : vallée à la végétation exubérante et fourmillante de vie, ou bien gigantesque panorama nocturne

de mer ou de montagne. Il croira même se souvenir que, tout enfant, il pleurerait devant cette grâce et cette beauté, „saisi de l'angoisse future, épouvanté de vivre... et d'être né“.

Mais l'élément essentiel de la poésie de Leconte de Lisle est la puissance d'évocation plastique. Peintre de paysage, Leconte de Lisle a laissé des tableaux au coloris éblouissant et aux lignes nettes. Il a peint la lumière accablante du soleil de Juillet, qui dore les moissons („Midi“), les ravines sauvages et cependant hospitalières au rêve du „Bernica“, la luxuriante végétation de Juin et la fraîcheur d'une matinée printanière („Juin“), le fourmillement de vie qu'abrite la liane („La Fontaine aux lianes“); il a su rendre les ensembles, les poussées de nature, les immensités et il leur a donné à la fois l'ardeur confuse de la vie et l'ordonnance de l'art.

Leconte de Lisle est aussi un grand peintre d'animaux. Nous rencontrons, dans „Juin“, „la vache lente et belle“ et le „roi fougueux des prairies“. Dans „Midi“, nous pouvons examiner à loisir les boeufs „blancs, couchés parmi les herbes“. Leconte de Lisle préfère les animaux exotiques, ceux qui vivent en liberté, les grands fauves de la jungle, dont il se plaît à décrire avec précision la forme, l'attitude, les mouvements, le regard même : la panthère à la „robe de velours“ toute tachée de sang („La panthère noire“); le jaguar „frottant ses reins musculeux qu'il bossue“, lustrant sa patte „d'un large coup de langue“, clignant „ses yeux d'or hébétés de sommeil“, „faisant mouvoir sa queue et frissonner ses flancs“ et rêvant „qu'il enfonce d'un bond ses ongles ruisselants dans la chair des tauraux effarés et beuglants“ („Le rêve du jaguar“); les éléphants, pèlerins massifs et rugueux, cheminant, „l'oreille en éventail, la trompe entre les dents“ et „l'oeil clos“ à travers „le sable rouge“ du désert, „mer sans limite et qui flambe, muette, affaissée en son lit“. („Les Eléphants“); l'aigle, „aux yeux d'or“, ouvrant „ses ailes comme un large et sombre parasol“, puis planant, épiant et flairant, enfin „tombant, comme un sinistre rêve“, sur l'étafon, qui „fuit dans l'ombre ardente de l'enfer“ tandis que „son bourreau le mange et le harrasse“ („La chasse de l'aigle“). Leconte de Lisle ne s'est pas contenté de peindre l'aspect extérieur des animaux. Il s'est efforcé de pénétrer jusqu'à leurs âmes rudimentaires et de traduire la pensée vague et les images qui se déroulent sous leur crâne plat. Les boeufs „suivent de leurs yeux languissants et superbes le songe intérieur qu'ils n'achèvent jamais“. Les éléphants, savent qu'ils „vont au pays natal“ :

„Ils rêvent en marchant du pays délaissé,
Des forêts de figuiers où s'abrita leur race.

Ils reverront le fleuve échappé des grands monts,
Où nage en mugissant l'hippopotame énorme;

Où, blanchis par la lune et projetant leur forme,
Ils descendaient pour boire en écrasant les joncs“.
(„Les Eléphants“).

Jamais, cependant, le poète ne souligne la cruauté de l'animal dont il admire la beauté et la force. C'est qu'il s'en prend à la nature qui n'entretient la vie que par le carnage et pour le carnage :

„La faim sacrée est un long meurtre légitime“.
L'égorgeur aussi bien que la victime sont innocents devant la force de la mort.

c) *Elément philosophique de la poésie de Leconte de Lisle.*

Tout en admirant les spectacles de la nature, le ciel éblouissant de son île natale, la végétation luxuriante des forêts vierges, la faune redoutable du paysage tropical, il s'avise de l'indifférence de cette belle nature :

*La nature se rit des souffrances humaines,
Ne contemplant jamais que sa propre grandeur“.*

L'accablante splendeur du monde ne lui donne que le sentiment du néant de l'homme.

Déçu, d'autre part, dans ses rêves humanitaires et dans son idéal démocratique, il se détourne du spectacle de la société contemporaine et se réfugie dans le passé. Il évoquera les civilisations disparues, il demandera aux religions la solution des problèmes qui tourmentent son âme.

Il passe ainsi en revue l'Inde colossale et monstrueuse, avec ses dieux, ses ascètes contemplatifs, ses prêtres abîmés dans le nirvana; puis la Grèce, harmonieuse et sereine. „qui chante au poète, l'hymne mélodieux de la sainte beauté“; la Palestine avec son dieu tyrannique et cruel, qu'annoncent les prophètes et dont la bouche menace toujours; l'Égypte, avec ses croyances sur la vie de l'au-delà; les peuples du Nord avec leurs cosmogonies compliquées; le Moyen Âge, avec ses superstitions et son fanatisme et le christianisme, qui, avec l'Inquisition et les Croisades, a fait couler un fleuve de sang sur le monde.

La vie des hommes, constate Leconte de Lisle, n'a été qu'une immense tuerie, grâce aux préoccupations religieuses. Le corbeau éternel, qui vole au-dessus de la terre, a toujours trouvé de la chair humaine pour se repaître. Mais le temps balaie tous les dieux, les uns après les autres, et, un jour, l'homme apprendra que c'est lui qui créait „ces spectres d'un jour“, dont les fantômes épouvantèrent sa destinée :

Un jour la raison humaine triomphera de la superstition et de la religion („Niobé“).

Sur toute la ligne, dans le temps (passé comme présent) et dans l'espace, Leconte de Lisle n'a rencontré que la désillusion. Il n'y a plus rien où son âme puisse se recréer. Il ne sent plus que „l'horreur d'être

un homme“, il aspire à „la paix impassible des morts“, il manifeste le désir du repos éternel, l'appétit du néant. Cette idée se retrouve dans „Midi“, dans „Baghavât“, dans la „Fontaine aux lianes“, et éclate dans la dernière strophe du „Dies irae“ :

*„Et toi divine mort où tout rentre et s'efface
Accueille tes enfants dans ton sein étoilé;
Affranchis-nous du temps, du nombre et de l'espace
Et rends-nous le repos, que la vie a troublé“.*

Cette philosophie du néant, chez Leconte de Lisle, n'est pas une philosophie stable et permanente. Leconte de Lisle trouve la vie laide et mauvaise. Et pourtant il en aime l'élan physique et le foisonnement. Il suffit de lire ses peintures *d'animaux* pour s'en convaincre : n'a-t-il pas choisi les plus beaux et les plus vigoureux ?

L'action est inutile, dit-il, et l'effort est vain. Et pourtant l'histoire humaine n'est pas un éternel retour du mal et de l'erreur : La Grèce a bien réalisé un idéal de beauté et un modèle de pensée éternels. Si „nous avons perdu le chemin de Paros“, nous pouvons bien le retrouver.

Les religions ont déchaîné sur le monde une immense tuerie. Cependant il s'intéresse à l'histoire des religions et il aime la religion païenne; il se plaît à interpréter les légendes poétiques de la mythologie grecque et il y trouve des symboles affirmant l'excellence de la solution que la Grèce a apportée autrefois aux grands problèmes qui remuent l'humanité.

Il déteste le christianisme, dont il trouve la doctrine farouche et inhumaine et dont il méconnaît les bienfaits innombrables. Mais il admire la personne du Christ, son esprit de renoncement et son ardente spiritualité.

Tout est illusion, constate Leconte de Lisle, et la vie est un écoulement sans fin d'apparences fugitives. Et pourtant il s'applique à saisir et à fixer la beauté particulière de ces apparences fugitives (c'est-à-dire des accidents de la vie universelle, des phénomènes de la nature et des êtres, réels ou imaginaires, qui peuplent l'univers). Il croit à l'éternité de la beauté.

VI. *Forme.*

Par la précision et la propriété du vocabulaire, la splendeur et la justesse des images, la plénitude puissante du vers et la rigueur de la composition, l'oeuvre de Leconte de Lisle est un des plus beaux monuments de la littérature française, un des plus importants, un des plus durables.

Voulant peindre les choses visibles avec le maximum de précision, Leconte de Lisle emploie des mots concrets, des termes plastiques. Il ne recule ni devant les archaïsmes, ni devant les termes techniques, ni devant les mots populaires. Il emploie même des mots exotiques, lorsque le sujet le comporte. Cependant il ne recherche pas les mots rares et nouveaux. Sa langue

est simple, précise, concrète, plastique. Ses épithètes sont particulièrement pittoresques. Son style, ferme et concis, a une dureté, une raideur qui fatigue à la longue; mais s'il a la dureté du marbre, il en a aussi les reflets, le relief et la netteté de ligne. Le style de Leconte de Lisle n'est dépourvu ni d'harmonie, ni de mouvement, ni de variété.

Leconte de Lisle est un versificateur impeccable. Il manie l'alexandrin avec une souplesse extraordinaire. Il s'est pourtant contenté du vers romantique et parfois du vers classique. Il emploie rarement les rejets et s'interdit les fioritures, les arabesques musicales: il se tient en garde contre la virtuosité. Il ne recherche que les effets permis par une technique savante et sévère: l'expression de la pensée et la traduction des images du monde réel. Ces effets, il les obtient grâce à la précision de sa langue, à son sens du rythme, à sa connaissance de la valeur musicale du vers et à son goût de la rime riche: en un mot grâce à sa maîtrise parfaite.

A ces procédés d'art il faut ajouter la rigueur savante de la composition. Les plans d'un paysage, les attitudes d'un animal, les étapes d'une vie, dans les poèmes de Leconte de Lisle, sont marqués et fixés d'une manière qui rappelle le procédé d'un sculpteur taillant un haut-relief. L'idée centrale ne jaillit pas au premier coup de ciseau „du bloc résistant“. Elle se précise peu à peu: c'est justement ce qui lui donne du relief. La syntaxe aide considérablement à fixer les compositions: Leconte de Lisle ne craint pas les conjonctions, il souligne les transitions, donnant ainsi à sa phrase une régularité architecturale, qui satisfait un esprit de discipline, et une raideur hautaine, qui rebute un lecteur superficiel.

VII. Originalité de Leconte de Lisle.

L'oeuvre de Leconte de Lisle passe généralement pour une oeuvre purement objective, sans âme. Au contraire, elle réfléchit sa vie, qui ne fut pas gaie.

Dans un de ses derniers poèmes, il évoque un paysage de l'île Bourbon et revit ses premières impressions d'enfant songeur:

„Tout n'était que lumière, amour, gloire, harmonie;
„Et moi, bien qu'ébloui de ce monde charmant,
„J'avais au fond du coeur comme un gémissement,
„Un douloureux soupir, une plainte infinie,
„Très lointain et très vague et triste amèremment.
.....

„C'est que devant ta grâce et ta beauté, Nature!
„Enfant qui n'avait rien souffert ni deviné,
„Je sentais croître en moi l'homme prédestiné
„Et je pleurais, saisi de l'angoisse future,
„Epouvanté de vivre, hélas! et d'être né!
.....

Dans „Ultra coelos“ il fait allusion aux heures tumultueuses de son adolescence et aux passions dont il a été dévoré: amour de la femme, de la justice, de la poésie, de la gloire, de la liberté:

„Autrefois quand l'essaim fougueux des premiers rêves
„Sortait en tourbillon de mon coeur transporté,
„Quand je restais couché sur le sable des grèves,
„La face vers le ciel et vers la liberté...
.....

„Incliné sur le gouffre inconnu de la vie,
„Palpitant de terreur joyeuse et de désir,
„Quand j'ambrassais dans une irrésistible envie
„L'ombre de tous les biens que je n'ai pu saisir.
.....

Les premiers vers de Leconte de Lisle ont été inspirés par son premier amour, qui avait pour objet une jeune cousine, créole, Marie de Lanux, morte à l'âge de 19 ans. Le poète a évoqué plus tard son image dans le „Manchy“, élégie aussi émouvante que „le Lac“ de Lamartine. En voici quelques strophes:

„Et tandis que ton pied sorti de la babouche,
„Pendait rose, au bord du Manchy,
„A l'ombre des Bois-noirs touffus et du Letchi
„Aux fruits moins pourprés que ta bouche;
.....

„Tandis qu'un papillon, les deux ailes en fleur,
„Teinté d'azur et d'écarlate,
„Se posait par instants sur ta peau délicate
„En y laissant de sa couleur;
.....

„On voyait au travers du rideau de batiste,
„Tes boucles dorer l'oreiller;
„Et sous leurs cils mi-clos, feignant de sommeiller
„Tes beaux yeux de sombre améthyste.
.....

„Tu t'en venais ainsi par ces matins si doux,
„De la montagne à la grand' messe,
„Dans ta grâce naïve et ta rose jeunesse,
„Au pas rythmé de tes Hindous.
.....

„Maintenant dans le sable aride de nos grèves,
„Sous les chiendents, au bruit des mers,
„Tu reposes parmi les morts qui me sont chers,
„O charme de mes premiers rêves“.

Dans „l'illusion suprême“, Leconte de Lisle, emplissant ses yeux des visions qui hantèrent sa jeunesse, raconte ses souvenirs d'enfance et évoque le „fantôme diaphane“ de celle qui charma ses premiers rêves. Il

n'y a pas de poésie plus personnelle que ces poèmes. Il n'y en a pas de plus émouvante. Certes, nous sommes loin des confidences indiscrettes et des expansions oratoires des romantiques. Mais il n'en faut pas mettre en doute la sensibilité de Leconte de Lisle : elle est contenue, mais elle ne cesse pas de vibrer. Ceux qui lui ont reproché d'être impassible, d'être sans âme ne l'ont pas compris. L'ont-ils lu ? On pourrait se le demander. En tout cas, la partie lyrique de l'oeuvre de Leconte de Lisle leur a échappé.

Si nous passons aux parties proprement philosophiques des „Poèmes“, nous rencontrons la puissante personnalité de leur auteur. Leconte de Lisle a beau nous dérober sa vie intérieure : elle éclate à chaque page, avec son intensité et sa richesse extraordinaires. Les poèmes ont été écrits pour exprimer des idées philosophiques, propres au poète : ce sont des confidences intellectuelles, autrement passionnantes que les confidences sentimentales. Dans ses poèmes, Leconte de Lisle a dit son jugement sur la vie, le retentissement intérieur de ses aventures intellectuelles, l'angoisse profonde de son esprit devant la réalité ; il nous a confié ses aspirations, ses illusions et ses déceptions ; il a exprimé son dégoût de la vie et son regret de n'être pas mort jeune, de ne pas avoir été affranchi de la vie avant d'en avoir souffert, ses latries et ses haines, ses joies et ses douleurs, ses rêves et ses souvenirs.

Ses élans, ses enthousiasmes, ses chagrins et ses rancœurs frémissent dans ses poèmes. Un accent d'indignation et de défi vibre dans le sonnet des „Montreurs“ :

„Tel qu'un morne animal, meurtri, plein de poussière,
„La chaîne au cou, hurlant au chaud soleil d'été,
„Promène qui voudra son coeur ensanglanté
„Sur ton pavé cynique, o plèbe carnassière.

„Pour mettre un feu stérile en ton oeil hébété,
„Pour mendier ton rire ou ta pitié grossière,
„Déchire qui voudra la robe de lumière
„De la pudeur divine et de la volupté.

„Dans mon orgueil muet, dans ma tombe sans gloire,
„Dussé-je m'engloutir pour l'éternité noire,
„Je ne te vendrai pas mon ivresse ou mon mal.

„Je ne livrerai pas ma vie à tes huées“.

On prend généralement Leconte de Lisle pour un réaliste. Rien de plus faux. Pour évoquer les civilisations disparues, il ne suffit pas d'étudier scrupuleusement l'histoire humaine. L'homme le plus érudit ne saurait faire surgir, d'une masse de documents, ni les prestiges du passé, ni les visions d'un pays inconnu. Pour y parvenir, il lui faut un don d'évocation, d'organisation, de création : l'imagination. Leconte de Lisle possédait ce don précieux. Comme Victor Hugo, son aîné, et comme Flaubert, son contemporain, il fut un „visionnaire“.

Comme ce dernier, il a réprimé les écarts de son imagination. Mais c'est grâce à ce parti-pris d'objectivité que Leconte de Lisle a pu dessiner des formes précises et créer des images étonnamment justes.

Les paysages de Leconte de Lisle donnent une impression de vie intense. Et pourtant il les a tous vus à travers le mirage, l'illusion, le souvenir du pays natal. Tous baignent dans la lumière éclatante du ciel des tropiques. Il est vrai qu'il a choisi de préférence les heures où „l'air flamboie et brûle sans haleine“, et les chaudes journées de Juin, de Juillet ou d'août („Juin“ et „Midi“). Cela prouve justement que Leconte de Lisle ne cultive que son genre et connaît les ressources de son âme et les limites de son talent. Il n'a jamais abusé des dons exceptionnels qu'il possédait : on ne saurait lui en faire un reproche.

VIII. Renommée.

Leconte de Lisle s'est vite imposé à ses pairs : il est devenu le maître le plus admiré, le modèle le plus imité, le chef des parnassiens. Mais il a été longtemps ignoré du grand public et jamais il n'a été populaire.

IX. Conclusion.

Ses oeuvres sont inaccessibles aux esprits médiocres qui les jugent ennuyeuses, froides, sans âme. Cependant Leconte de Lisle comptera toujours des fidèles, grâce à l'élévation de sa pensée et à la perfection de sa forme.

X. Lectures à faire.

Les élèves de huitième classe ont appris, en cours d'année, „Midi“ et „l'Enfance d'Héraklès“. Ils feront bien d'analyser ces deux pièces. Puis ils étudieront „les Eléphants“ et „l'illusion suprême“. Il se feront ainsi une idée :

- a) de son talent de peintre (paysagiste et animalier)
- b) de sa philosophie pessimiste,
- c) de son talent d'écrivain,
- d) de sa vibrante sensibilité,
- e) de sa puissante imagination.

Ils pourront alors utiliser la présente notice.

Le Parnasse.

Introduction.

Le Parnasse est un groupe de poètes qui s'est formé, sous l'influence du réalisme, pendant le troisième tiers du XIX-e siècle. Ce nom fut adopté après la publication d'une anthologie intitulée : „Le Parnasse contemporain, recueil de vers nouveaux“. Les auteurs de ce recueil avaient eu d'abord l'idée de prendre les noms *d'impassibles*, de *stylistes* et de *formistes*. Ces diverses dénominations, quoique très suggestives, n'avaient pas eu une bonne fortune. Aussi les poètes du groupe finirent-ils par prendre le nom de „Parnassiens“, qu'ils avaient d'abord reçu par dérision.

Ce nom exprime assez bien les tendances communes aux poètes de cette époque, leur souci de la forme, leur aspiration à la perfection, leur idéal de beauté sereine. Il évoque les souvenirs de la Grèce antique et de la Mythologie hellénique. Le Parnasse est en effet une montagne de l'ancienne Grèce, dont la légende avait fait le séjour d'Apollon et des Muses et qui est devenu, depuis, le séjour idéal des poètes, le symbole de la poésie. „L'art Poétique“ de Boileau commence par ces vers :

„C'est en vain qu'au Parnasse un téméraire auteur
Pense de l'art des vers atteindre la hauteur“.

Les Parnassiens furent des artistes dans toute l'acception du terme. Ils s'efforcèrent de donner une vision de beauté dans leurs vers et ils y réussirent, grâce à leur technique savante.

J'ai défini „le Parnasse“ un groupe de poètes. Or la plupart des manuels le définissent „une école de poésie“. On peut donc hésiter entre les deux définitions. J'ai choisi la première parce qu'elle répond mieux à la réalité. Mais puisqu'on rencontre aussi la seconde, je vais tâcher de l'expliquer, quitte à la combattre si elle ne me paraît pas justifiée. Ce sera d'ailleurs pour moi l'occasion de revenir sur certaines questions d'histoire littéraire et de vous rappeler certaines notions et certains principes fort utiles.

Dans quelle mesure peut-on parler d'une „école parnassienne“ ?

Pour répondre à cette question, il nous faut donner la définition du mot école. Ouvrons le „Petit Larousse illustré“ à la page 330 et parcourons l'article „école“. Une école est un établissement d'enseignement, un édifice où l'on enseigne. Ce mot désigne aussi tous les élèves qui fréquentent l'établissement : l'école primaire de garçons a visité le musée. Par extension il désigne encore l'ensemble des adeptes d'un maître ou d'une doctrine. C'est dans ce sens qu'on parle de l'école romantique et de l'école parnassienne.

Le dictionnaire nous donne d'autres définitions et d'autres exemples de l'emploi du mot école. Mais nous devons nous arrêter à celles qui répondent à notre besoin. Elles ne suffisent pas à élucider la question que nous traitons. Un petit effort de réflexion nous tirera d'embarras. De quoi est constituée une école ? Une école est d'abord formée de maîtres (fondateurs instituteurs, professeurs, et chefs) et d'élèves (élèves, étudiants et disciples). Pour bien fonctionner, une école doit avoir un règlement, qu'on applique plus ou moins strictement, et un programme, qu'on suit plus ou moins fidèlement, mais que l'on suit tout de même.

L'application des articles d'un règlement nécessite parfois des mesures de coercition. Il en résulte certains conflits, intérieurs ou extérieurs, entre maîtres et disciples, et surtout entre maîtres et parents. Un grand nombre

d'élèves, incapables de se plier à la discipline ou d'atteindre le niveau intellectuel requis, passent d'une école à l'autre et y traînent leur éternel mécontentement. Quelques uns cependant finissent par trouver leur maître ou leur voie. Mais ceux-là tirent parti de l'enseignement de toutes les écoles par lesquelles ils passent.

Comme les individus, les écoles ont des ennemis et des adversaires. Les clients mécontents, les ennemis mènent des campagnes sourdes ou ouvertes contre elles. Les adversaires, c'est-à-dire les écoles rivales, cherchent à les dépasser. Les écoles ont donc à soutenir une lutte constante, soit pour être créées, soit pour triompher, soit pour ne pas être supprimées, en un mot pour exister.

Les écoles littéraires ou artistiques sont soumises aux lois inexorables du temps. Leur existence est encore plus éphémère que celle des établissements d'enseignement, qui survivent non seulement à leurs fondateurs, mais encore au régime qui les a créées. Elles ont des précurseurs, des initiateurs, des maîtres, des chefs et des disciples. Elles ont un programme, qu'elles réalisent plus ou moins, mais elles en ont un. Enfin elles comptent toujours, (c'est plus inévitable que les maîtres et les programmes) des ennemis, des adversaires, des transfuges, des hérétiques.

Prenons la Pléiade. Elle reconnaît un chef : Ronsard. Elle réalise un programme. Quel est ce programme ? Créer une poésie nationale en prenant pour modèles les maîtres de l'antiquité. Ce programme est tracé dans la „Défense et Illustration de la langue française“. Le titre du manifeste de la Pléiade indique avec vigueur le double but du programme :

a) défendre la langue française contre les humanistes, qui écrivent en latin,

b) l'illustrer, c'est-à-dire enrichir son vocabulaire. Il n'annonce pas toutes les questions qu'il traite :

a) La réalisation de la grande poésie en langue française,

b) la réhabilitation de la fonction du poète,

c) le renouvellement de l'inspiration,

d) l'imitation de l'antiquité,

e) le rétablissement des genres anciens.

La Pléiade a des adversaires : les continuateurs de Marot.

Passons à l'école classique (1660—1690). Boileau n'est pas le chef de l'école classique : il en est le théoricien, le greffier plutôt. Le véritable chef, c'est Homère, c'est Sophocle, c'est Horace, c'est Virgile : c'est surtout leur autorité morale. Elle n'a pas lancé de manifeste et la théorie n'a été formulée qu'après l'application. Cependant la théorie existe. Rappelons-en les principes fondamentaux : soumission à l'autorité des anciens qui sont nos maîtres dans l'art de penser et d'écrire ; respect, culte de la nature, de ce qu'il y a

de plus profondément ancré dans la nature humaine ; recherche de la vérité et souci de la moralité dans la réalisation du beau ; amour de la raison, qui nous aide à découvrir la vérité ; formation du goût et nécessité du travail consciencieux ; soumission aux règles et distinction des genres : c'est tout un programme.

Les adversaires ne manquent pas. Ce sont les grotesques surtout : Saint-Amant, Scarron, Cyrano de Bergerac... Il est aisé de le constater, l'école classique répond moins à notre définition que la Pléiade. Elle y répond assez bien cependant.

Pour l'école romantique la question est plus complexe. Il y a différents romantismes : le romantisme monarchique, le romantisme libéral, celui de la Muse française, celui du Globe, celui de Vigny, celui de Mérimée, celui de Stendhal. Néanmoins il y a un chef, universellement reconnu : Victor Hugo. Il existe des doctrines et des programmes romantiques : sous la multiplicité des formules, il est possible d'entrevoir l'unité de vue. On peut d'autre part considérer la préface de „Cromwell“ comme le manifeste de l'école romantique.

Les adversaires étaient nombreux et acharnés : les classiques, et surtout les pseudo-classiques.

Le Parnasse a-t-il un chef ? Oui, Leconte de Lisle, disent les uns. Non, répondent les autres. Leconte de Lisle a beau pontifier : il n'a d'autorité auprès de ses pairs que comme un bon poète, que comme un homme compétent. Nous trouvons plutôt des chefs de file. Leconte de Lisle en est un, mais il n'est pas le seul. Il faut encore citer, à côté de lui : Théophile Gautier, Théodore de Banville et Charles Baudelaire.

Les Parnassiens ont publié des recueils collectifs de vers : mais il n'ont pas lancé de manifeste. Leur seul programme est la haine du „débraillé poétique“. Le débraillé poétique est une insouciance volontaire de la correction et de la technique, c'est une négligence affectée, que l'on prétend justifier par la supériorité de l'inspiration. Le poète, disent les parnassiens, est un bon ouvrier, consciencieux et habile ; il doit respecter la tradition concernant l'expression poétique et artistique. Les grands romantiques ont assez bien rempli ce programme. Les Parnassiens ont poussé plus loin le souci de la forme, voilà tout. Ont-ils eu des doctrines, au moins ?

Ici encore il faut distinguer. Leconte de Lisle en avait, mais ses disciples n'en avaient point. Ils n'ont pas donné une adhésion éclatante aux théories du maître, il ne les ont pas défendues. Les disciples ne partageaient même pas les préférences et les aversions du maître. Leconte de Lisle avait en horreur Alfred de Musset : „Poète médiocre et artiste nul“. Le premier poème des „Stances et Poèmes“ de Sully Prudhomme est intitulé „A. Musset“. Dans la pièce où il indique à sa maîtresse les poètes les plus intéressants, Coppée désigne Musset, avec Sainte-Beuve et Baudelaire. On

ne peut afficher plus d'indépendance vis-à-vis d'un maître. Les Parnassiens avaient peu de goût pour la métaphysique littéraire, pour les théories : leur culte de la beauté plastique est justement l'opposé de l'abstraction. Mais il se sont entendus sur les questions de technique, de métier. La technique d'abord, tel est leur mot d'ordre. Puis le génie, l'inspiration, que la technique soutiendra.

Le Parnasse n'eut guère d'adversaires. L'école romantiques contenait des éléments de réaction et, en 1866, il y a un quart de siècle que le romantisme évolue. Si les „Vivants“ (Richepin, Ponchon, Bouchor) se sont permis de bousculer le Parnasse, ce fut en écoliers turbulents et non en révolutionnaires. D'ailleurs cette réaction ne se produisit qu'après 1870, c'est-à-dire après le triomphe du Parnasse. Si l'oeuvre de Verlaine et de Mallarmé peut être considérée comme une sortie contre la poésie parnassienne, il ne faut pas oublier qu'ils furent des parnassiens de la première heure, qu'ils firent leurs premières armes sous l'égide du Parnasse.

Si les Parnassiens ont à lutter, c'est contre la société bourgeoise et les critiques. Le mépris du bourgeois fut largement payé de retour par les Parnassiens. Nous ne faisons de confidences qu'à ceux qui nous aiment, à ceux qui nous témoignent de la sympathie. Or la société est hostile à l'enfant de génie, elle refuse même de reconnaître d'autre génie que celui de l'or. Les Parnassiens demeurèrent impassibles, dans leurs vers tout au moins. Mais Vigny l'avait fait avant eux en pleine période romantique. L'existence d'adversaires, seule, n'implique pas nécessairement l'idée d'une école littéraire.

Le Parnasse n'est pas une école : c'est un groupe de poètes. Le Parnasse est plutôt un tournant du Romantisme : il a précisé la conception romantique de l'artiste, découvert des ressources nouvelles d'émotion, l'émotion plastique, et établi des concordances entre la poésie et les arts plastiques, que les romantiques avaient à peine soupçonnées, entrevues.

Le Parnasse est surtout un courant d'idées et de principes d'art adaptés à un nouveau cadre de vie.

Avant d'étudier ces principes d'art et l'écrivain le plus représentatif de ce courant, nous allons essayer, dans l'aperçu suivant, de décrire ce nouveau cadre de vie, l'atmosphère du temps, les milieux que le Parnasse a traversés. Cet examen des milieux nous permettra de suivre et de comprendre l'évolution du courant.

II. Histoire du Parnasse.

A. Origines du Parnasse. (1830—1850)

On définit généralement le Parnasse : „une réaction“ contre le Romantisme. Certes, le Parnasse est une réaction : mais c'est une réaction contre les abus et contre les exagérations de certains romantiques. Il serait

plus exact de le considérer comme un des tournants du Romantisme, comme l'un de ses aspects, comme le développement d'un des germes qu'il a semés. Au romantisme catholique, royaliste, sentimental et médiéval, qui s'était épanoui entre 1820 et 1830, succéda, entre 1830 et 1850, le romantisme frénétique, une contrefaçon du Romantisme. Les succès retentissants que venaient de remporter Lamartine, Hugo, Musset, suscitèrent d'innombrables imitateurs. Une littérature industrielle, une littérature de pacotille, dont le sentiment le plus manifeste était l'amour du lucre, inonda littéralement le monde. Cette exploitation commerciale du Romantisme suffisait à ruiner le prestige des vrais, des grands poètes romantiques. Les poètes ouvriers, qui surgissent et foisonnent sur les traces des grands „vates“, lui donnent le coup de grâce. L'inconscience de ces autodidactes révèle à quel point la poésie personnelle est capable de fournir des clichés.

Les grands poètes de la première heure eux-mêmes évoluent vers une forme nouvelle ou renoncent à la poésie. **Lamartine** se tourne vers l'action, vers la politique. **Musset**, le plus personnel et le plus passionné des poètes romantiques, l'auteur des „Nuits“, „le poète des sanglots“, l'enfant gâté du Romantisme, Musset même prend un attitude narquoise vis-à-vis du Romantisme; Ses „Lettres de Dupuis et de Cotonet“ sont une mordante satire des formules et des manies romantiques. Lui qui a crié sa douleur ose déclarer:

„Moi, je hais les pleurards, les rêveurs à nacelle,
Les amants de la nuit, des lacs, des cascates;
Cette engeance sans nom qui ne peut faire un pas
Sans s'inonder de pleurs, de vers et d'agendas“

D'ailleurs sa veine poétique est tarie. Après le „Souvenir“ (1841) digne conclusion des „Nuits“, il ne retrouve plus la grande inspiration. Il sombre dans la débauche et l'alcoolisme et meurt prématurément en 1857.

Vigny se retire dans „sa tour d'ivoire“ en 1837. Après cette date, il ne reviendra que deux fois à Paris. Ses principales oeuvres sont antérieures à l'année 1837 et les „Destinées“ ont été publiées après sa mort.

Seul **Victor Hugo** continue à représenter la poésie romantique. Grâce à lui, elle se survit jusqu'à nos jours, à travers le Parnasse et le Symbolisme. Pourtant l'échec des „Burgraves“ (1843) marque le déclin du Romantisme. Hugo, découragé, abandonne le théâtre. La même année, il perd sa fille Léopoldine. Ces souffrances accumulées ébranlent le poète. Il songe à abandonner la poésie pour se tourner vers la politique. Entre 1840 („Les Rayons et les Ombres“) et 1853 („Les Châtiments“) il ne publie aucun recueil de vers.

La poésie romantique a fait son temps. L'inspiration lyrique paraît épuisée. Cependant, vers 1850, des tendances nouvelles se dessinent: c'est de ces tendances que naîtra le Parnasse; elles se trouvent d'ail-

leurs en germe dans le Romantisme. Il y eut, en effet, dès l'époque romantique, des poètes capables de s'oublier eux-mêmes dans leurs vers et de donner des visions de beauté sereine. Tous les grands poètes ont su renoncer, par moments, aux effusions du grand lyrisme pour décrire les merveilles de la nature ou les créations de l'art et créer des oeuvres plus largement humaines, d'inspiration philosophique ou épique. Tous ont laissé des vers, des strophes, des fragments et même des pièces de poésie impersonnelle, d'un caractère „parnassien“. **Lamartine**, le plus subjectif des grands poètes romantiques, le plus sentimental, le plus vibrant, le plus lyrique a atteint plus d'une fois la hauteur de l'art calme, serein, impersonnel. Le début de *la Prière* („Premières Méditations“) décrit un beau coucher de soleil, auquel fait pendant un admirable clair de lune. *La liberté ou une nuit à Rome* („Nouvelles Méditations“) contient une magnifique description du Colisée. *L'Occident* („Harmonies Poétiques et religieuses“) est une des plus belles pages descriptives de la poésie française. „*Jocelyn*“ contient des descriptions de paysages alpestres. Leconte de Lisle admirait „*La chute d'un ange*“, dont il faisait le chef-d'oeuvre de Lamartine.

On peut trouver des fragments de poésie parnassienne même dans les poésies de **Musset**. Dans *Les vœux stériles*, il évoque les splendeurs de la Grèce „mère des arts“, et il célèbre l'éternelle beauté de la statue grecque. On retrouve l'inspiration hellénique dans *l'Espoir en Dieu*. La „*Nuit de Mai*“ nous offre une vision de la Grèce, pleine d'harmonie et de sérénité.

Alfred de Vigny n'est pas un pur romantique. Il est trop discret et trop grand seigneur pour se livrer. S'il traite des thèmes romantiques, il se cache derrière des symboles, par dignité. Il réintègre ainsi la poésie impersonnelle, objective, dans la littérature romantique, éminemment lyrique. Il aborde volontiers des sujets antiques: antiquité biblique et classique. Il tente même la poésie savante, archéologique („Le Bain d'une dame Romaine“). Vigny est le chaînon par où les Parnassiens, à travers le Romantisme, se rattachent à André Chénier et au classicisme. Leconte de Lisle reconnaissait en Vigny un adorateur du beau. Vigny est un précurseur du Parnasse.

Victor Hugo est le chef incontesté du Romantisme. Il a largement étalé „son moi superbe et bouffi“. Il a exprimé dans ses vers tous les sentiments qui peuvent inspirer un poète: l'enfant, le foyer, l'amour, la nature... Mais il a su élargir ses thèmes, il s'est même fait „l'écho sonore“ du monde. Il a laissé au moins deux recueils de poésie objective, de poésie impersonnelle, de poésie parnassienne: „*Les Orientales*“ (1929) et la „*Légende des siècles*“ (1859, 1877, 1883). Dans „*Les Orientales*“ il a su donner des visions, il a su évoquer les splendeurs de l'Orient et exprimer

des sentiments qui ne sont pas les siens: „Clair de Lune“ et „La Bataille perdue“. Dans la „*Légendes des siècles*“, il a raconté l'histoire de l'humanité et évoqué les civilisations mortes. Lui aussi est un précurseur du Parnasse. Mais il ne cesse pas d'être un romantique, d'être un lyrique. „Les Contemplations“ ont été publiées en 1856, „Les Chansons des Rues et des bois“ en 1865, „L'Art d'être grand-père“, en 1877, Les „Quatre vents de l'Esprit“, en 1881.

B. L'époque héroïque du Parnasse.

Sainte-Beuve mérite d'être placé en tête des précurseurs du Parnasse. Il a même collaboré au „Parnasse contemporain“. Mais ce n'est pas là son meilleur titre de gloire. Poète médiocre, au „style gauche et boiteux“, il n'a réussi que dans la peinture des „états d'âme malades et souffreteux“ et dans la poésie familière. On lui doit cependant quelques pièces d'un caractère parnassien: „*A David Statuaire*“ est un groupe en bronze, qui fait songer à Benvenuto Cellini. Et son hymne à „*La Rime*“ le met au rang des bons rimeurs. Sainte-Beuve a fait plus et mieux encore.

a) Il a relié la poésie parnassienne à la tradition de la Renaissance, à la Pléiade.

b) Il a réhabilité Ronsard, un ancêtre du Parnasse.

c) Il a remis en honneur le sonnet, que les Parnassiens ont porté „à la perfection et au pinacle de la gloire“.

Voici quelques strophes de la pièce *La Rime*:

„Rime, tranchant aviron,
Éperon,
Qui fends la vague écumante;
Frein d'or, aiguillon d'acier
Du coursier
A la crinière fumante,
— — — — —
Col étroit, par où saillit
Et jaillit
La source au ciel élançée,
qui, brisant l'éclat vermeil
Du soleil,
Tombe en gerbe nuancée“;

Théophile Gautier (1811-1872), qui s'est détaché du Romantisme encore plus résolument que lui, s'oppose ouvertement à l'expansion de l'individualisme. Il sort de lui-même pour jouir du monde extérieur et pour s'appliquer à le rendre. Bien plus: il trouve une nouvelle formule: „L'Art pour l'art“, que le Parnasse fera sienne. Le dernier poème de ses „Emaux et Camées“ (1852) est un manifeste parnassien.

En voici la première et la dernière strophe:

Où, l'oeuvre sort plus belle
D'une forme au travail
Rebelle,

Vers, marbre, onyx, émail,
— — — — —

Sculpte, lime, cisèle;
Que ton rêve flottant
Se scelle

Dans le bloc résistant!

Gautier est plus qu'un précurseur, c'est un initiateur, c'est un maître du Parnasse. Plutôt pauvre d'idées, d'une imagination plus vagabonde que riche, peu sensible, Gautier est un artiste qui recherche les effets plastiques et s'applique à traduire les sensations. „Quand la chose est une oeuvre d'art, le poète la décrit avec une telle intensité d'expression que sa poésie semble se transformer tantôt en une peinture, tantôt en un marbre: tour de force auquel il a donné le nom très juste de „*transposition d'art*“. (Maurice Morel. „Abrégé de l'Histoire de la Littérature Française à l'usage des Classes de Lettres“. Nathan, éditeur, page 349.)

Gautier avait ouvert l'ère parnassienne. C'est **Théodore de Banville**, son disciple et ami, qui en fut le théoricien, dans son „*Petit Traité de poésie française*“ (1872). „Théodore de Banville (1823-1891) se jouait avec aisance de toutes les difficultés du métier des vers; sa fantaisie évoqua, sur les traces de Chénier, les mythes antiques (les Cariatides, 1842), sur celles de Ronsard, les joies de la vie, (Stalactites, 1846) sur celles de Vigny, la souffrance et le pessimisme (*Le Sang de la Coupe*, 1857). Nul n'a dépassé la virtuosité de ses *Odes funambulesques* (1857). (Jovignot. „Histoire de la Littérature française en vingt leçons“. Albin Michel, éditeur).

Toutes les écoles poétiques ont revendiqué **Charles Baudelaire** (1821-1867). Les Parnassiens admiraient sa forme sculpturale, la splendeur pleine de son vers. Ses „*Fleurs du Mal*“ (1857) sont d'une perfection classique. Il est certainement un maître, un modèle du Parnasse.

Au nombre des initiateurs du Parnasse il faut compter aussi **Louis Bouilhet** (1821-1869), et **Louis Ménard** (1822-1901) qui ont essayé de reconstituer le vrai visage de l'antiquité hellénique. Tous deux sont de la génération de Banville, de Baudelaire et de **Leconte de Lisle**. Ce dernier était tellement parnassien qu'il devint le chef de l'école... ou du groupe. Il restait à constituer le groupe, le noyau, à fonder le Parnasse. Cet honneur devait revenir à **Catulle Mendès** (1841-1909) et à **Louis Xavier de Ricard** (1843-1911).

„*Catulle Mendès fonda à Paris, dès l'âge de dix-huit ans, la Revue fantaisiste* (1859). Il y attira les jeunes poètes qui s'insurgeaient contre les „pleurards“ et les „débraillés“ (c'est-à-dire contre l'influence de Lamartine et surtout de Musset, de Murger) et qui, plus ou moins, se ralliaient à la théorie de l'art pour l'art (ceci à l'encontre d'Hugo, lancé alors dans la politique dans l'attitude de prophète social et de visionnaire).

Quelques années après, la **Revue fantaisiste** étant morte faute d'argent, un écrivain, **Xavier de Ricard**, qui dirigeait un petit journal hebdomadaire, **L'Art**, dont une partie était consacrée à la littérature, le transforma, sur les conseils de Mendès, en une publication exclusivement poétique, qui s'appela „**Le Parnasse contemporain**“ recueil de vers nouveaux...

Ce recueil fut publié en séries de livraisons, qui formèrent plusieurs volumes. Il y eut trois séries; elles parurent à de longs intervalles (en 1866, 1871 et 1876) chez Lemerre, qui s'était institué l'éditeur des poètes de la nouvelle école“. (Paul Fort et Louis Mandin: „**Histoire de la poésie française depuis 1850**“. Flammarion, Didier et Privat, éditeurs).

Le Parnasse existait officiellement. Les Parnassiens ne s'arrêtèrent pas en si bon chemin. Après 1870, ils parvinrent à s'ouvrir les grands journaux politiques, où ils tenaient des feuilletons à gages, puis les grandes revues, enfin l'Académie.

Sully Prudhomme, qui avait été reçu à l'Académie française en 1881, obtint même le prix Nobel de littérature (1901). Leconte de Lisle et José Maria de Hérédia ont été également académiciens.

La seconde moitié du XIX-e siècle a vu une floraison poétique incomparable. La période parnassienne proprement dite (1850-1880) est une renaissance de la Renaissance. D'innombrables étoiles brillent alors au firmament de la poésie française. Elles ne sont pas toutes de première grandeur et la plupart n'ont qu'un éclat éphémère. Mais elle brillent. Le „**Parnasse contemporain**“ compte près de cent collaborateurs. Les trois quarts d'entre eux sont tombés dans l'oubli. Les autres sont restés célèbres, ou le sont devenus sous le pavillon du Symbolisme.

A la suite de Victor Hugo, qui prolonge l'existence du Romantisme jusqu'au seuil du XX-e siècle et qui est à la fois le père du Parnasse et l'ancêtre du Symbolisme, il convient de citer:

a) Sainte-Beuve, Théophile Gautier, Théodore de Banville, Charles Baudelaire, Leconte de Lisle, Catulle Mendès, Louis Bouilhet, que nous avons déjà signalés.

b) José Maria de Hérédia, Léon Dierx, Jean Lahor, Sully Prudhomme, André Lemoyne, Armand Silvestre, Georges Lafenestre, Gabriel Vicaire, Emmanuel des Essarts, Albert Mérat, François Coppée, Albert Glatigny, Léon Valade, Emile Bergéat, parnassiens de la deuxième et de la troisième génération.

c) Mallarmé, Verlaine, Frédéric Plessis, André Theuriet, Anatole France, Paul Bourget, Alphonse Daudet, Jean Richepin, Déroulède, Jean Aicard, Edouard Pailleron et Henri de Bornier, qui ont subi l'influence du Parnasse, avant de s'engager dans des voies diverses ou de le combattre.

C. Décadence du Parnasse (1880—1900).

„Le Parnasse, vers 1880, se desséchait, se pétris-

fait parce que ses Immortels avaient trop rêvé de marbre“ (Louis Mandin et Paul Fort.)

Les circonstances, autant que les exagérations et les abus des Parnassiens, hâtèrent la décadence du „Parnasse contemporain“ (1871 et 1876). Mais le groupe se dissociait peu à peu et, après 1880, il n'y avait plus de Parnasse proprement dit. Il n'y avait que des Parnassiens. Les événements et les troubles qui suivirent les désastres de 1870 (chute de l'Empire, avènement du régime républicain, progrès du socialisme humanitaire), allaient modifier la sensibilité et créer de nouveaux courants d'idées.

„Les bouleversements de 1870-1871, la chute du pouvoir personnel, l'avènement du régime républicain, en portant au premier plan de l'actualité les affaires publiques, la puissance du peuple et les agitations de la foule, furent comme un signal auquel répondit bientôt l'éclosion d'une littérature plus populaire, pleine des bruits de la rue, et qui, parfois (car de nos jours, on aime l'outrance), se plut à s'ébattre jusque dans le ruisseau“.

„En poésie, ce sont les joyeux compagnons, **Richepin, Ponchon, Bouchor**, qui s'apprêtent à opposer les „Vivants“ aux „Impassibles“ du Parnasse... L'école parnassienne elle-même, lasse de la raideur olympienne où la figeait Leconte de Lisle, s'imprégnait de tendresse humaine avec Sully Prudhomme et Léon Dierx, et se rapprochait du réalisme populaire avec François Coppée et ses „Humbles“, sa „**Grève des Forgerons**“ etc. Et l'année des „Humbles“ (1872), **Paul Déroulède** avait envahi les masses avec ses „**Chants du Soldat**“ qui, par leurs qualités et par leurs défauts, ont bien le caractère du poème populaire, fait pour la foule élémentaire“.

„Un autre flot, moins turbulent d'abord que la vague du Naturalisme, mais plus profond, plus tenace, le flot que nous allons voir portant le **Bateau ivre** et la fortune de **Mallarmé** et de **Verlaine**, se glissait depuis des années, sous les fondations des temples parnassiens. Et c'était une révolution qui entraînait ainsi dans les lettres françaises“. (Paul Fort et Louis Mandin. „Histoire de la Poésie Française depuis 1850. Pages 50-51 et 68.)

La révolution qui allait éclater et qui minait depuis longtemps le Parnasse, c'est le Symbolisme. Cependant le Parnasse ne disparut pas complètement.

Tandis que le premier groupe de poètes symbolistes se constitue (1883), des disciples fidèles relèvent la tradition parnassienne jusque dans les oeuvres des poètes de „l'École romane“. Fondée en 1891 par Jean Moréas et Charles Maurras, cette école prétendait renouer avec la tradition gréco-latine en puisant aux sources de la Renaissance. On en rencontre également chez les membres de l'École française, qui a été fon-

dée, en 1901, par Charles Morice. Bon nombre de poètes, que l'on peut rattacher au Parnasse, se sont défendus d'en être. Cela prouve qu'on pouvait encore être parnassien, mais ce n'était plus la mode. *Jean Lorrain, Pierre Quillard, Clovis Hugues* et *Emmanuel Signoret* ont été parnassiens malgré eux. **Henri de Régnier** (1884-1936) a eu la franchise de s'en faire un mérite. Nous savons pourtant qu'il a subi également l'influence du Symbolisme, qu'il n'a pas renié non plus. **Albert Samain** (1858-1900) a été parnassien à plusieurs reprises. **Sébastien-Charles Leconte** (né en 1865), remarquable poète oratoire, est un disciple avoué de Leconte de Lisle. Enfin les oeuvres de **Pierre de Nolhac** (1859-1936), poète humaniste et historien, et de **Pierre Louys** (1870-1925) attestent la vertu durable du parnassisme et de son esthétique.

III. Principes essentiels de la poésie parnassienne.

Dans l'introduction et dans le chapitre précédent, j'ai indiqué les principes essentiels du Parnasse et le caractère fondamental de la poésie parnassienne.

Je vais essayer maintenant de les grouper en un corps de doctrine, de les expliquer dans un exposé suivi.

A. J'indiquerai d'abord les sources de la poésie parnassienne: les ateliers, les musées et les travaux d'érudition.

B. Ensuite je dégagerai et je justifierai l'attitude générale des Parnassiens: leur horreur du lyrisme, leur impassibilité, leur impersonnalité et ses corollaires, l'objectivité de leur poésie, leur superstition de la forme et leur culte de la beauté plastique.

C. Enfin je montrerai les aboutissants de l'idéal parnassien: le paganisme littéraire, l'hellénisme et la philosophie des parnassiens.

A. Sources de la poésie parnassienne.

1. Les ateliers, les musées.

Le classicisme avait épuisé l'universel, l'humain. Le romantisme avait épuisé le social. Il restait aux parnassiens le particulier: les oeuvres d'art et les travaux d'érudition. *Le Parnassien, dit M. Thérive, est essentiellement un homme pour qui les ateliers et les musées existent*. Ajoutons que l'initiateur du Parnasse, Gautier, a été peintre. Il ne faut pas oublier non plus que la Révolution a supprimé les barrières entre les hommes et les arts. Les écrivains du XVIIIe siècle considéraient les artistes comme des artisans. Ceux du XIXe siècle se débarrassèrent de ce préjugé, pour le plus grand bénéfice des arts et de la littérature. Cette camaraderie des hommes et des arts a permis aux écrivains de découvrir des sources nouvelles d'inspiration et d'émotion et des correspondances, des affinités entre les arts et la poésie.

2. *Travaux d'érudition.* Les romantiques s'étaient emballés pour le Moyen Age. L'érudition n'avait pas encore révélé les textes authentiques. On comprend alors leurs erreurs et leur enthousiasme.

„Les parnassiens, eux, bénéficièrent de l'époque bénie des archéologues et des érudits qui s'était ouverte vers 1840 et qui atteignait son période, entre 1860 et 1880. Il ne s'agit pas seulement des historiens „pittoresques“, lesquels avaient déjà blasé le goût des lettrés, mais des historiens réalistes, sereins, impassibles (le mot est lâché). M. Camille Jullian aime à rappeler que *Fustel de Coulanges est un contemporain de Flaubert. Il pourrait ajouter qu'il l'est de Gautier et de Banville. Il faut noter que lorsque la poésie de Hérédia sembla contenir, en flacons bouchés, toute l'essence du monde, c'est que les celtisants, les égyptologues, les japonisants, les orientalistes de tout poil, les numismates et les linguistes en tout domaine, avaient habitué le public à aimer les visages disparus de ce monde, à les reconstituer avec précision et minutie. Sans les grandes missions, sans les grands travaux de bibliothèques, sans la spécialisation d'une foule de sciences historiques, on n'eût pas connu l'idée d'une poésie qui se satisfait à l'évocation du pittoresque et du particulier. Certes, les grands genres sont ceux qui intéressent la vérité morale et générale; l'imagerie n'est jamais qu'un divertissement. Mais tout de même, l'esprit humain, l'imagination humaine ne se sont-ils pas enrichis, au prix d'un peu de puérilité, depuis le temps de Charles Perrault et de Saint-Evremond?*“ (André Thérive, *Le Parnasse*, pages 74—75.)

Le souci de la documentation et de l'exactitude scientifique apparaît surtout dans l'oeuvre de Leconte de Lisle. C'est lui qui a recommandé l'union de la science et de l'art: „*L'art et la science, longtemps séparés, doivent tendre à s'unir étroitement si ce n'est à se confondre*“. (Préface des „*Poèmes antiques*“): Hérédia a été chartiste; Sully Prudhomme, ingénieur et philosophe.

Le poète, ayant à peindre la nature extérieure, doit s'aider des découvertes modernes de la science et des travaux de l'érudition: il évitera ainsi les erreurs et il rendra la réalité avec plus de fidélité et plus d'objectivité.

B. L'idéal parnassien.

1. Impersonnalité de la poésie parnassienne.

Le Parnasse est tout d'abord la négation de la poésie personnelle. Nous avons déjà signalé la dureté des parnassiens à l'égard des représentants de la poésie personnelle. Nous ne reviendrons pas non plus sur les causes de la décadence du Romantisme: nous les avons étudiées dans le chapitre précédent. Il suffira de rappeler en passant le mépris que la société du second empire manifestait à l'égard des rêveurs, des artistes

et des poètes en particulier. La mode n'est plus aux barcarolles, aux complaintes, aux clairs de lune, aux confidences, aux confessions, au lyrisme. Le poète doit s'adapter aux nécessités et au goût de son temps, s'il veut être lu. S'il n'y réussit pas, il se gardera de livrer son cœur aux huées de la foule. Il dédaignera même les succès bruyants et il éternisera son rêve dans le marbre ou dans le bronze. Aussi les parnassiens se barricadent-ils dans leur tour d'ivoire. Rassurons-nous. Ils ne tiendront pas tous la consigne. Lorsque l'artiste sentira qu'il a quelque chose qui mérite d'être dit, entraîné par l'inspiration, sans se battre les flancs, il n'hésitera pas à le dire. Au point de vue scientifique, il est très juste de faire abstraction de sa personnalité : quand on traite une question d'histoire ou qu'on veut rendre le monde extérieur, il faut se mettre en garde contre les écarts de l'imagination. Cela n'implique pas que la poésie personnelle soit une hérésie. Le poète voit de l'incompréhension dans la foule, de la bassesse, c'est vrai. Mais cette incompréhension tient-elle à des dispositions passagères ou à l'humanité ? Est-elle permanente ou passagère ? Les parnassiens s'en sont bien aperçus. Voilà pourquoi ils sont revenus, à la poésie personnelle, insensiblement et discrètement. José Maria de Hérédia, chez qui l'impersonnalité se réalise avec le plus de plénitude et dont l'oeuvre nous offre la vision la plus directe du monde extérieur, a mis dans ses admirables sonnets autant de rêve que de science, autant d'émotion que d'érudition.

Chez Leconte de Lisle l'impassibilité a pris une allure philosophique. Son oeuvre, inspirée surtout de la philosophie bouddhique, exprime une lassitude, une amertume personnelle, sa douloureuse désillusion, son renoncement. On y sent l'homme ulcéré, l'homme qui vit sa rancœur et qui contient sa passion. La sensibilité du poète est d'autant plus frémissante qu'elle est contenue.

On devine des traces d'émotion même chez Banville : cette émotion est d'autant plus exquise qu'elle est voilée. Mais c'est avec les poètes dissidents, c'est avec les infidèles du Parnasse, avec Sully Prudhomme, François Coppée et Paul Verlaine que le Parnasse retourne à la poésie personnelle. Sully Prudhomme se contient au début. Puis il cherche un détour : au lieu de s'étaler en longues expansions oratoires, il comprime son lyrisme dans des compositions très brèves. Se rendant compte que sa poésie ne peut être intéressante que si elle est générale et traduit quelque chose d'humain, le poète s'exprime ensuite sous une forme générale („Les Solitudes“).

L'impersonnalité des Parnassiens n'est donc pas absolue. Ils ne veulent pas voir un confident dans le lecteur, mais ils ont senti que la poésie personnelle avait une valeur, à la condition d'être présentée d'une manière générale. Ils se sont appliqués à exprimer leur

pensée sous une forme voilée et concentrée. Ce qu'il y a de fécond et dépasse le Parnasse, c'est le triomphe des formes brèves. Le Parnasse a préparé, déclenché presque un mouvement, une révolution littéraire. Le Symbolisme est né du besoin que le poète éprouve de se dire sous une forme voilée.

2. Objectivité.

Au lieu de rêver discursivement sur des impressions personnelles, comme les romantiques, les parnassiens se sont efforcés d'arrêter le contour des choses et de les montrer sous un angle commun. Ils se sont gardés surtout d'imposer les vibrations de leur moi au contact du monde. Ils se sont contentés de proposer au lecteur leur objet, exécuté avec soin, et lui ont laissé le loisir de le regarder et de l'admirer. Les romantiques étaient un peu comme ces artistes qui démontrent à leurs clients l'impeccabilité de leur oeuvre. Les parnassiens, plus discrets, ont pris à tâche d'exécuter impeccablement leur oeuvre sans se soucier d'en faire la réclame. Les parnassiens ont visé à l'objectivité.

Ce principe rapproche l'esthétique parnassienne de celle du classicisme. La poésie de Boileau exprimait la communauté logique des esprits, en faisant de la raison le principe fondamental de l'art d'écrire. La poésie parnassienne a voulu exprimer les émotions communes à toutes les sensibilités, en traduisant les sensations les plus générales et en tirant du monde sensible tout ce qu'il contient de poétique et de palpable à la fois. Un pareil souci pouvait être néfaste : comme le byzantinisme et l'alexandrinisme, l'art parnassien risquait de s'appliquer à des objets insignifiants, de se fixer dans des formes sèches, dures, hiératiques et de tomber sous la tyrannie des règles.

Un bon rimeur qui applique les règles d'une technique sévère à des sujets insignifiants réussira toujours mieux qu'un poète inexpert qui entreprend des sujets grandioses. Voici, à ce propos, l'opinion de M. André Thérive : „On qualifie souvent l'école parnassienne d'alexandrine, parce qu'elle aurait, à force de cultiver l'objectivité, accordé à la forme la prépondérance sur le fond. Je n'en crois rien. Aucune cervelle poétique ne peut concevoir cette prédominance ; l'art pur est toujours artifice, et il est moins dangereux de reconnaître cette vérité que de proclamer le principe contraire, à savoir que le fond se passe de la forme. Sous prétexte de laisser le cœur s'exprimer librement, la Vie se chanter elle-même, on nie vite les procédés, les trucs, la technique (villains mots, je l'admets), on nie la forme qui seule peut incarner l'esprit dans la matière. („Le Parnasse. Le XIX-e siècle, sous la direction de René Lalou“).

3. Superstition de la forme.

Il faut plutôt rattacher le Parnasse au classicisme. Or, qu'est-ce que le classicisme dans son essence ?

Est-ce l'amour de la raison ? est-ce le respect des anciens ? C'est par-dessus tout la discipline, la soumission aux règles, „la probité technique“. Le Parnasse a hérité du classicisme le souci, le culte, la superstition de la forme. Il est vrai qu'il entre dans ce culte une conception toute particulière de la poésie: certains parnassiens l'ont considérée comme un exercice, comme un jeu, comme un tour de force, comme une acrobatie. Cependant on peut affirmer que le souci de la forme a exercé les talents et assoupli la langue française; les acrobaties de Banville en ont révélé les ressources. On doit regretter seulement qu'ils aient poussé trop loin cette latrerie.

„Tout formalisme dérivé, franchement ou non, du Parnasse, semble avoir fait son temps. On en revient à croire que les classiques, qui n'en faisaient pas montre, qui n'en exprimaient point la théorie, connaissaient et exploitaient plus finement les richesses naturelles de la langue française; ou bien, que s'ils le pratiquaient d'instinct, c'est que l'instinct est toujours supérieur à la science“. André Thérive. *Le Parnasse*. p. 54). Que nous distribuions des éloges ou que nous formulions des critiques, nous ne devons pas oublier Victor Hugo. „Sans ce virtuose, dit André Thérive, la virtuosité n'eût pas été érigée en vertu. Sans cet artisan merveilleux, l'art, le métier n'eussent pas été soupçonnés de recéler une magie. Et si les Parnassiens, aussi bien que leurs successeurs ingrats, ont voulu révéler l'esprit sous les espèces de la matière et de ses formes, c'est bien malgré tout au mysticisme qu'on le doit“. („Le Parnasse“).

La virtuosité est un talent d'exécution qui ne s'acquiert que grâce à un entraînement long et pénible. Unie à l'inspiration, la virtuosité permet d'atteindre la hauteur de l'art: elle seconde l'inspiration, en révélant à l'artiste toutes les ressources de son instrument. Seule, elle éblouit un instant les profanes et amuse les initiés. Toutefois, la discipline qu'elle impose préserve l'art contre les risques de déformation et de décadence, lui assure au contraire des possibilités d'évolution ou de survivance.

Les artifices de la technique, les exigences de la prosodie, le souci de l'objectivité et de la précision, la recherche du mot propre et du mot rare ont rendu plus malléable le langage, cette matière „au travail rebelle“.

„Possible donc que le Parnasse ait incarné l'alexandrinisme fatal d'une poésie au seuil de la décadence. En tout cas, cet alexandrinisme a engendré une assez belle postérité. Et s'il faut tout dire, la vanité, la vacuité de son esthétique est la chose du monde la moins prouvée, depuis qu'on a établi la notion de poésie pure“. (André Thérive. *Le Parnasse*, page 49.)

4. Culte de la beauté.

Si les parnassiens ont poursuivi avec tant de patience la perfection de la forme, s'ils ont cherché

les rimes riches, s'ils ont ciselé les stances, s'ils ont émaillé leurs vers d'expressions et de mots chatoyants, c'est pour donner à leurs oeuvres plus de consistance, pour assurer leur éternité, c'est surtout pour „sceller leur rêve dans le bloc résistant“ et donner au lecteur une vision de beauté.

„Chose curieuse, constate André Thérive, le bon Théophile Gautier avait, en tant que manieur de pinces, le goût fade et académique. On connaît de lui des tableaux incroyablement peu parnassiens. Mais cela prouve que si le monde extérieur existait, c'était pour son lexique et non pour sa palette. A sa suite, on ne se contenta pas de cuire l'émail, de tailler le camée, on cisela, on broda; ce ne furent que coupes, orfèvreries, damas, orfrois, dagues niellées, pommeaux sculptés, etc. Les arts mineurs s'installèrent en maîtres. On s'éprit des dentelles, des plantes, des insectes. On peignit même les grandes figures de l'histoire comme trumeaux ou magots de paravent. Les épopées, la légende des siècles, tint sur assiettes ou en sonnets“.

Jouant la difficulté, les parnassiens ont tenté d'exprimer la beauté des lignes et des arabesques, fait courir des enluminures autour d'une idée.

Banville a fouillé des bas-reliefs grecs. Peintre paysagiste, Leconte de Lisle a fixé sur la toile des sites éblouissants de lumière („Midi“) ou à la végétation luxuriante („Juin“); il a décrit la vie des êtres qui fourmillent au sein des cloches de la liane („La fontaine aux lianes“). Sculpteur, il a laissé des groupes d'un relief saisissant („la Panthère noire“, „le Rêve du Jaguar“) J. M. de Hérédia a fait surgir de ses Trophées de splendides visions exotiques ou des scènes historiques. François Coppée même fut orfèvre à ses heures, émailleur, maître verrier: „Le Lys“ pourrait être signé par le plus intransigent des parnassiens. Les élèves de VIII-e classe ont appris en II-e „Le Cygne“ de Sully Prudhomme. Ce poème est un chef-d'oeuvre d'art parnassien: la grâce et la beauté de l'oiseau qui se mire dans l'eau limpide du lac et qui „dort la fête sous l'aile entre deux firmaments“ sont rendues avec une puissance d'évocation extraordinaire.

Les Parnassiens ont appliqué leur goût de la description à des objets moins poétiques. Il leur est arrivé plus d'une fois de friser le prosaïsme. N'oublions pas que le parnassisme coïncide avec le succès de Flaubert et le triomphe du réalisme dans le roman.

C. Philosophie des Parnassiens.

1. L'hellénisme des Parnassiens.

Epris de beauté calme, de lumière et d'eurythmie, les parnassiens devaient aimer la Grèce ancienne et païenne. Ils la parèrent même de toutes les beautés et de toutes les vertus. La Grèce est en effet un pays de lumière, une patrie du soleil et un temple de l'art serein. Les lignes de ses monuments et de ses pay-

sages se dessinent avec netteté et les chefs-d'oeuvre de ses sculpteurs immobilisent, éternisent des attitudes harmonieuses et sereines. Dans les formes de la beauté qu'elle a réalisées s'épanouissent la joie de vivre, la santé et la force confiante.

La plupart des parnassiens s'en tinrent à ce culte purement païen ...et littéraire, sans prendre garde à ce que cet enthousiasme avait d'éphémère, d'artificiel et de naïf. Les philologues et les philosophes se sont chargés dans la suite de détruire la fiction littéraire et artistique d'une Grèce uniquement belle, délicate, ardente au plaisir et sage, libre et heureuse.

2. La philosophie des parnassiens.

Le Parnasse n'est pas seulement un retour à la statuaire et aux arts plastiques grecs. Il est aussi une interprétation de la pensée grecque. La Grèce a réalisé un modèle éternel de pensée et de beauté, sans aucune tache locale ou nationale, elle a accompli „le miracle“.

La Grèce ancienne pouvait donner autre chose qu'une leçon de joie et d'optimisme. Plusieurs parnassiens, Leconte de Lisle entre autres, ont dû s'en douter. Ils ont demandé à la Grèce la solution des problèmes qui ont remué de tout temps l'humanité, ils ont puisé dans la religion grecque une philosophie de la vie; ils ont interprété les mythes grecs sous un point de vue naturaliste et y ont vu un symbole de la vie.

Danaé, par exemple, est le symbole de la terre sèche que la pluie vient féconder. Hermès symbolise l'obscurité du crépuscule qui cache la terre au soleil. Niobé, c'est la raison humaine qui finit par triompher de la religion. Pour les parnassiens le paganisme est la religion humaine, qu'ils opposent au christianisme, religion de la populace laide, ignorante, superstitieuse et méchante.

D. Conséquences de la querelle de l'art pour l'art.

1. Divorce entre la poésie et la foule.

La foule n'a pas jamais compris ni aimé les poètes. La bourgeoisie utilitariste du second Empire les a détestés. Ces rêveurs, ces oisifs, ces inutiles, ces gueux superbes ne s'étaient-ils pas avisés de rompre avec elle et de se retirer dans leur tour d'ivoire? Les poètes dédaignaient l'opinion de l'élite! Les poètes méprisaient les gens éclairés, les bourgeois, ces exemplaires d'humanité évoluée! On allait bien voir!

„Les Parnassiens passent la mesure. Au lieu de proclamer, comme leurs aînés, la royauté de divers mythes en somme agréables au public, soit philosophiques, soit sociaux, soit religieux, voilà-t-il pas qu'il annoncent la restauration d'un Panthéon retiré et inaccessible, où seuls seront admis les initiés, où il faut se guinder si l'on est peintre ou poète, et d'où l'on regarde avec mépris les vagues humanités qui rampent sur la terre fangeuse, étrangères à la beauté et plus étrangères

encore à l'esthétique! Alors prirent corps toutes les rancunes amassées par les bourgeois contre les bohèmes, les rapins, fils ingrats de notaires et de drapiers, et qui avaient déjà, au temps des „Jeune-France“ montré leur mépris à la société régulière. L'on s'habitua dès lors à considérer les lettres comme créées dans un monde à part, à l'usage des hors-la loi. L'albatros aux ailes trop longues boitilla sous les risées de l'équipage“.

(André Thérive. Le Parnasse).

L'effet le plus considérable du courant parnassien et de la querelle de l'art pour l'art est d'avoir fait éclater la querelle qui couvait depuis longtemps entre la littérature et la société. Le Parnasse fut surtout une affirmation de la dignité de l'art, de l'autonomie de la littérature dans une société qui entendait restreindre la liberté des groupes et des individus, en imposant la différenciation des tâches et la spécialisation des métiers et en subordonnant leur rôle aux contingences du monde.

Le Parnasse a lutté contre l'esprit utilitaire de la bourgeoisie et l'orgueil des écrivains de la génération précédente, qui s'étaient fait un titre de gloire de s'y asservir. Son plus grand mérite est d'avoir rompu „l'esclavage romantique des lettres en face de la politique ou de la société“.

2. Classicisme du Parnasse.

En définissant le rôle de l'art, le Parnasse a libéré la poésie d'une autre servitude, aussi dangereuse, aussi fatale.

„La superstition de l'âme, du sentiment, de la vie (avec majuscule) ne conduisait à rien de moins qu'à sacrifier le formel de l'art, sa dignité spécifique, à lui préférer sans-cesse la nature (?) l'instinct, c'est-à-dire en pratique le bâclé, le mal fait, l'arbitraire, le désordonné, l'atechnique). (A. Thérive. Le Parnasse).

Le Parnasse a libéré la poésie de l'improvisation et du dilettantisme.

Il a chassé de la poésie la mode, les idées neuves, tout ce qui n'est pas éternel et il a remis en honneur les lieux communs, qui sont éternels.

„Chanter des spectacles naturels, des beautés extérieures, un rêve (fût-il décevant et fictif) de beauté antique ou d'histoire controuvée, cela rejoignait malgré tout la poésie des grandes époques, laquelle n'avait rien de temporel dans son jeu et en a profité pour échapper au temps“. (A. Thérive. „Le Parnasse“).

Le Parnasse a libéré la poésie d'une autre servitude, d'une autre superstition, celle de la prédication. Certes l'oeuvre d'art doit être morale, saine. Mais le poète ne doit pas s'ériger en prédicateur, en „moraliste“. Le beau, son domaine, se confond souvent avec le bien, domaine du moraliste. Il exerce toujours une influence salutaire, car le sentiment qu'il provoque en nous, l'admiration, est essentiellement désintéressé et élève l'âme au-dessus des préoccupations égoïstes et mesquines.

On peut donc rattacher le Parnasse au classicisme. Le XVIIe siècle, si profondément chrétien, avait banni la religion chrétienne de l'art et de la littérature. Le Parnasse en a banni la prédication morale, ce qui ne veut pas dire qu'il ait méprisé la morale. Le XVIIe siècle a eu de très grands prédicateurs. L'époque parnassienne n'a pas manqué de moralistes.

„Si donc le Parnasse a fait oeuvre durable, c'est bien en accréditant sa théorie de l'art pour l'art, et semble-t-il définitivement“. (A. Thérive. „Le Parnasse“).

IV. Les poètes les plus représentatifs du Parnasse. Hérédia.

Les poètes les plus représentatifs du Parnasse, outre les initiateurs, que j'ai déjà nommés dans l'aperçu historique du courant, sont : Léon Dierx et José Maria de Hérédia, parnassiens purs, Leconte de Lisle, le chef, François Coppée et Sully Prudhomme, indépendants.

Faute d'espace et faute de temps, je n'étudierai ici que José Maria de Hérédia. Leconte de Lisle fait l'objet d'une étude à part.

José Maria de Hérédia.

José Maria de Hérédia est le plus impassible et le plus parfait des parnassiens. Il a élevé la technique à la hauteur de l'art et ciselé dans les métaux les plus rebelles toute une légende des siècles en miniature.

José Maria de Hérédia est né le 22 Novembre 1842, à la Fonterna dans les montagnes de la Sierra Madre, près de Santiago de Cuba; il est mort le 2 Octobre 1905, au château de Bourdonné, en France.

Son père était espagnol, sa mère française. A l'âge de 9 ans, José Maria de Hérédia fut envoyé en France et mis au collège Saint-Vincent (à Senlis), où il fit de bonnes études. Après un séjour de 2 ans dans son île natale (Juin 1859—Avril 1861) il retourne à Paris, entre à l'école des Chartes et s'inscrit à la Faculté de Droit. Aux conférences La Bruyère il rencontre Georges Lafenestre et Sully Prudhomme. Puis il se lie avec Leconte de Lisle et collabore au „Parnasse contemporain“. En 1867 il épouse une française originaire de Cuba, Louise Despaigne. A partir de cette date, il mène la vie d'un homme du monde, publie des traductions de l'espagnol et écrit des sonnets, qu'il réunira en 1903 dans le recueil des „Trophées“. Élu à l'Académie française (1894) il passe les dernières années de sa vie entre la Bibliothèque de l'Arsenal et sa maison de campagne de Montfort l'Amaury. M. J. Calvet commente ainsi un portrait de José Maria de Hérédia : „Une haute et impassible élégance, un large regard qui contemple avec lenteur et précision des spectacles prestigieux“. (Manuel Illustré d'histoire de la littérature française p. 719). Hérédia n'est pas un homme de lettres, il est un homme du monde. Mais sa conception du poète-grand seigneur est précisément l'inverse de celle de Lamartine. Lamartine est un poète spontané... et

peu châtié; Hérédia est un artiste voluptueux, à la forme parfaite et à la technique sévère. Il médite longuement ses compositions, il en contrôle les détails scrupuleusement et cisèle avec un soin infini les sujets qu'il a choisis et nettement délimités.

Ni passionné, ni farceur; ni homme de lettres, ni amateur: Hérédia est un artiste consciencieux qui veut travailler à loisir et donner toute sa mesure. Dans son oeuvre on ne trouve pas de trace de sentimentalité ni d'intellectualité. Hérédia est le pastiche le plus raffiné, le plus pur.

Le recueil des „Trophées“ est le chef-d'oeuvre de la poésie parnassienne et l'aboutissement extrême du retour de la poésie française à l'épopée. L'épopée avait peu réussi au XVIIe siècle: de toute la production épique de l'époque classique il ne reste que quelques noms couverts de ridicule. „La Henriade“ ne vaut guère mieux que les épopées du XVIIe siècle.

„Les Martyrs“ de Chateaubriand constituent le passage de l'épopée au roman historique, forme atténuée de l'épopée. C'est Chénier (1762—1794) qui a préparé la renaissance de l'épopée sous la forme de poèmes brefs, telle que l'a cultivée, pendant la période romantique, A. de Vigny, le moraliste épique. V. Hugo et Lamartine, eux, ont abordé la grande épopée. Cependant „la Légende des Siècles“ est formée „de petites épopées“. Leconte de Lisle a fait revivre dans ses „Poèmes“, débordants de pensée et de passion, les anciennes civilisations de la Grèce et des pays „Barbares“. Hérédia est parvenu à la conception d'une épopée concentrée dans un court poème — le sonnet a seulement 14 vers — sans but moral, sans prétention historique, dans lequel il adapte les éléments plastiques fournis par l'érudition pour tirer des choses le maximum de beauté. Le titre de son recueil de sonnets est symbolique, significatif. Au sens propre, un trophée est la dépouille d'un ennemi vaincu suspendue à un arbre pour rappeler un exploit à la mémoire des hommes. Ce mot désigne aussi des drapeaux disposés en signe de victoire.

Les „Trophées“ de Hérédia sont:

- a) des dépouilles ravies au passé,
- b) auxquelles est attaché le souvenir des victoires passées,
- c) ces trophées ne sont pas jetés en tas, mais disposés d'une manière artistique, pour plaire aux yeux.

„Dans les sonnets qui composent ce célèbre recueil, oeuvre de toute une vie, la poète a représenté sous la forme de truculentes enluminures divers aspects de la Grèce antique, de Rome, du moyen âge, de la Renaissance, de l'Extrême-Orient, et aussi quelques paysages naturels.

Idées et sentiments en sont presque totalement absents; mais on peut admirer sans réserve

- a) la netteté de la composition;

b) le parti artistique que le poète sait tirer du moindre détail érudit qu'il a serti dans un de ses vers;

c) l'éclat dense et rutilant du coloris;

d) les sonorités vibrantes du vers et de la rime

e) et l'art d'agrandir tout à coup l'horizon d'un sujet par un dernier vers largement évocateur.

(Maurice Morel, „Abrégé de l'histoire de la Littérature française“).

Dans le sonnet qui ouvre le recueil des „Trophées“ on rencontre, outre les qualités énumérées ci-dessus, un sentiment et une idée.

„L'Oubli“.

„Le temple est en ruine, au haut du promontoire,
Et la mort a mêlé dans ce fauve terrain
Les déesses de marbre et les héros d'airain
Dont l'herbe solitaire ensevelit la gloire.

Seul, parfois, un bouvier, menant ses buffles boire,
De sa conque où soupire un antique refrain
Emplissant le ciel calme et l'horizon marin,
Sur l'azur infini dresse sa forme noire.

La terre maternelle et douce aux anciens dieux,
Fait à chaque printemps, vainement éloquente,
Au chapiteau brisé, verdier une autre acanthe.

Mais l'homme, indifférent au rêve des aïeux,
Ecoute sans frémir, au fond des nuits sereines,
La mer qui se lamente en pleurant les sirènes.

(„Les Trophées“ Lemerre, éditeur).

Ce pur chef-d'oeuvre contient un tableau et traduit, suggère un sentiment.

I. *Le tableau.*

a) Sur un promontoire s'élèvent les ruines d'un temple.

b) Seul, un bouvier, trouble parfois cette solitude de sa silhouette et du son de sa „conque“,

c) La terre a beau entourer ces débris sacrés „de l'hommage de ses fleurs“.

d) L'homme ne se doute pas qu'il foule de „saines ruines“ et il écoute sans frémir les mugissements de la mer qui pleure les sirènes.

II. *Le sentiment.*

De ce passage émane un sentiment complexe, que nous pourrions définir la poésie des ruines et où se mêlent une sorte de nostalgie et une impression d'oubli que les détails descriptifs viennent accentuer.

L'émotion plastique permet précisément d'évoquer les splendeurs d'une civilisation disparue et la poésie des vieux mythes et des légendes mortes.

V. *Conclusion.*

La théorie poussée jusqu'à l'exagération, l'abus des procédés et l'emploi des recettes avaient perdu le

Romantisme: il perdirent aussi le Parnasse et, plus tard, le Symbolisme.

Le Romantisme était une débauche de l'imagination desservie par une sensibilité générale, une exploitation oratoire des thèmes lyriques: Dieu, Nature, Amour, Mort. Il faut beaucoup de goût, voire de génie, pour traiter des lieux communs et surtout des thèmes lyriques sans fatiguer et sans ennuyer.

L'étalage continu du „moi“ finit par choquer. D'autre part, les romantiques, n'admettant pas le frein de la raison, ne pouvaient se limiter à des sujets restreints, plus faciles à développer et à comprendre. Ils développaient au contraire, avec beaucoup d'ampleur, des sujets vastes et complexes. Entraînés par l'imagination, ils s'épanchaient en de larges développements oratoires, communiquant leur ivresse sacrée un lecteur.

Le Parnassiens, ennemis de ce lyrisme débordant, s'appliquèrent à pacifier la sensibilité du lecteur en lui offrant des visions de beauté sereine, de beaux tableaux, de belles formes, de belles lignes. Mettant un frein à leur imagination, ils s'efforcèrent de donner aux images qu'ils empruntaient au monde extérieur un dessin net, des contours précis, un relief saisissant. Ils appliquèrent en poésie les procédés des arts plastiques, de la peinture et de la statuaire.

Honnis par la société matérialiste de leur temps, ils se réfugièrent dans l'étude des civilisations disparues et en ressuscitèrent les splendeurs. Ils exaltèrent la beauté et la sagesse grecques. Ils évoquèrent les images et les rêves des temps passés.

Soucieux d'exactitude scientifique, ils allèrent la science à la poésie, ils firent appel au concours de la science et de l'érudition: ils se documentèrent.

Artistes consciencieux et habiles, ils poursuivirent et atteignirent la perfection de la forme. Par la rigueur logique de la composition, la concision et la clarté du style, la précision et la propriété des termes, la splendeur et la plénitude du vers, la richesse et la sonorité des rimes, les parnassiens sont en effet des maîtres dont les préceptes et les exemples ont une portée éternelle.

Il oublièrent seulement le but véritable de la poésie, qui est de susciter la rêverie.

A la poésie éclatante, mais froide, des parnassiens, succéda une poésie suggestive, voisine de la musique: la poésie symboliste. Les symbolistes réintégrèrent le lyrisme dans la poésie et lui rendirent son charme propre, son pouvoir d'incantation.

Au lieu de reproduire les aspects du monde extérieur dans des transcriptions fidèles, ils s'appliquèrent à en saisir les images fuyantes et à en écouter les voix mystérieuses; ils s'efforcèrent d'interpréter les symboles qu'ils y découvraient. A travers la multiplicité des sensations, entre lesquelles ils devinaient des correspondances, ils prétendirent saisir l'unité d'état et de

résonnance. Malheureusement, à force de chercher des transpositions poétiques, ils ont trouvé des expressions obscures. A force d'adapter leur instrument — la langue — ils l'ont déformé, ils l'ont disloqué. Ce qu'ils ont appelé pompeusement les somptuosités du verbe n'est souvent qu'un assemblage de sons inarticulés, de rythmes boiteux et d'assonances vagues. La vérité est que la poésie n'est ni le développement oratoire d'un thème, ni l'imitation exclusive des arts plastiques, ni l'interprétation d'un symbole, ni l'explication d'un mystère impénétrable, ni l'application d'un certain nombre de règles et de procédés techniques. La poésie est l'expression de sentiments humains, éprouvés réellement et interprétés par le poète, qui doit les revêtir d'une forme à la fois savante et accessible, pour déclencher dans l'âme du lecteur ses propres états d'âme et substituer à la réalité extérieure, brutale, cruelle et laide, un monde idéal, vaporeux, indéfini, ouvert aux seuls initiés, mais consolant et beau, où tous les bruits viennent se fondre en une harmonie divine, où s'apaisent les agitations inquiètes de l'homme, où les hautes aspirations de l'âme se réalisent et où ses appels trouvent un écho fidèle. La poésie est une réalité éthérée, qui se reflète dans une grande âme, en y produisant une musique divine et en l'inondant d'une lumière à la fois éclatante et douce.

L. Moldovan: La sapă.

N. B. Studiul de mai sus a fost întocmit cu următoarele izvoare:

a) Notițele ce le-am luat în anul 1926—27 la cursul ce l-a ținut la Sorbona răposatul profesor Edmond Estève.

b) „Le Parnasse” de André Thérive, din care am citat mai multe bucăți.

c) „Histoire de la Poésie Française depuis 1850” de Paul Fort et Louis Mandin (Henri Didier, Editeur, Paris).

Mannalele școlare de care m'am folosit sunt indicate la locul lor.

Învârtita.

Dans pop. cules și aranjat pentru pian

de I. Ignaton.

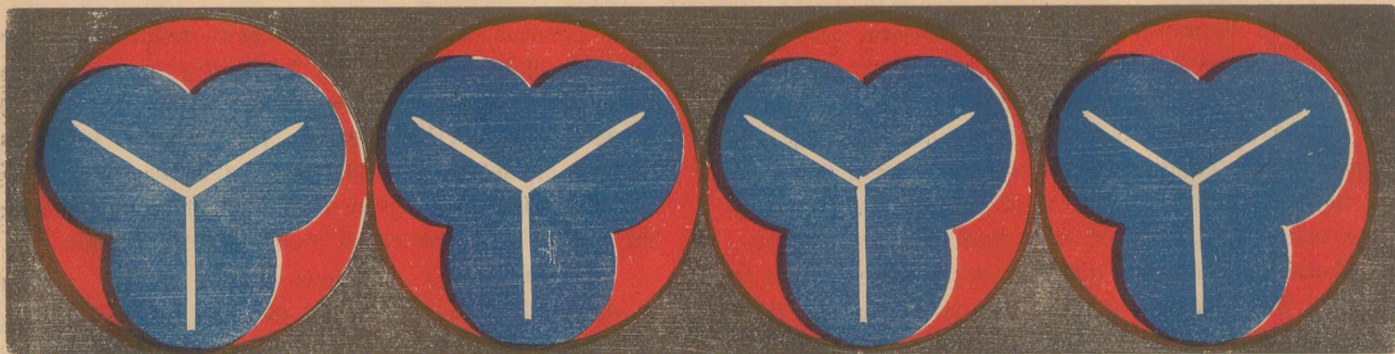
Allegretto.

Pian

The musical score is written for piano in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of five systems of two staves each. The first system is marked 'Pian' and 'Allegretto'. The second system continues the melody. The third system features a repeat sign. The fourth system is divided into two parts: the first part is marked '1. ma' and the second part is marked '2. do'. The fifth system concludes the piece with a final cadence.

N. B. Auzită în comuna Seliște, județul Sibiului.

Un geniu militar al neamului:

Ștefan cel Mare. (1457—1504)

Alecu Bălașa, cl. VIII. Lit.

Motto: „Cu așa eroi un neam
e greu să piară.“

Mircea Rădulescu

Neamul nostru a jucat un rol important în istoria universală, prin aceea că în trecut a fost protagonistul creștinătății contra păgânismului și apărătorul culturii europene împotriva întunecului asiatic.

Azi avem misiunea de a fi sentinela și pavăza de răsărit a Europei.

Așezat la poarta răsăritului, asemenea unei stânci ce avea să fie mereu lovită de vânturi și roasă de apă, a avut în privința aceasta mult de îndurat. Primejdia se ivea mai amenințătoare dela Sud, cauzată de expansiunea Turcilor, dar și dela vecinii Poloni și Unguri, ce căutau cu toții să cotopească acest pământ nesecat de bogății.

Nimic însă n'a putut clinti din loc neamul românesc, urmaș al celor mai viteji dintre popoarele lumii: Romanii, care în lupte nu cunoșteau înfrângerea și Dacii dela poalele Carpaților, care nu cunoșteau frica morții în lupte și în asalturi.

Vitejia și răbdarea, lăsate moștenire neamului nostru, l-au oțelit în dese lupte ce le-a avut. Numai datorită acestei oțeliri și datorită și solului bogat, a putut să se mențină în acest pământ sacru al Daciei.

În vremuri grele, atât pentru neamul nostru cât și pentru Europa întreagă, care era amenințată de a cădea sub suveranitatea Semilunii păgâne, în momentul când Turcii ajung în expansiunea lor la Dunăre, apare „cel mai viteaz principe între creștini“ Mircea cel Bătrân, pe care ni l-a dat Țara Românească, care oprește un moment înaintarea Turcilor, neputând mai mult, nefiind de nimeni ajutat. După moartea lui, Turcii, ajungând la Dunăre, își îndreaptă expansiunea spre Europa centrală, dar sunt opriiți un sfert de veac de Iancu de

Inidoara, „Cavalerul crucii“, pe care ni l-a dat Ardealul.

În acest șir al marilor voievozi Români, ce duc mai departe epopeea de luptă a neamului pentru creștinătate, este Ștefan cel Mare „atletul lui Christ“, pe care ni l-a dat Moldova, care cu propriile lui forțe destul de reduse, a ținut piept Turcilor 47 de ani cât a domnit, asigurând țării sale autonomia și ferind Europa de invaziunea Turcilor.

Ștefan cel Mare, prin moartea sa, a încheiat un capitol glorios de războaie românești, punând astfel capăt războiului nostru de 100 de ani cu Turcii, început de Mircea cel Bătrân. El este una din figurile anume trimise de Dumnezeu, pentru a cimentea statul Moldovei și de a trasa calea ce trebuie s'o urmeze succesorii lui.

„Era acest domn nu mare de stat, dar iute din fire și unde nu gândea acolo îl vedeai“, zice Ureche. Era neobosit și energic, muncea mult, era un om al faptelor, al realizării, nu al laudei. Ceea ce face gloria lui Ștefan cel Mare, este incontestabil geniuul său militar. Cum ocupă tronul Moldovei, „de războaie se găti, împărțind oștirii sale, steaguri și punând hotnogi și căpitani, cari toate cu noroc i-au venit“ zice Ureche. Cât de bine știa el că numai prin armată putea să-și consolideze tronul și să impună pe calea armei, de altfel cea mai sigură cale, autoritatea sa trufașului rege Matiaș al Ungariei și lașului și fricosului rege Cazimir al IV-lea al Poloniei. Știind că nu are dela nimeni ajutor, ci doar promisiuni, Ștefan nu desperă, ci avu încredere în sine în toate luptele ce le-a dat și după spusele lui Ureche, „rar războiu de nu biruia“. A avut 36 lupte dintre cari 34 le-a câștigat și 2 le-a pierdut. Victoriile sale, neînțelese unele, se pot explica pe deoparte prin

încrederea și siguranța în el, iar de altăparte prin sfiala și teama celor ce luptau cu el. A avut lupte cu Polonii, Ungurii, Turcii, Tătarii și Muntenii.

Ștefan cel Mare armonizează în persoana sa, atât politica, cât și conducerea superioară a războiului, în mod desăvârșit. El a dat o nouă tactică oștirii, de a fi mai manevrieră, capabilă de acțiuni rezezi și energice.

Aceasta se observă din invaziunile ce le-a făcut în Ardeal și în Muntenia, rezezi, de scurtă durată, date prin surprindere. Această tactică arată caracterul său și superioritatea de gândire caracteristică geniului.

Cunoscător al tacticii și al mijloacelor de luptă ce le întrebuițau vecinii, cari se mișcau și se luptau greoi și care n'aveau alte mijloace, decât combinațiunile și calculele. Față de ei adoptă noua tactică a loviturilor rezezi și de surpriză, date cu mijloace proprii și de efect. Astfel printr'o manevră energetică pe care uneori a întrebuițat-o la maximum, a făcut față la atacurilor, cum este bunăoară aceea contra Tătarilor. Afându-se în Ardeal în una din invaziuni, este atacat de Tătari. Ștefan s'a mișcat cu atâta iuțeală, încât a parat la timp, orice lovitură ba chiar a respins pe Tătari. Obiectivele de atac totdeauna au fost bine, exact și judicios alese. Așa bunăoară în Ardeal a avut ca obiectiv Secuimea, pe care răsculând-o, aducea pagubă Ungariei și ajutor lui. Așa se explică în mare parte voluntarii Secui, ce-i întâlnim în oastea lui Ștefan; țineau mai mult la el, decât la regele lor.

În lupta dela Baia, din 15 Decembrie 1467, cu Matiaș, Ștefan a avut la îndemână un serviciu de informațiuni foarte dezvoltat, ce i-a semnalat, moment de moment, debandada și lipsa de prevedere din tabăra Ungurilor, atacând cu succes în momentul potrivit. A întrebuițat aici principiul „surprinderii“, deoarece inamicul era ținut într'o complectă ignoranță și l-a surprins, ținând în secret preparațiile lui de atac. La ocuparea Chilieii în 23 Ianuarie 1465 surprinderea a fost realizată și în câmp strategic, când nimeni nu știa despre această acțiune și când nici nu se așteptau, dar și în timp tactic, atacând-o, când pârçalabii plecaseră de acasă la o nuntă. La Baia Ștefan a dat lovitura cu toate forțele în momentul și locul voit de el, după ce desorganizase și obosise pe dușman prin hârțuieli cu trupe ușoare. Aceasta a fost aplicarea principiului „economiei forțelor.“

Tot aci el făcu și o bună întrebuițare a armelor ce asigură un mare randament pe câmpul de luptă. Călărimea, noaptea ne aducând mare folos, el o descălca, transformând-o în pedestrime, repurtând astfel o victorie.

Contra vecinilor, cu armate impresionante, dar lipsite de tactică și de mijloace eficace, iată ce principii mari de războiu întrebuiță Ștefan, care în mintea lui n'aveau noțiunea celor de azi. Totuși el le-a realizat întocmai, grație geniului și inteligenței lui.

Turcilor, cu o armată regulată cu tactică de luptă superioară, el le opuse tactica loviturilor tari, de fond, bazate pe o concepție și pe o manevră superioară. Bătălia dela Rahova (Podul Inalt), 10 Ianuarie 1475, este identică cu aceea a lui Napoleon dela Austerlitz, 2 Decembrie 1805, prin faptul că ambele au fost concepute din vreme în momentul și locul dinainte stabilit.

„La Austerlitz, Napoleon a avut stânga răzimată pe dealul fortificat Santon și dreapta era sprijinită pe mlaștinile Satschan și Moentiz, iar frontul dealungul râulețului Goldbach și armata era călare pe drumul Brün-Olmütz. Poziția lui Ștefan este aceeaș: Stânga răzimată pe înălțimile dela Est de Bârlad, dreapta răzimată pe mlaștinile Bârladului, iar frontul format de pârçaul Racovaț cu vale noroioasă și armata era călare pe drumul Vaslui—Iași.

Napoleon pentru a atrage pe inamic, a executat o retragere voluntară, a retras anteposturile, lăsând pe inamic pe câmpul de bătaie ales dinainte.

Această manieră de a lucra se vede și la Ștefan, atunci când caută a atrage pe inamic pe valea Bârladului, pe câmpul de bătaie ales deja de el.

În dimineața zilei de 2 Decembrie 1805, pela ora 4, armata austro-rusă a început marșul dela dreapta, la stânga, amăgită de retragerea simulată a lui Napoleon. O negură de iarnă acoperea câmpul de bătaie, care nu lăsa să se vadă decât înălțimile terenului. Când dușmanul intră în mlaștini pela ora 9, Napoleon atacă cu toate forțele și despărți armata în două părți.

La Rahova, Ștefan prin acei buciumași și trimbițași, așezați în păduricea din dreapta, a atras pe inamic în mlaștini, nevăzute din cauza unei cețe. În momentul favorit sări asupra lor, despărțind armata turcă în două părți.“ (după maiorul Georgescu).

Davoust ordonă ca gheața să fie spartă prin ghiulele de tun, astfel ca garda rusă să-și găsească acolo sfârșitul cel mai groaznic. Și Ștefan ordonă a se rupe podul, căzând o mulțime în apă.

Căpitanul Rapp cu cavaleriștii săi urmăriră pe dușman. La fel urmări pe Turci și Ștefan.

Ambele victorii sunt zdrobitoare și le-au dat laurii biruinței. Ștefan și Napoleon ca genii militare sunt aceeași, cu o singură deosebire: că meritul cel mai mare este al lui Ștefan, nu pentru că este geniul neamului nostru, ci pentru că el scânteia cu 400 de ani înainte de Napoleon, atunci când mijloacele de războiu erau altele și însăși viața era mai redusă și oamenii mai simpli. Ștefan cu mici mijloace a înfăptuit mărire, în timp ce Napoleon cu mari mijloace a înfăptuit mărire, iată și aici superioritatea lui Ștefan. Este cea mai strălucită victorie repurtată de Ștefan, care a arătat ca și Mircea Europei, că Românii au știut să-și apere credința și patria, atunci când au fost atacați de Turci, chiar în propria lor țară.

În bătălia dela Războeni 1476 de pe pârâul Valea Albă, vedem că acest loc fusese ales prin faptul că era accidentat și acoperit cu păduri bune pentru defensivă, dar mai era aproape de cetatea Neamțului, unde la nevoie găsea scăpare; era aproape de axul principal pe unde treceau Turcii și era într'un punct unde putea primi ajutor dela Unguri și Poloni, lucru ce n'a avut fericirea să-l vadă vreodată. Din poiana pădurii improviza o cetate: a săpat de jur împrejur șanțuri adânci și a ridicat valuri de pământ peste copacii culcați jos, lăsând din loc în loc câte-o deschizătură pentru tunuri. Ștefan părăsit de oastea de țară, ce ceruse a merge la vetre, sătulă parcă de atâtea războaie, s'a văzut silit a da piept cu Mohamed, numai cu oastea domnească, compusă din cei zece mii de curteni. Acolo își băgă el vitejii săi și familiile lor, lucru adevărat de o relație a turcilor care spune: „Căzură acolo în mâna Musulmanilor mii de băeți și de copile moldovene de o așa frumusețe, încât numai privindu-le gustai fericirea cerească“.

Sultanul, văzând că nu poate asedia această înfăritură, recurse la o stratagemă: așeză pe doi Pași cu câte un corp de oaste în cele două aripi din stânga și dreapta, iar el cu un alt corp de armată se prefăcu că se retrage. Ștefan făcu imprudența și ieși afară, dar fu lovit de cei doi Pași din lături, iar din față de Sultan. Toți luptă desnădăjduiți pe viață și pe moarte. Moldovenii reușesc a se retrage din nou în ascunzișuri, pierind mulți și astfel începu cel mai groaznic atac, în fața căruia și vestita armată a ienicerilor: „Spaima Creștinilor“ fură opriți. Sultanul însuși smulse steagul profetului și merse înainte înflăcărând pe ai săi.

Izbânda fu a Turcilor, dar ce folos că acel câmp era albit de trupurile lor, printre care zăceau și ale Moldovenilor, care: „erau obosiți și nevindându-se nici un ajutor din nici o parte, au picat nu fiece cum, ci până la moarte se apără, nici biruiți de arme, ci stropșiți de mulțimea Turcilor“ zice Cronicarul.

Ștefan abătut se îndreptă către Cetatea Neamțului, dar mama sa, cum spune legenda, nu-l adăposti, ci-l îmbărbătă a-și reface oștirea și de a muri pentru țară. El se întoarce în munți și altă legendă spune că întâlni pe bătrâna Vrâncioaia ce-i dete pe cei șapte feciori ai ei. De aici merse la Sneatin în Polonia, unde primi trei mii de călăreți, apoi cu oastea refăcută urmări armata turcească ce se retrăgea spre Dunăre, decimată de foame și de ciumă. Ajungându-i, repurtă o frumoasă biruință. Deși învingători, Turcii se întorc acasă învinși. Aici este geniul lui Ștefan și aici sunt adevărate spusele lui Ureche: „și unde-l biruiau alții, nu despera, căci știindu-se căzut jos, se ridica deasupra biruitorului“. Iată cum se explică faptul că Ștefan se ridică deasupra învingătorului Sultan și cum armata Moldovenească răsare ca din pământ, atunci când credea oricine că e nimicită.

Bătălia dela Războeni a fost pentru Moldova mormântul ei. A fost lipsită de orice concepție și de subtilitate, fiind mai mult o lovitură brutală. Ștefan a primit-o amăgit de vecini și silit de împrejurările impuse de Turci, ce-l căutau. El niciodată n'ar fi dorit-o, așa reese cel puțin din spusele ambasadorului trimis la Veneția la Unchiul său Ioan Țamblac.

La Războeni a aplicat principiul „masei“. Ne având masa (oastea de țară) cu care să reacționeze, a evitat lupta, prin aceea că nu a atacat el, ci a căutat să pareze atacul Turcilor. Armata lui era o forță combativă, cu o valoare militară aleasă, fiind tenace, disciplinată și animată de focul sacru al jertfei pentru apărarea pământului și a credinței.

Contemporanii lui Ștefan: Enric al IV-lea al Angliei, Ludovic al IX-lea al Franței, ca și Mateiaș al Ungariei, nu se pot compara cu personalitatea, cu caracterul, cu geniul și vitejia lui, deoarece ei sunt figuri searbăde, individualități molatece și caractere mediocre. Ștefan creiase prin toate acestea o situație din cele mai strălucitoare Moldovei, iar el milita, ca și Mircea altădată, la Dunărea-de-jos.

Xenopol spune că într'o țară întinsă, la un popor numeros, Ștefan ar fi fost un alt Caesar sau Carol cel Mare. Că este mai greu a ajunge la glorie și mărire în sânul unui popor mic, deoarece mijloacele lui fiind simple, trebuie ca geniul său să îndeplinească lipsurile. Prin urmare este mai greu a fi un Ștefan decât un Carol cel Mare, un Temistocle decât un Caesar.

Ce este pentru Germani un Moltke, acelaș lucru este pentru noi Ștefan cel Mare. Este unul din marile genii militare ale neamului, a cărui domnie a fost o serie de lupte victorioase, repurtând victorii nepieritoare în istoria patriei și cea universală, mai ales cele contra Turcilor. Aceste victorii erau ca niște spini în ochii celor doi regi vecini. Mateiaș ceva mai mult: către Papă și Apusul Europei, nu uita să se laude chiar, că Ștefan Vasalul și căpitanul său a zdrobit pe Turci la Rahova.

Deși căpătase o rană la picior, la primul asediu al Chilie și mai târziu o podagră la braț, totuși el a condus toate luptele până în ultimele clipe ale vieții. Cu toate că acest popor a fost mereu ținut sub arme, sătul parcă de atâtea lupte, totuși niciodată n'a părăsit pe Voevodul său, căci avea în el mare încredere.

Laudele Europei nu-l exaltau prea mult pe Ștefan, care trăia doar pentru poporul lui drag, căruia și după moarte i-a asigurat vrednicia și existența. Ne pare a fi Voevodul care a fost parcă cel mai mult iubit de popor, dovadă jertfele atâtor lupte în care el a învins. Poporul i-a apreciat calitățile și faptele mari numindu-l ca recunoștință „cel Mare“.

— Ștefan cel mare a înscris în istoria Patriei pagina cea mai eroică și nepieritoare prin litere de sânge. El și Moldovenii au arătat lumii maximum de vi-

tejie și de jertfă cerute pentru apărarea credinței și a Patriei și a lăsat urmașilor expresiunea celui mai înalt patriotism, atunci când către urmași zicea: „Voi apăra acest pământ cu prețul capului meu, căci este patrimoniul meu“.

Freamătul pădurilor și codrilor, murmurul izvoarelor și azuriul cer senin, mereu îl vor plânge, căci ei i-au fost prieteni doar, în vremuri de restriște, când el ca și Mircea își apăra: „Sărăcia, nevoile și neamul“.

Geniul lui militar, abilitatea politică și orânduirea ce-a dat-o țării, le va păstra istoria, iar numele lui scump și sfânt îl va purta pe buze încă, cum l-a purtat și până azi, poporul său moldovenesc, care atât de mult l-a iubit.

Alecu Bălașa, cl. VIII. lit.

Bibliografie :

Xenopol, Istoria Românilor vol. IV.

Georgescu Maior. Istoria armatei române și a Sârbilor, poporul român.

I. Ursu, Ștefan cel Mare și Turcii.

Aforismul maiorescian

de Sonea Fl. Ioan, cl. VIII-a.

Sunt unele personalități, care, prin structura specifică a intelectului lor și prin expansiunea multilaterală a domeniilor de cercetare, lasă posterității produsul variat al valorilor lor intelectuale. Fără îndoială că atari personalități apar în societăți specifice; având viziunea fidelă a situației societății din care fac parte, dau directive salutare pentru promovarea interesului obștesc. În toate timpurile au existat atari personalități.

Incepând dela vechii Greci, la cari directivele unui Socrate erau considerate ca puncte de reper, trecând la Romani, la care nevoia unei reorganizări sociale necesita o îndoită importanță și până în zilele noastre, când se aude din toate părțile: reorganizare, jertfă de sine, adică: umanitarism, ca în fond să strălucească din umbra-i caracteristică ferocele egoism.

În astfel de împrejurări, de obicei se ridică vreo personalitate, dominând cu autoritatea lui concertul discordant al zbieretelor sinistre.

Așa a apărut figura lui Maiorescu, care prin cultura lui, doboră la prima încercare de atac pe cel mai dibaciu sofist. Așa a apărut criticul și renovatorul unei societăți.

Dar ne vom întreba: dacă Maiorescu este un critic, dacă el a fost un tehnician al logicei, fost-a el și filosof?

Cercetând cu amănunțime, greu am putea găsi vreo operă de filosofie pură.

Dacă înțelegem prin filosof numai creatorii de concepții originale despre lume și viață, ar fi greu să acordăm această calitate lui Maiorescu.

Dar noțiunea de filosof are un înțeles mai larg, putând să cuprindă în ea și alte elemente: „filosof este — după cum spune d-l Petrovici în manualul său de Psihologie — și acela care-și înserează ideile în țesătura unui ansamblu unitar și rigid“.

T. Maiorescu a fost un exponent superior al acestei tendințe de rigiditate în idei. Gândirea lui sobră este redusă uneori la mici reflexiuni utile, având în sine un adânc și superior adevăr.

Avea pasiunea conciziei și și-a aplicat sieși recomandăția pe care o făcuse scriitorilor literari: „multa paucis“.

Tipice din acest punct de vedere sunt articolele: „Progresul adevărului“ și „Din Experiență“.

* * *

Ca produs al activității filosofice la Maiorescu ne apar aforisme.

Aforismele sunt niște formule pregnante și scurte cu care Maiorescu își exprimă observările izolate referitoare la existență și la orientările ei.

Aforismele au un rol foarte important, folosindu-ne drept ghid în conducerea noastră în viață. Ele sintetizează concluzia unei pățanii și tot odată normele ce trebuie să le urmărim, folosindu-ne de vechea cugetare bătrânească ce spune: „folosește-te de experiența altuia“.

Genul aforismelor a preocupat pe mulți gânditori. O bună parte din opera lui Pascal ne-a fost transmisă prin aforisme. Deasemenea scrierile lui Nietzsche îmbracă aceeași formă, iar Schopenhauer și-a încoronat opera prin strălucitul ansamblu al aforismelor asupra înțelepciunii în viață.

Se știe că există o strânsă legătură între personalitatea unui cugetător și filosofia sa. Oricât ar năzui un spirit filosofic să se depersonalizeze și să ajungă cu meditațiile în sfera obiectivității pure, nu reușește să o facă, dupăcum reușește omul de știință în soluționarea problemei sale.

Din creația aforismelor, așa cum se manifestă ea, putem construi întreaga personalitate a lui Maiorescu, chiar fără să avem o prealabilă cunoștință.

T. Maiorescu și-a coordonat unele însușiri bine distincte: „Omul rău se pierde prin partea sa cea bună, omul bun prin partea sa cea rea“.

Acest aforism pare la început un paradox, pentru că e regretabil ca la un om bun să găsești și o parte rea și la un om rău e îmbucurător să găsești o parte bună, prin care tocmai să piară!

Altul: „Ferește-te de a da sfaturi. Problema e prea grea și răspunderea e prea mare. Tu dai sfatul după natura ta. Aceasta însă rareori se potrivește cu natura celui ce te întreabă. Altfel spui tu, altfel înțelege el. Sfătuind prudență, produci slăbiciune și unde cereai tărie, produci violență“.

Câtă dreptate în aceste rânduri! Și mai departe: „Toate hotărârile importante trebuie să le iei singur, din adâncul individualității tale, fără influența altora.“

Pentru salvarea unității, e în stare să stăvilească prin diguri orice influență streină și regăsindu-se pe sine își judecă prin prizma individualității lui situația de moment.

O altă serie de aforisme pun în lumină răceala obiectivă și cumpătarea atât de caracteristice lui Maiorescu. „Oare pâraul dela munte ar fi așa de voios, dacă n’ar fi rece?” Prin aceasta osândește caracterul superficial al omului.

Valoarea cumpătării e dată: „Soarta nu vrea extreme. Din chiar mijlocul răului se naște reacțiunea spre bine și gerul cel mai greu zugrăvește flori de primăvară“, reoglundind de minune spiritul lui ponderat și exprimând imposibilitatea menținerii extremelor.

Maiorescu prin următorul faimos aforism dă o puternică și neașteptată lovitură materialismului lui Conta:

„Studiile creerilor să înlocuiască știința sufletului? Cine cunoaște mecanismul clavirului, poate să ghicească felurimea nemărginită a melodiilor“?

În altă ordine de idei, în articolul său „Progresul Adevărului“ dă expresie figurii lui aristocratice împotriva găngurelii mediocrităților:

„Între un diamant și o grămadă de pietriș, cui i-ar fi alegerea grea? Așa între aprobarea unui om cumințe și aplauzele zgomotoase ale mulțimii“.

Foarte plastică e următoarea: „Don Quijote credea că morile de vânt sunt uriași. Oamenii de rând cred că uriașii sunt mori de vânt“.

Sunt și alte multe aforisme tot atât de frumoase și tot atât de ingenioase, în care se reliefează scrierile geniale ale marelui îndrumător. În viziunea lui limpede vede întreaga pedanterie și întreaga înstrăinare dela fondul nostru tradițional și predică reîntoarcerea la comorile poporului.

Cum se stinge focul

de Popa Mircea, cl. IV-a

Pentru a înăbuși un incendiu vă recomand următoarele rețete:

- I. Sulfat de fer 4 părți,
Sulfat de antimoniu 16 părți,
Apă 100 părți.
- II. Clorură de calciu 184 părți,
Clorură de magneziu 57 părți,
Clorură de sodiu (sare de bucătărie) 13 părți,
Bromură de potosiu 22 părți,
Clorură de bariu 3 părți,
Apă 1000 părți.
- III. Clorură de sodiu (sare de bucătărie) 90 părți,
Clorură de amoniu (țipirig) 45 părți,
Apă 300 părți.

Aceste amestecuri se toarnă în sticle, iar în caz de incendiu se varsă conținutul peste foc. Ultimul amestec se toarnă în sticle cu pereți subțiri și îmbrăcate în papură.

Clorofila și sintezele plantelor *)

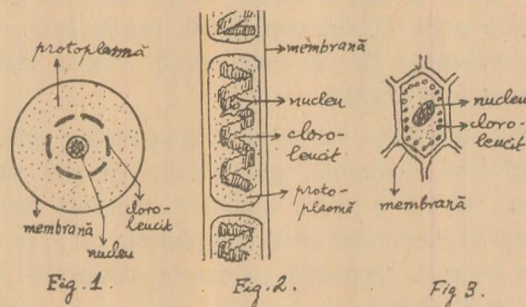
de Pop Oliver, cl. VII.

Odată cu topirea zăpezii și cu primele raze mai calde ale soarelui, viața vegetală trece printr’o intensă transformare, trezindu-se din letargia iernii.

Această transformare se arată în primul rând prin haina verde pe care o îmbracă, oferindu-ne ochilor o priveliște din cele mai încântătoare, căreia poezii i-au rezervat un loc important în operele lor.

Faptul acesta a impresionat și oamenii de știință, îndemnându-i să clarifice anumite probleme ca: natura culorii verzi a plantelor, a substanțelor produse, precum și modul cum se produc. Abia în secolul trecut însă Biologia, Chimia și Fizica s’au dezvoltat în măsură de a le clarifica.

În rândurile ce urmează voi arăta rezultatele cercetărilor asupra pigmentilor vegetali, a modului cum clorofila realizează asimilația și sintezele, precum și a naturii acestor produși sintetici.

Pigmenții plantelor: Observând la microscop un Pleurococcus (fig. 1), un fir de mătasea broaștei (Spirogyra) (fig. 2), sau o celulă din țesutul palisadic al frunzelor (fig. 3), vom vedea în primul rând că celulele nu sunt colorate uniform, în întregimea lor ci vom distinge numai anumite elemente colorate în verde. Acestea sunt cloroleucitele, care la unele alge ca Pleurococcus, sunt în formă de bastonașe; la altele, ca mătasea broaștei, sunt în formă de panglică spiralată, iar în celulele țesutului palisadic al frunzelor sunt niște grăuncioare mici. Aceste cloroleucite dau culoarea verde a plantei, dacă este privită cu ochii liberi.

Un cloroleucit, după cum am văzut, are forme foarte variate, el însă totdeauna se compune dintr’o substanță albuminoidă incoloră, leucitul, și trei coloranți: clorofila, de culoare verde, carotenul, de culoare roșie-portocalie și xantofila, de culoare galbenă. Clorofila este în mai mare cantitate, fiind în raport de 3 la 1 cu celelalte.

Clorofila a fost mult studiată de profesorul Willstätter, care a constatat că sunt de fapt două substanțe

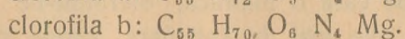
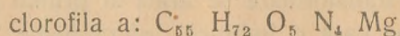
*) Pierre, Thomas: Chimie biologique II.
Gh. Pamfil: Curs de chimie.

clorofile, asemănătoare, pe care le-a numit clorofila a. și clorofila b. Ele se deosebesc una de alta prin unele proprietăți fizice și chimice.

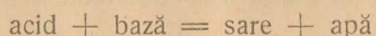
Clorofila a. este de culoare verde-albastră.

Clorofila b. are o culoare verde-gălbuie, iar spectrele lor de absorbție diferă puțin. Formula lor chimică brută este:

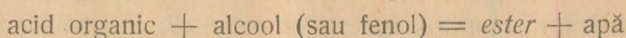

Privindu-le formula brută, putem să le caracterizăm ca fiind substanțe cu greutate moleculară foarte mare, conținând magneziu.

Pentru lămurirea constituției chimice, vom pleca dela lucruri bine cunoscute. Se știe astfel schema reacțiilor acido-bazice din chimia minerală:

Correspondența ei în chimia organică este:

Astfel de esteri sunt clorofilele. Acizii organici sunt clorofilinele, iar alcoolii sunt alcoolul metilic și fitolul. Frunzele proaspete culese au un ferment: „clorofilaza” care pune în libertate fitolul, producând „clorofilinele”, substanțe cari nu sunt decât esterii clorofilinelor cu alcoolul metilic.

Între clorofilă, substanța pigmentară a plantelor și hemoglobină, colorantul globulelor roșii din sângele animalelor, există o mare analogie. Această analogie constă atât în funcțiunile ce le îndeplinesc, cât și în însăși structura chimică, constată cu ocazia defacerii lor în molecule mai simple:

Această desagregare a moleculei lor se face prin acizi, hidrați sau temperatură ridicată și se produce după schema următoare:

1. Oxihemoglobina

prin încălzire peste 70° dă $\begin{array}{l} \text{—} \text{globina} \\ \text{—} \text{hematina} \end{array}$

tratată cu Br. H. dă $\begin{array}{l} \text{—} \text{fer} \\ \text{—} \text{hematoporfirină} \end{array}$

prin reducere dă *etioporfirină*

2. Clorofila

prin saponificare dă *clorofilidă*

care cu acid oxalic dă *feoforbidă*

care redusă dă *etioporfirină*.

Etioporfirina, atât cea obținută din hemoglobină cât și cea din clorofilă, dacă este descompusă, dă acelaș amestec de pisoli (hemopiroi, filopiroi, etc.).

Clorofila ia naștere în însăși planta și nucleeele pirolice care o compun, foarte posibil sunt luate din celelalte materii proteice, aflătoare în celulă.

Ceilalți coloranți, care întovărășesc clorofila sunt carotenul și xantofila, numite într'un cuvânt substanțe carotinoide. Ele au altă constituție chimică, fiind substanțe ternare. Carotenul, roșu-portocaliu, are formula brută: $C_{40} H_{56}$. El dă culoarea roșiatică a morcovilor.

Un isomer al său se află în pătlăgelele roșii. Xantofila, galbenă, are formula brută $C_{40} H_{56} O_2$, structura ei e înrudită cu a luteinei din ou. Până acum nu avem dovezi despre rolul acestor coloranți. După Engelman ei ar participa la asimilație, cu clorofila, dar nu s'a putut arăta cum.

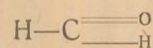
Toamna, când clorofila din frunze se distruge, rămân acești doi pigmenti, care dau frunzelor culoarea roșiatică sau galbenă, după cum se află mai mult caroten sau xantofila.

Să vedem acum modul în care planta fabrică produșii săi sintetici. Pentru prepararea lor utilizează bioxidul de carbon din aer și apa din pământ, în care se află dizolvate săruri minerale, utilizate la formarea materiilor proteice. Rolul cel mai important îl joacă clorofila la sinteza polizaharidelor.

Clorofila va fi nevoită, în operațiile ei, în primul rând să descompună bioxidul de carbon. De unde va lua căldura, pentru o reacție atât de endotermică? Răspunsul îl dăm ușor, dacă examinăm spectrul de absorbție al clorofilei. Ea își ia căldura din radiațiile solare, căci observăm că ea absoarbe mai mult radiațiile roșii (din jurul liniei C a lui Fraunhofer), adică tocmai radiațiile cele mai calde. Aceste raze fiind absorbite, o soluție de clorofilă privită la spectroscop, va prezenta pete negre tocmai în acele locuri.

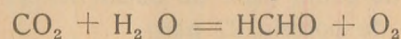
Cum am mai spus, clorofila contribuie mai mult la formarea polizaharidelor, de formula $(C_6 H_{10} O_5)_n$. Aceste polizaharide sunt: amidonul, celuloza și dextrinele. Polizaharidele, împreună cu dizaharidele și monozaharidele, intră în marea categorie a hidraților de carbon, numiți astfel, pentru că în molecula lor oxigenul și hidrogenul intră în proporția apei. Ele au formula generală $C_n (H_2 O)_p$. Pentru monozaharide $n=p$, iar la dizaharide $n=p-1$.

Pentru a cunoaște formarea lor, trebuie să ne oprim la cel mai simplu hidrat de carbon, care desigur va trebui să aibă $n=1$ și $p=1$, deci va trebui să aibă formula $C H_2 O$. Această formulă corespunde aldehidei formice.

După opinia multor savanți, aldehida formică ar fi primul produs și este polimerizat, dând întregul lanț al hidraților de carbon.

Astfel stând lucrurile, am putea scrie reacția:

care ar corespunde adevărului, întrucât de mult s'a dovedit degajarea oxigenului cu ocazia asimilației plantelor verzi. Dar atunci unde este rolul clorofilei? căci așa cum am scris, totul se face fără ea. S'a dovedit însă că nu există celulă care să fabrice polizaharide, fără să aibă clorofilă.

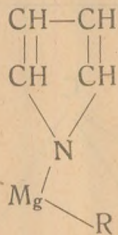
Aici intervine ipoteza lui Willstätter asupra catalizei clorofilei. Reamintesc aci, pentru a o putea explica,

faptul că cele mai simple elemente ciclice, care constituie clorofila, sunt nucleii piroli, de forma:

iar de acești nucleii magneziul ar fi fixat astfel:

Willstätter spune că bioxidul de carbon și apa s'ar fixa ca acid carbonic la R. Reacția apoi va continua: acidul carbonic va deveni peroxid de formaldehidă și apoi aldehydă formică, a cărei moleculă va fi totodată detașată.

Maquenne explică formarea monozaharidelor direct, fără polimerizare, prin contribuția mai multor molecule de clorofilă.

Polizaharidele sunt substanțe de o importanță foarte mare, atât ca hrană, cât și ca materii prime în diferite industrii.

Amidonul, sub forma pâinii, este hrana noastră de toate zilele. El este componentul principal, al boabelor

de graminee și formează rezerva de hrană a plantelor. Făina, obținută prin măcinarea lor, conține între 69-77% amidon. (Procentul depinde de specia boabelor).

Din amidon, prin acțiunea fermenților, a acizilor minerali, sau prin simplă încălzire între 170°—200°, se obține dextrina, care este un produs de desfacere al moleculei sale. Intrebuințarea sa este restrânsă (cleiuri). Continuând a desagrega molecula amidonului, se dă peste zaharuri (maltoză, glucoză, fructoză), care intră și ele în mare măsură în hrana noastră.

Celuloza este un polizaharid care intră în constituția pereților de plante. Descompunându-i molecula, dăm tot peste zahăr. În firișoarele de vată celuloza se află aproape pură. Ea se întrebuințează la fabricarea vatei, hârtiei, nitrocelulozei și a stofelor (ca fire de bumbac); lucruri a căror importanță este cunoscută de toată lumea.

Plantele mai fabrică și diferite alte substanțe, la formarea cărora clorofila nu contribuie deloc, sau numai indirect. Acestea sunt: materii proteice, grăsimi, lipoide, vegetale și vitamine.

Iată, în rezumat, cum se prezintă activitatea chimică creatoare a plantelor, de care prea puțin se folosesc ele înseși, ci mai mult animalele sau plantele fără clorofilă. Dacă s'a spus pe drept cuvânt că natura e cel mai mare laborator chimic, atunci planta desigur e cel mai harnic producător de sinteze, de pe urma căroră trăește o foarte mare parte a regnului animal.

Discuția cazului III de construire a triunghiurilor oarecari, date fiind două laturi și un unghi opus uneia.

Gergely G., cl. VI-a.

Un triunghi se poate construi în următoarele 4 cazuri:

1. Când se dau o latură și două unghiuri.
2. Când se dau două laturi și un unghi cuprins între ele.
3. Când se dau două laturi și un unghi opus uneia.
4. Când se dau trei laturi.

Dintre toate acestea cel mai interesant e cazul 3, deoarece când se dau două laturi (a, b) și un unghi opus uneia ($\hat{A}$) putem avea mai multe feluri de soluții. Din această cauză intervine o discuție care stabilește mai ales relații între laturi; se mai poate face o altă discuție, care să arate felurile soluțiilor pe baza relațiilor dintre unghiuri. Această discuție e realizabilă, căci unghiurile se pot găsi ușor, servindu-ne de formula:

$$\sin \hat{B} = \frac{b \cdot \sin \hat{A}}{a} \quad (1)$$

Această discuție o vom face în rândurile următoare.

*

Presupunem că am primit elementele a, b, $\hat{A}$ și

cu ajutorul lor am construit figura de mai jos: (fig. 1)

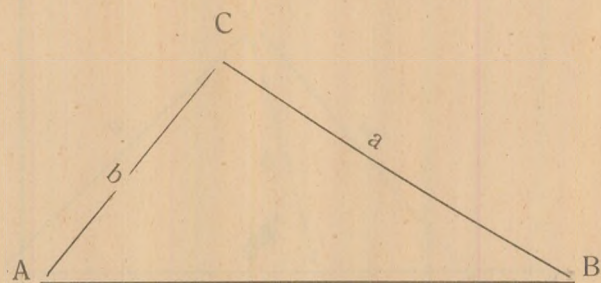

Fig. 1

Să vedem ce relații sunt între a, b, $\hat{A}$ și $\hat{B}$. Găsim

$$\sin \hat{B} = \frac{b \cdot \sin \hat{A}}{a} \quad (1)$$

$$\text{avem însă } \sin \hat{B} \leq 1$$

$$\text{de unde } \frac{b \cdot \sin \hat{A}}{a} \leq 1$$

$$\text{sau } \boxed{a \geq b \cdot \sin \hat{A}} \quad (2)$$

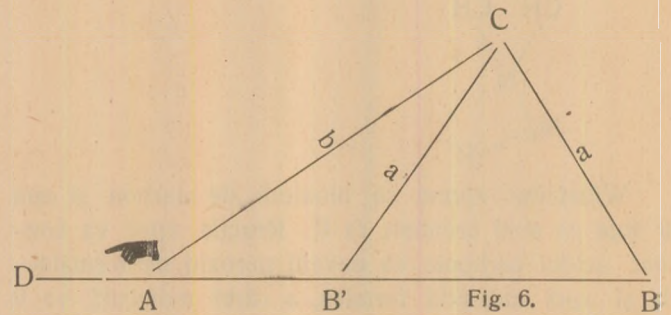
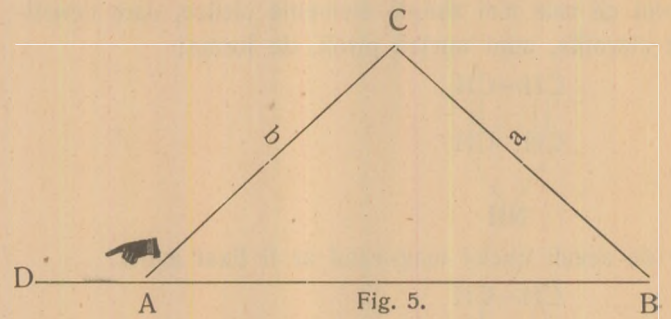
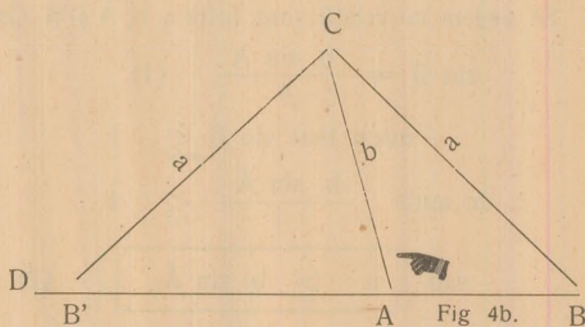
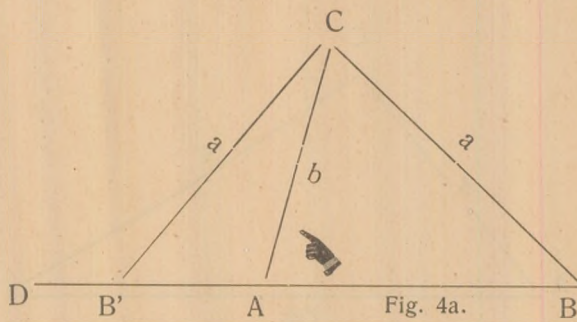
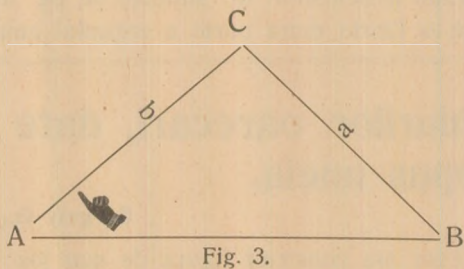
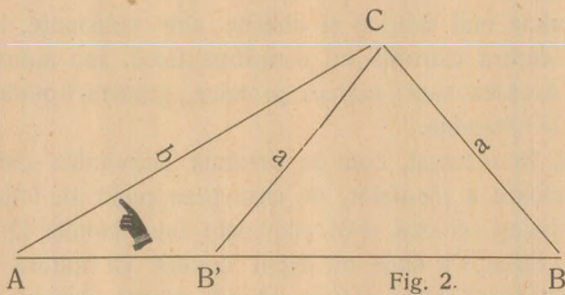
Satisfacerea acestei relații este o condiție fundamentală, pentru ca să se formeze un triunghi, căci în cazul contrar triunghiul nu se poate construi.

Dacă această relație e satisfăcută, putem trece la construirea triunghiului, căutând valoarea lui $\widehat{B}$ cu ajutorul relației (1).

Dar fiindcă $\sin \widehat{B} = \sin (180^\circ - \widehat{B})$, vom obține două valori: B' și B , între cari avem relația

$$\widehat{B}' = 180^\circ - \widehat{B} \quad (3)$$

Din această cauză putem presupune că din elementele date se formează totdeauna două triunghiuri: unul în care să intre $\widehat{B}$ și un altul cu $\widehat{B}'$. În realitate însă, precum arată și figurile de mai jos, în cari unghiul dat e notat cu o mână, lucrurile nu se formează așa, ci avem următoarele rezultate:

1. Două soluții cari verifică problema (fig. 2).
2. O soluție care verifică problema (fig. 3).
3. O soluție care verifică problema și una care nu (fig. 4a și fig 4b).
4. O soluție care însă nu verifică problema (fig. 5).
5. Două soluții dintre cari nici una nu verifică problema (fig. 6).

Pentru ca să explicăm acestea trebuie să ne aducem aminte de o relație geometrică: $\widehat{A} + \widehat{B} + \widehat{C} = 180^\circ$. Această relație, puțin modificată, se poate enunța și așa: într'un triunghi suma a două unghiuri nu poate să atingă 180° . La rezolvarea problemei de mai sus, suntem în acest caz: când $\widehat{A} + \widehat{B}$ sau $\widehat{A} + \widehat{B}'$ [B' din egalitatea (3)], atinge 180° , soluția lipsește sau nu corespunde problemei.

În cele ce urmează vom căuta, în primul rând, să dovedim că într'adevăr aceasta e cauza diferitelor soluții, iar în al doilea rând vom amplifica puțin relația de mai sus.

*

În figura 2 se vede că sunt două soluții bune, iar între unghiuri avem relațiile:

$$\widehat{A} + \widehat{B} < 180^\circ$$

$$\widehat{A} + \widehat{AB'C} < 180^\circ$$

*

Trecem acum peste figura 3 (la care vom reveni altă dată) la figura 4a. După cum se vede problema are o soluție care o verifică ($\triangle ABC$) și una care nu ($\triangle ACB'$). Să vedem ce relații există între unghiurile figurii, afară de relația $\widehat{BAC} + \widehat{B} < 180^\circ$.

E dat $a = a$, deci triunghiul $\widehat{BCB'}$ e isoscel și avem prin urmare următoarele egalități:

$$\widehat{ACB'} + \widehat{ACB} = 180^\circ - (\widehat{AB'C} + \widehat{B})$$

$$\widehat{AB'C} = \widehat{B}$$

$$\widehat{ACB'} + \widehat{ACB} = 180^\circ - 2\widehat{B} \quad (4)$$

Trecem acum la $\triangle ABC$ și căutăm valoarea lui $\widehat{ACB}$. Găsim:

$$\widehat{ACB} = 180^\circ - (\widehat{CAB} + \widehat{B}) \quad (5)$$

Scăzând egalitățile (4) și (5), găsim:

$$\widehat{B'CA} = \widehat{CAB} - \widehat{B} \quad (6)$$

În figură se vede că $\widehat{B'CA}$ e mai mare ca zero, căci de n'ar fi, n'ar exista nici triunghiul $AB'C$. Avem deci:

$$\widehat{B'CA} > 0$$

$$\widehat{B'CA} = \widehat{CAB} - \widehat{B}$$

$$\widehat{CAB} - \widehat{B} > 0$$

$$\widehat{CAB} > \widehat{B} \quad (7)$$

Plecând dela relația găsită (7), putem explica de ce nu se poate construi un triunghi care să aibă unghiul B' din relația 3 (în cazul nostru $\widehat{DB'C}$). Avem:

$$\widehat{CAB} > \widehat{B}$$

$$180^\circ - \widehat{CAB} < 180^\circ - \widehat{B}$$

$$\text{dar } 180^\circ - \widehat{B} = \widehat{DB'C}$$

$$\text{deunde } \widehat{DB'C} > 180^\circ - \widehat{CAB}$$

$$\text{sau } \widehat{DB'C} + \widehat{CAB} > 180^\circ \quad (8)$$

Aici se dovedesc deci cele expuse la început, că dacă $A + B' > 180^\circ$ (în acest caz $\widehat{CAB} + \widehat{DB'C} > 180^\circ$) triunghiul nu există. În schimb se formează un alt triunghi, $AB'C$, cu unghiurile $\widehat{AB'C} = \widehat{B}$ și $\widehat{B'AC} = 180^\circ - \widehat{BAC}$. Acest triunghi poate să se formeze, căci — făcând niște calcule asemănătoare cu cele de mai înainte — găsim:

$$\widehat{B} + (180^\circ - \widehat{BAC}) < 180^\circ$$

Observăm deci că atunci, când nu se pot construi triunghiuri cu unghiul dat ($\widehat{A}$) și unghiurile calculate [$\widehat{B}$ și $(180^\circ - \widehat{B})$], se formează triunghiuri în cari $\widehat{A}$ (în această figură $\widehat{BAC}$) e înlocuit cu $(180^\circ - \widehat{A})$.

Discuția figurii 4b fiind la fel cu cea a figurii 4a n'o mai facem.

Ne întorcem acum la figura 3, unde am luat $\widehat{A} = \widehat{B}$ și există o singură soluție: o soluție care verifică problema. Dacă cercetăm cauza acestui fapt observăm că problema are o singură soluție, deoarece nici una din sumele celor două unghiuri cari ar putea să formeze alte triunghiuri: $(180^\circ - \widehat{B}) + \widehat{A}$; $(180^\circ - \widehat{A}) + \widehat{B}$; $(180^\circ - \widehat{A}) + (180^\circ - \widehat{B})$ nu sunt mai mici decât 180° .

Intr'adevăr dacă luăm expresiunea

$$(180^\circ - \widehat{B}) + \widehat{A}$$

deoarece am presupus $\widehat{A} = \widehat{B}$,

$$\text{devine } 180^\circ - \widehat{B} + \widehat{A} = 180^\circ - \widehat{B} + \widehat{B} = 180^\circ.$$

În acelaș fel se poate demonstra și egalitatea $(180^\circ - \widehat{A}) + \widehat{B} = 180^\circ$. Dacă trecem la suma a treia $(180^\circ - \widehat{A}) + 180^\circ - \widehat{B}$

$$\text{pentru } \widehat{A} = \widehat{B}$$

$$\text{devine } 360^\circ - 2\widehat{A} \quad (9)$$

În triunghiul ABC avem însă relația:

$$\widehat{A} + \widehat{B} < 180^\circ,$$

care pentru $\widehat{A} = \widehat{B}$,

$$\text{devine } 2\widehat{A} < 180^\circ,$$

$$\text{deunde } \widehat{A} < 90^\circ \quad (10)$$

Dacă substituim acum în (9) pentru $\widehat{A}$ o valoare mai mică de 90° , vom găsi diferența mai mare ca 180° [$(180^\circ - \widehat{A}) + (180^\circ - \widehat{B})$] (întrece 180°).

În figura 5, când $\widehat{B} = \widehat{A} > 90^\circ$, n'avem nici o soluție bună, deoarece tocmai mai sus [relația (10)] am văzut că $\widehat{A}$ nu trebuie să ajungă unghiul drept.

Avem în schimb soluție rea, care este tocmai soluția bună a figurii 3. Celelalte soluții lipsesc, din aceeași cauze ca la figura 3.

Trecem acum la ultimul caz (fig. 6), când problema prezintă două soluții, dar ambele rele. Căutând cauza lipsei soluțiilor bune, o vom găsi aceeași ca la celelalte figuri: suma unghiurilor formate cu unghiul dat și cele aflate, întrece 180° .

Să presupunem că unghiul dat nu e $\widehat{CAD}$ ci $\widehat{CAB}$ și să vedem ce relații există între $\widehat{CAB}$, $\widehat{B}$ și $\widehat{AB'C}$, afară de relațiile $\widehat{CAB} + \widehat{B} < 180^\circ$ și $\widehat{CAB} + \widehat{CB'A} < 180^\circ$.

În triunghiul BCB' avem

$$a = a$$

$$\widehat{B} = \widehat{CB'B}$$

$$\widehat{B'CB} = 180^\circ - 2\widehat{B} \quad (11)$$

Din triunghiul ABC avem:

$$\widehat{ACB} = 180^\circ - (\widehat{CAB} + \widehat{B})$$

$$\text{dar } \widehat{ACB} = \widehat{ACB'} + \widehat{B'CB}$$

$$\text{deunde } \widehat{ACB'} + \widehat{B'CB} = 180^\circ - \widehat{CAB} - \widehat{B} \quad (12)$$

Scăzând egalitățile (11) și (12) primim:

$$\widehat{ACB'} = \widehat{B} - \widehat{CAB} \quad (13)$$

și deoarece $\widehat{ACB'}$ trebuie să fie mai mare ca zero — căci altfel triunghiul $AB'C$ n'ar exista, avem:

$$\widehat{B} - \widehat{CAB} > 0$$

$$\widehat{B} > \widehat{CAB} \quad (14)$$

Prin acelaș procedeu putem găsi: $\widehat{CB'A} > \widehat{CAB}$. Reântorcându-ne la cazul propriu zis, când un-

ghiul dat nu e $\widehat{CAB}$ ci $\widehat{CAD}$, observăm că dacă unghiurile B și $\widehat{CB'A}$ ar exista și în triunghiul în care ar intra $\widehat{CAD} = 180^\circ - \widehat{CAB}$, ele ar avea aceeași valoare, deoarece

$$\widehat{B} \text{ sau } \widehat{CB'A} = \frac{b \sin \widehat{CAB}}{a}$$

$$\text{iar } \sin \widehat{CAB} = \sin(180^\circ - \widehat{CAB}) = \sin \widehat{CAD}$$

Plecând apoi dela relația (14), avem:

$$\widehat{B} > \widehat{CAB}$$

$$180^\circ - \widehat{B} < 180^\circ - \widehat{CAB}$$

$$\text{dar } 180^\circ - \widehat{CAB} = \widehat{CAD}$$

$$\text{deci } 180^\circ - \widehat{B} < \widehat{CAD}$$

$$\text{sau } \widehat{CAD} + \widehat{B} > 180^\circ \quad (15)$$

În acelaș fel se poate deduce relația

$$\widehat{CAD} + \widehat{CB'A} > 180^\circ.$$

*

Făcând o concluzie asupra celor expuse, putem

scrie: Când se dau pentru construirea unui triunghi două laturi (a, b) și un unghi opus uneia ($\hat{A}$), prima condiție care trebuie să fie împlinită e ca între elementele date să existe relația

$$a \geq b \sin \hat{A}$$

Dacă această condiție e satisfăcută se pot forma următoarele 4 categorii de triunghiuri:

1. Triunghiuri în cari se găsesc unghiurile $\hat{A}$ și $\widehat{B}$ (vezi relație 1).

2. Triunghiuri în cari se găsesc unghiurile $\hat{A}$ și $(180^\circ - \widehat{B})$.

3. Triunghiuri în cari se găsesc unghiurile $(180^\circ - \hat{A})$ și $\widehat{B}$.

4. Triunghiuri în cari se găsesc unghiurile $(180^\circ - \hat{A})$ și $(180^\circ - \widehat{B})$.

Dintre aceste patru feluri de triunghiuri primele două satisfac problema, ultimile două însă nu, căci nu se găsește în ele unghiul dat, ci doar suplimentul lui.

Deodată se formează cel mult două triunghiuri și anume acele, în cari suma celor două unghiuri e mai mică decât 180° .

Modelul de planor „K. III.”

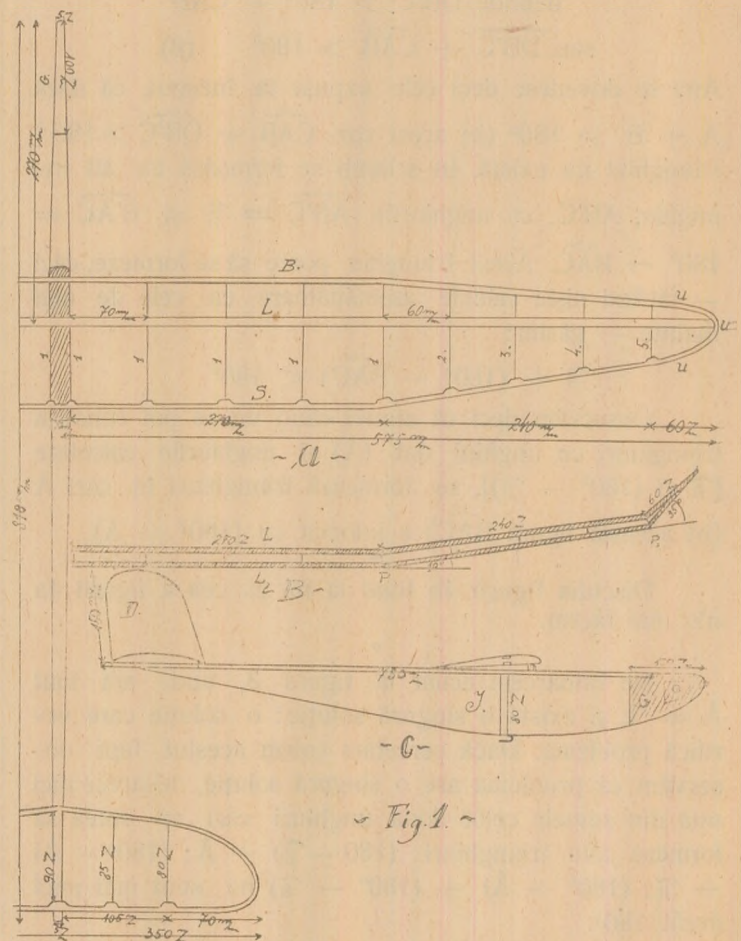
de: Kozma Ladislau cl. V-a.

Modelul „K-III.” e de 115 cm. anvergură și poate fi făcut de orice elev mai dibaciu, căci dau toate amănuntele necesare.

Incepem cu aripa (fig. I-a). Scheletul ei e alcătuit din 18 coaste (1, 2, 3, 4, 5 din fig. I-a) fixate între 2 longeroane (L. L. fig. I-a), unite înainte prin borul de atac B., iar înapoi prin borul de scurgere S. Coastele le tăiem din placaj de 2 mm., sau dacă nu avem, din furnir de 2 mm., (mai bun e cel de păr). Forma coastelor o găsim desemnată în mărime naturală în fig. 2. Facem 10 profiluri (coaste) din nr. 1 și câte 2 din celelalte.

Borul de atac și cel de scurgere le facem din furnir de tei de 2 mm., tăiat în fășii de 3×530 mm. Borul de scurgere mai are și niște ieșituri pentru fixarea coastelor (fig. I-a.) Longeroanele și borurile sunt îndoite în punctul 3 în unghi de 10° . Longeroanele mai sunt îndoite și în punctul P, în unghi de 35° . Ele sunt făcute din lemn de brad de $1150 \times 5 \times 35$ mm. și îndoite la căldură. Urechile aripei sunt făcute din bambus 2×2 mm., îndoite la căldură. Dacă nu avem bambus, le putem face și din sârmă de aluminiu de 2 mm. Ele se lipesc de extremitățile borurilor și a longeroanelor înclinate în unghi de 35° .

Terminând cu toate piesele, construim aripa. E bine să desemnăm prima dată aripa în mărime naturală pe o coală de hârtie. Incepem cu lipirea profilurilor între longeroane, după cum arată fig. I-a b. La mijloc, între cele două profiluri, lipim un laț de 100×14 mm,

cu ajutorul căruia vom fixa aripa de corpul planorului. După aceea așezăm lațul borului de atac și al celui de scurgere, în urmă fixăm și urechile de bambus de vârfurile lor și de a longeroanelor. Aripa fiind gata o învelim cu hârtie de calc sau cu batist impregnat cu șelac sau zoponlac.

Corpul avionului, fuselajul, îl facem dintr'un laț de 81×0,3 cm. (celelalte măsuri sunt indicate în desen) care va fi partea superioară și dintr'un laț de aceleași măsuri, însă mai subțiri 81×0,2 cm., care va fi partea inferioară. În cap vom fixa o placă de lemn G., (măsurile indicate în desen) în care vom face o gaură de 3×2 cm. pentru plumbul de echilibrat. Gaura o acoperim cu o bucată de furnir, găurită în mijloc. În această gaură mică punem un dop. Intre cele două lațuri, la locul indicat în desen, mai lipim un laț mic de întărire I. (fig. 1. c.) Sub acest laț fixăm un cârlig de sârmă de oțel pentru lansarea avio-nului. Corpul, ca și aripa, va fi acoperit cu batist sau cu hârtie.

Cârma de înălțime o facem tot din furnir de tei de 2×2 mm., iar extremitățile din bambus (fig. I-a.) E mai bine să aibă profil aerodinamic, dar merge și fără profiluri aerodinamice.

Profilurile le găsim desemnate în mărime naturală în fig. 3. Facem câte 2 din fiecare.

Cârma de înălțime o legăm cu ață cleită de lațul superior al fuselajului.

Cârma de direcție o facem din furnir de tei de 2×2 mm., îndoit la aburi, sau dacă avem, din bambus, după mărimile indicate în desenul I. c, d.

Cu aceasta am și terminat părțile planorului. Urmează echilibrarea trunchiului în așa fel, ca centrul său de greutate să fie cam la lațul I.

Deasupra acestui punct legăm aripa în așa fel ca $\frac{1}{3}$ din lățime să cadă deasupra centrului de greutate. Aripei îi dăm și o incidență de 3°-4° cu ajutorul unui laț mic, lipit între aripă și trunchiu. Dacă centrul de greutate nu cade la locul potrivit, ușurăm puțin coada, eventual luăm jos profilurile și punem puțin plumb în gaura din cap. După ce am echilibrat bine planorul, îl lansăm din mână cam dela înălțimea capului nostru. El trebuie să planeze cam 10—20 m. Dacă vedem că va cădea

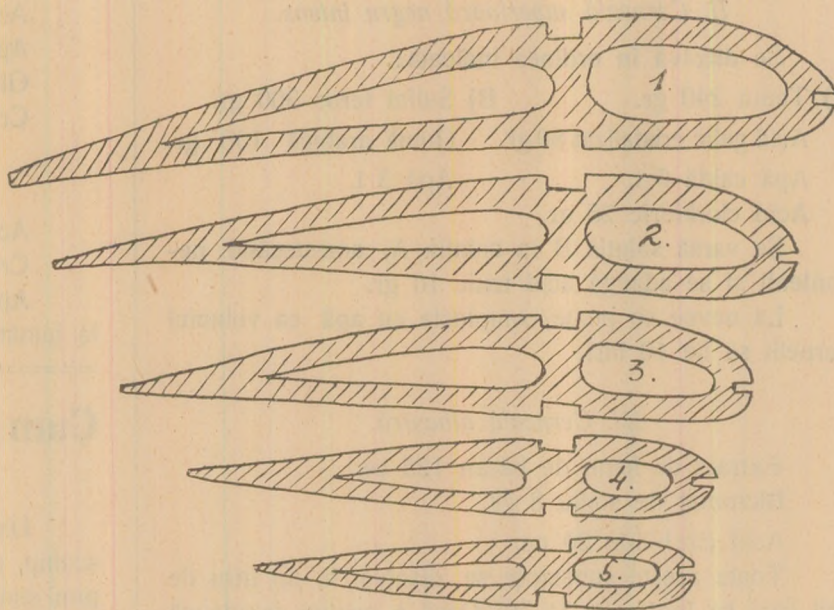

Fig. 2.
~ Mărime Naturală ~

în cap, îi mărim puțin incidența sau tragem foarte puțin înainte aripa. Dacă avionul cade totuși brusc, însemnează că e prea greu. Greutatea lui totală nu trebuie să treacă cu mult de 120 gr. Dacă se ridică prea mult și în urmă cade în cap sau în coadă, însemnează că aripa e trasă prea înainte față de centrul de greutate, sau incidența ei e prea mare.

După ce avionul planează bine, îl putem lăsa la drumuri noi mai lungi. Il lansăm sau din mână, dintr'o înălțime mai mare, sau cu gumă, cu ajutorul cârligului fixat sub aripa avionului.

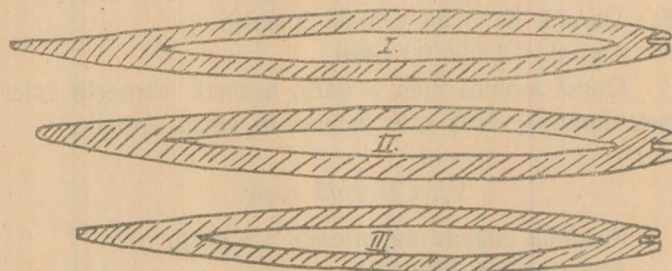

Fig. 3.
~ Mărime Naturală ~

Prepararea cernelurilor

— După „Ziarul Științelor”. —

de Popa Mircea, cl. IV-a.

Iată câteva rețete pentru a prepara cerneluri:

I. Cerneala ordinară.

Se fierbe timp de trei ore, înlocuindu-se din când în când apa evaporată:

Nucă galică 100 gr.,

Apă 1 litru.

Se filtrează, după ce s'a răcit; se spală precipita-

tul de pe filtru cu atâta apă, încât filtratul să aibă un volum de circa 1 litru. Se adaugă:

Gumă senegal 55 gr.

Apă 10 gr.

Sulfat de fer 50 gr.

Apă 20 gr.

Albastru de anilină 2 gr.

Acid salicilic 2 gr.

II. Cerneală superioară negru intens.

Se dizolvă în ordinea indicată:

- A) Tanin 240 gr.   B) Sulfat feros 300 gr.
 Acid galic cristalizat 80 gr.   Gumă arabică 100 gr.
 Apă caldă 6 l.   Apă 3 l.
 Acid clorhidric 25 gr.

Se varsă soluția B în soluția A, amestecând ne-
 conținut și se adaugă acid fenic 10 gr.

La nevoie se poate completa cu apă ca volumul
 cernelei să fie 10 litri.

III. Cerneală albastră.

- Extract de lemn de băcan 125 ce.
 Bicromat de sodiu 8 gr.
 Acid clorhidric 20 ce.

Toate aceste substanțe se dizolvă în un litru de
 apă care se încălzește la 70°. Dacă e nevoie, se adaugă
 un gram de albastru de anilină solubilă în apă.

IV. Cerneală neagră cu lemn de băcan.

- Ertract de lemn de băcan 7 gr.
 Gumă arabică 10 gr.
 Sulfat feros 30 gr.
 Sulfat de cupru 2 gr.
 Acid pirolignos 40 gr.
 Violet de metil 1,5 gr.

Apă distilată 910 gr., se dizolvă toată în ordinea
 indicată.

V. Cerneală roșie cu carmin.

Se încălzește puțin timp până la fierbere, nu prea
 tare: Carmin de bună calitate 5 părți,
 Amoniac lichid 90 părți,
 Gumă arabică albă 5 părți, această cerneală este
 foarte durabilă, dacă este închisă în sticlă ermetic.

VI. Cerneală roșie.

- Rozelină calitate superioară 2,5 părți,
 Apă distilată 100 părți,
 Gumă arabică 0,5 părți, cerneala se filtrează.

VII. Cerneală albastră.

- Nouman bleu carmin 4 B 185 gr.,
 Zahăr 400 gr.,
 Acid oxalic 50 gr.,
 Apă distilată 10 l.
 Acid fenic 10 gr. Cerneala se filtrează.

VIII. Cerneală galbenă.

- Gumă guttă pulverizată 35 gr.,
 Alaun pulverizat 5 gr.,
 Gumă arabică pulverizată 10 gr.,

- Acid acetic diluat 25 gr.
 Apă 550 gr.,
 Glicerină 10 gr.,
 Creosot 2 gr.

XI. Cerneală verde.

- Acetat de cupru crist. 1 gr.,
 Cremă de tartru 5 gr.,
 Apă 40 gr., se fierbe, până când volumul scade
 la jumătate și se filtrează.

Cum se fabrică rubinele artificiale?

de: Popa Mircea cl. IV-a.

Dacă pietrele prețioase se vând pe un preț foarte
 scump, nu însemnează că substanțele din care se com-
 pun sunt rare. Diamantul este pur și simplu carbon
 (cristalizat), iar rubinul și celelalte varietăți de corindon
 (safir, ametist etc.) nu sunt altceva decât oxid de alu-
 miniu cu o mică cantitate de alți oxizi metalici.

Chimiștii au reușit să prepare diverse pietre pre-
 țioase modificând numai starea fizică a corpurilor din
 care se compun.

Așa de exemplu Moissan a reușit să fabrice dia-
 mante, făcând să cristalizeze sub presiuni foarte mari
 cărbune dizolvat în fontă. Din nefericire nu se pot ob-
 ține decât diamante microscopice.

În schimb însă rubinele și safirele „reconstituite”
 cu alte cuvinte preparate pe cale de sinteză, sunt fabri-
 cate în adevărate uzini, în cantități foarte mari. Fabri-
 cațiunea e relativ simplă:

Aparatul este format din un suflător vertical, cu
 flacăra dirijată în jos. La capătul de sus pe unde intră
 oxigenul se află o cutie, cu fundul perforat, care conține
 oxid de aluminiu, fin pulverizat, amestecat cu o cantitate
 minimă de oxid de crom. Un mic ciocănaș lovește
 în răstimpuri egale în peretele cutiei, făcând ca oxidul să
 cadă în flacăra suflătorului. Temperatura urcată a suflă-
 torului provoacă topirea oxidului de aluminiu, care se
 depune astfel la capătul unui mic suport, formând o mică
 perlă. Aceasta crește încetul cu încetul, regulând șupor-
 tul în așa fel, ca oxidul să se afle în partea cea mai
 caldă a flăcării. Operațiunea durează de obicei cam trei
 sferturi de oră și trebuie condusă cu mare băgare de
 seamă, căci dacă „mărirea” perlei se face repede și ne-
 regulat, rubinul prezintă tendința de a crăpa ușor.

De notat că produsul artificial posedă rar străluci-
 rea celui natural, din cauza microscopicele celule de aer.
 Acestea se pot distinge ușor cu o lupă mai puternică.

Zbuciumul sufletesc al lui Avram Iancu

de: Liviu Ghișa cl. VI-a.

„...Creatorul lucrează în inimile națiunilor la epoce mari... fericite națiunile care au genii, ce știu să folosească astfel de curente“.

Prefect, V. Moldovan
30 Aprilie 1848

Privind prin despicătura a două dealuri, peste valea Crișului-Alb, se vede în fund, topită în aburii albastrii, toată coama munților Metalici; pe vârful Găina zăpada strălucește încă la lumina soarelui, dând reflecții argintii.

În stânga orașelului Brad, puțin mai la o parte, se zărește frunțașă comună Țebea.

În cimitirul bisericii, străjuit de două guri de tun, la umbra gorunului lui Horia, se află mormântul lui Avram Iancu, „prefectul legiunii Auraria Gemina“, cea mai frumoasă figură a epopeii eroice de acum trei sferturi de veac. Crescut în amintirea jertfei sfinte a lui Horia, Iancu simte că a ajuns ceasul răzbunării. Prăpastia dintre stăpânitori și iobagi, nicăieri nu era mai izbitoare; nedreptatea seculară, ce se făcea deopotrivă Moșilor și minerilor în chip metodic, nicăieri nu cerea o îndreptare mai grăbită ca în ținuturile Zarandului. Nicăieri poporul nostru nu era mai brutal exploatat ca în acești munți, care ascund atât aur în sânul lor.

Tineretul îl privea pe Avram Iancu cu simpatie, pentru curajul și entuziasmul său în luptă. Moșii îl priveau ca pe un Făt-Frumos care va deslega lanțurile robiei seculare.

Electrizați de noul curent, tinerii intelectuali și Moșii încep lupta contra asupritorilor. Lupta

e grea; ei suferă înfrângeri din lipsa armamentului și a unei armate bine organizate. Iancu încearcă o remediere a drepturilor cerute de popor prin diplomație, dar nu reușește.

Înșelat de Impărat, slăbit de atâta luptă, el cade învins, sufletul său este profund decepționat, mintea îi este învăluită într'o ceață care îi întunecă judecata limpede. Doinind cu un farmec nespus din fluer, colindă timp de 20 ani munții, martori ai vitejiilor sale trecute.

Dacă cineva îi spunea pe nume, el zicea: „eu nu-s Iancu, eu sunt numai umbra lui Iancu, Iancu e mort“.

„Testamentul lui e un mărgăritar al naționalismului românesc“ scrie Dl. Dr. S. Dragomir. Îl reproduc în întregime:

„Unicul dor al vieții mele este să-mi văd Națiunea mea fericită, pentru care după puteri am și lucrat până acum, durere, fără mult succes, ba tocmai acum cu întristare văd, că speranțele mele și jertfa adusă se prefac în nimica.

„Nu știu câte zile mai pot avea, un fel de presimțire îmi pare că mi-ar spune că viitorul este nesigur. Voesc dară și hotărît dispun ca, după moartea mea, toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare să treacă în folosul Națiunii pentru ajutorul la înființarea unei academii de drepturi, tare crezând, că lucrătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile Națiunii mele“.

Tu ți-ai înțeles misiunea; amintirea ta trăește în fiecare Moș; oasele tale au căzut în mormânt cu un zgomot care par'că răsună continuu de gloriosul tău nume. Tu dormi încălzit de dragostea și fericirea sufletelor noastre; numele Tău imortalizat în marmoră va dăinui, cât va dăinui pământul cu care Te-ai înfrățit.

S f â r ș i t u l

de: *Munteanu Mircea* cl. V-a.

Roți se îmbucă în roți.
Toți
Aleargă după bucata de pâine,
După nevoile zilei de mâine...

Omul frământă fiare, oțele,
Și face din ele
Brațe vajnice de muncă,
Robotașii
Fără suflet, ce se zbat sub o mână
Stăpână,
Și-aruncă
În drumuri muncitorul trudit
Ce-o viață 'ntreagă trupul și-a stâlcit
Peste monștrii ce-i sunt azi vrăjmașii...

Imbogățiți din pâinea flămânzilor din drum
Se 'nalț'acum
Bogătașii ce-au pus aur la temelia monștrilor de fer.
Ei nu știu ce e viață, ce e cer,
Niți ce-i pământul ce cu-atât amar
E scormonit de veacuri de plugar...
Ei știu doar aur să puie la temelia moștrului de-oțel
Și el
Să li-l dea înzecit, însutit, înmiit,
Și ei îl înghit
Și-l pradă...

Pe stradă
Zac leșurile muritorilor de foame...
Cei rămași în viață
Crud de ea s'agață,
S'o soarbă cu sete, fiecare
Gândind într'una doar la **Răzbunare...**

Astfel, pumn lângă pumn se strânge
Oastea doritorilor de sânge;
Nebuni de foame, care-ar vrea
Cald din cadavre să-l bea...
Pumn lângă pumn, ciocan lângă ciocan
Se-apropie ca un uragan
Cerând pâinea săracului,
Zgâlțâind temelia veacului...

Putredă, temelia lumii se clatină.
Frământătorii de fier, de-oțel, de platină,
Stau față'n față cu cei ce aurul câștigat
Cu-atât amar, în crude orgii l-au prădat...

Între hiena ce doar rodul sudorii să-l soarbă știe
Și fiara crudă ce stă s'o sfâșie,
Se 'nalță drept, înalt, curat,
Omul nou...

El a inspirat
Din crudul pământ suflul de erou,
Sufletul străbun
Atât de drept, cinstit, curat și bun,
Din natură a'nvățat să iubească,
Din cer a primit morala Dumnezeiască —
El e **omul** a doua oară creat
Așa cum a fost dintru început: sfânt, drept, curat.

Cu sufletul la Dumnezeu cel Sfânt,
Cu trupul adânc înfipt în pământ,
El taie istoria lumii în doua
Și sfântă, creează **Lumea nouă**

— — — — —

Peste bătrânul pământ
Se'nalță, mândră, cetatea veacului sfânt:
Stăpână'n noua lume e sfânta dreptate,
Fiecare om în semen vede-un frate, —
Pentru toți e la fel și muncă și câștig —
Nimeni nu suferă de foame, ori de frig,
Om e frate cu om, popor cu popor
Și țelul tuturor,
Țelul vieții pentru oricine
E numai de a 'nfăptui eternul **bine...**

După milenii de păcate, sufletul omenesc e iar curat.

— — — — —

Cu fruntea senină el primește slava Marelui Împărat
Zicând: Stăpâne, fiii Tăi așteaptă:
Așează-Te pe scaunul mării, pentru judecata
[cea dreaptă.]

CAP ANTIC, de Suci Victor cl. V-a.

Ion Voinicul

de: *Vasiu Lucian* cl. II.

A fost odată un moș și o babă. Dumnezeu le dăruise un copil, cu numele Ion. Spre bucuria părinților Ion creștea văzând cu ochii; se făcea mai voinic, mai deștept și mai bun. Într'oză tatăl lui i-a dat traista pe umăr și un frâu, spunându-i să-l scuture la nevoie. Iar băiatul plecă în lume să-și caute norocul.

Mergând el așa, ajunse la curtea unui împărat și intră. Chiar atunci se dăduse de veste, că cel ce va scăpa pe fata împăratului din mâinile unui smeul, i-o va dăruia împreună cu jumătate din împărăția sa. Ion se duse direct înaintea tronului și făgădui împăratului că i-o va aduce.

Mergând peste munți, peste văi și peste coline, ajunse la palatul smeului. Ridicând capul în sus, auzi un cântec frumos, și văzu un turn cu gratii la ferestre. Neștiind ce să facă și aducându-și aminte de frâu îl scutură. Dintr'odată, ca din pământ, răsări un cal înaripat care îi spuse:

„Stăpâne! știu de ce m'ai chemat. Smeul s'a dus departe. El călătorește pe fratele meu cel mai mare. La noapte turnul este deschis și poți să-i spui domniței de ce ai venit și s'o întrebi cum ai putea s'o scapi“.

Spre seară se auzi un vuiet grozav. Ușa palatului se deschise și intră înăuntru smeul. Noaptea, pe când se deschise poarta palatului, Ion se furișă în temnița Domniței. Ea îi spuse că dacă poate să fure din buzunarul smeului cutia de aur în care-i stă puterea, poate să-l

omoaie și atunci scapă. Ion ieși afară, scutură frâu și din nou veni calul înaripat și îi zise:

„Stăpâne! urcă-te pe mine, să zburăm până la lacul unde smeul face baie, înainte de răsăritul soarelui, ca să-i putem fura cutia. Ion ascultă povața calului și se sui în șea. Calul se sui în slava cerului și se lăsă tocmai la marginea unui lac mare. Smeul nu era încă acolo. În zorii zilei veni smeul și intră în lac. Calul smeului, simțind apropierea fratelui său, începu să necheze încet, ca să nu audă smeul, pentru că și lui îi era urât de stăpânul lui. Calul lui Ion îi spuse fratelui său de ce venise. În timpul acesta, Ion luă cutia din buzunarul smeului și se duse într'un tufiș, unde o deschise. Pe urmă se sui pe calul său și plecă. Smeul aflând de lipsa cutiei încălecă pe cal și porni în urma hoțului. Aproape să puie mâna pe ei, dacă n'ar fi nechezat fratele lui să-l dea jos pe smeul. Smeul căzu jos și se prefăcu în scrum. Ion se duse la casa smeului și o luă pe Domniță și o duse la tatăl său. Impăratul de bucurie lăsă după moartea sa împărăția lui Ion. Părinții lui Ion, auzind vestea îmbucurătoare, merșeră la palatul lui, trăiră acolo până la adânci bătrânețe, în deplină fericire. Ion făcu o nuntă strălucită cu fiica împăratului, invitându-i pe toți împărații

Eu încălecai pe o lingură scurtă, să trăiască cine ascultă și încălecai pe o șea și vă spusei povestea așa

PASTEL, de Nonay Pavel cl. IV-a.

Proiect ptr. ceas de birou în aragonit, de Hanta Traian, cl VI-a.

Urmările cuceririlor romane*)

de Munteanu Mircea, cl. V-a

Datorită virtuții lor, artei lor militare, Romanii au reușit să cucerească întregul bazin al Mediteranei.

Aceasta a adus o serie de schimbări radicale în statul roman; se produsese o serie de răsturnări de valori care au zguduit lumea romană din temelii.

Care sunt aceste schimbări?

I. Din punct de vedere economic. Pământurile cucerite se împart numai vechilor „cives“, care câștigă astfel fără muncă terenuri enorme din domeniul public. Ei lucrează pământul cu sclavi, producând mult și ieftin. Ba moșiile fiind prea întinse, rămâne o mare parte în părașinare. Ei nu mai iubesc ogorul pe care nu ei l-au câștigat și nu ei îl muncesc. Vechii răzeși, cu dragoste de țară, nu mai pot ține piept cu concurența marilor proprietari, a latifundiarilor și sunt siliți să-și vândă proprietățile nobililor. Mica proprietate dispare și odată cu ea, mica burghezime romană.

Astfel agricultura, lăsată pe mâna sclavilor, decade, ogoarele cad în părașinare, și, paralel, crește puterea capitalului mobil, a aurului, provenit din cuceriri și exploatarea provinciilor.

II. Din punct de vedere social. Cea mai de sus clasă e aceea a optimaților, proveniți din vechii cives. Alături de ei se ridică o clasă nouă: cavalerii, care erau mănătorii banului, bancherii și cămătarii antichității. Această clasă, în majoritatea ei de proveniență străină, se înfige ca un cuiu în inima statului roman, rupându-l în două și deschizând astfel prăpastia socială.

Optimații poartă lati clavia, cavalerii auguști clavia.

Afară de ei mai sunt desmoșteniții micilor proprietăți, fosta mică burghezime, care forma cândva elementul cel mai virtuos al Romei; ei nu mai aveau decât brațe de muncă și drept de vot în adunarea poporului. Aceștia sunt proletarii.

Sclavii formează cea mai de jos clasă a societății. Dintre ei se ridică libertii, sclavi liberați, și se recrutează gladiatorii, ba chiar și instructorii, educatorii copilului roman. Cu ei se lucrează moșiile optimaților, lăsând proletarii fără muncă.

III. Din punct de vedere politic. Puterea în Stat o au optimații și rând pe rând primesc toate drepturile cavalerii, care cumpără dela Stat dreptul de a încasa dările, de a arenda moșiile statului, etc. Ei exercită o mare influență în politica generală. Senatul ajunge un instrument în mâinile lor.

Proletarii erau elementul coruptibil. Ei trăiau în corupție și lene, cereau doar pâine și circ, și se susțineau din alegeri. Dacă brațul de muncă nu avea întreținere, își vindeau votul și cu el conștiința cetățenească. Astfel adunarea poporului se preface într'un târg, în care marfa e votul, vânzătorii sunt proletarii, iar cumpărătorii cavalerii și chiar optimații.

IV. Din punct de vedere militar. Republica decade. Mica burghezime, elementul de bază și cel mai disciplinat al armatei, nu mai există. Nemulțumiți de împărțirea pământurilor cucerite, soldații nu mai luptă cu inimă.

Spre sfârșitul epocii republicane apar armatele de mercenari, care fiind plătite de un singur om, și fiind formate numai din proletari și liberti, care nu aveau nimic de pierdut, își vor urma orbiș șeful lor.

Aceste armate vor sfâșia în curând stărvul republicii romane.

V. Din punct de vedere cultural. După cucerirea peninsulei balcanice și a orientului, se simte tot mai mult contactul cu Grecia și popoarele orientale. Romanii preiau totul dela Greci. Limba greacă e parcă un semn de distincție pentru elita societății, cum era la noi limba franceză în secolul trecut. Filozofia religia și literatura greacă influențează puternic asupra culturii patriarhale romane. Civilizația greacă cucerește Roma și în locul vechii culturi se ridică cultura greco-romană.

VI. Din punct de vedere religios-moral. Virtutea romană, baza statului roman, dispare. Mama părașește leagănul copilului, pentru a merge la circ și-l lasă pe seama sclavei; sufletul roman învață să simtă dela libertii greci!

După ce a adoptat întreg pantenonul grecesc, cu mituri și legende cu tot, Romanul primește rând pe rând zeitățile orientale. Proletarii dorm în circuri: elita societății împrumută practici religioase imorale din Orient. După ce a înghițit toate credințele pământului, Romanul nu mai crede în nimic. El crede numai în trupul său, devenind bestial.

S'a încercat să se tămăduiasă sufletul roman de aceste rele, care se întindeau asemenea leprei, încet, dar sigur, fără rezultat însă.

Zadarnic se va ridica de la baza societății romane, de acolo de unde trăia ca jăratecul sub cenușă virtutea romană, Cato Censorul, care a inspirat-o adânc din pământul strămoșesc al Romanilor. El va fi până la urmă învins de grecismul care pătrundea ca o dulce otravă sufletul trândăvit al Romanului.

Zadarnic Frații Grahi se vor coborî din vârful societății romane să ridice clasa muncitoare; ei cad pe rând sub pumnalul nobilimii.

Republica, omorându-și cei mai buni fii, se sinucisese. Roma va cădea în spasmiile războaielor civile, pradă doritorilor de avere și onoruri. Va trebui un suflet rigid și un braț puternic, un om care să cultive virtutea, să niveleze asperitățile sociale și să mobilizeze toate energiile statului roman.

Roma avea nevoie de un stăpân. El va sosi în curând în persoana lui Caesar.

*) Lucrare trimestrială la Istorie.

O zi la Jamboree.

de: Leul Bătrân.

Notă: Am căutat să dau un crâmpeiu din viața cercetașilor la o Jamboree. Pentru o mai bună înțelegere am împărțit lucrarea în 3 acte. Humorul continuu l-am sacrificat intrigii: am căutat să existe un conflict în jurul căruia să se petreacă fiecare act.

Persoanele: Comandantul, Crocodilul (cercetaș străin). Patrurile: Urșii, Leii, Tigrii; 6 șefi fără unități, dintre care se remarcă mai întâiu Leul Bătrân (Plantonul), Gornistul și Bucătarul.

Scena I-a.

(Scena reprezintă o tabără cu 5 corturi. La mijloc e fanionul. Pe cortul din fund scrie: „Comandamentul“, iar pe celelalte patru: „Patrula Leilor“, „Patrula Tigrilor“, „Patrula Urșilor“ și „Cortul vesel“ în care stau șefii de grupe fără unități. E noapte; foarte întunec, totul se distinge foarte vag. În centru plantonul, reze-mat de baston).

Plantonul.

Plantonul: (cântând încet, pierdut, ca un ecou)

Codrul doarme liniștit...
Doarme'n cer și pe pământ
Pân' și călătorul vânt —
Cercetașii-au adormit.

Focul doarme 'ncenușat
Stelele de somn clipeșc
Numai eu mai străjuiesc
Ne-adormit și nemișcat

Orice foșnet s'ar auzi
Eu acolo-alerg grăbit
Să-l opresc pe nepoftit,
Căci de-aceea stau aici...

(O mică pauză. Se aud pași înfundați în spatele corturilor.)

Plantonul: Aaa, vorbești de lup și lupu-i la ușă? Las' că-i tăbăcesc eu pielea acuși...

(Merge în vârful degetelor spre partea de unde s'a auzit zgomotul și iasă din scenă;) i se aude glasul: Stai! Mergi înainte!

Scena II-a.**Plantonul, Crocodilul.**

Crocodilul: (Intră cu capul plecat în scenă; după el plantonul ținându-l în gardă cu bastonul).

Plantonul: Credeai că te joci cu noi de-a baba oarbă, ai?

Crocodilul: Zău, chiar așa credeam.

Plantonul: Pân'o fi coadă de leu p'aici, nu ne poți tu trage festa, nene! (Se oprește în față). Acum stai din nou! (Vără bastonul în „Cortul vesel“ căutând să trezească pe cineva.)

Scena III-a.**Plantonul, Crocodilul, Ursul Bătrân.**

Ursul: (somnoros, din cort) Ce vrei, lighioană africană cu coamă de călți și coadă ca o mătură?

Crocodilul: Ha, ha, ha! (râde cu poftă)

Plantonul: (atingându-l cu bastonul) Măi nene, captivii n'au voe să rădă!

Crocodilul: Uitasem...

Plantonul: Nimic!

Ursul: Ce treabă-i asta Leule, ce aud?

Plantonul: Taci din gură și ieși afară!

Ursul: (Iese din cort, și frecându-se la ochi) Aaa!!

Plantonul: (il duce în fața Crocodilului, apoi își drege fularul, centura; se aranjează; scoate pieptul, își pune mâinile la spate și plimbându-se dintr'o parte într'alta, țanțoș, cu glas profund și solemn).

Iubite urs românesc! Iată un crocodil râios, de pe care abea s'a uscat noroiul Congoului. Cu multe sacrificii, noi, societatea de împachetat găurile de macaroane și de împăiat animale exotice l-am adus pe meleagurile noastre. Datoria noastră e să-l punem în spirt la muzeul de științe naturale de pe lângă universitatea din Fleștenoage!

Ursul: Admirabil! Ai făcut o faptă, cum să zic... mai mare decât sfârțul propriei tale cozi! Meriți o medalie de mămăligă!

Crocodilul: (râde pe înfundate)

Plantonul: Acum, tăcere (acelaș joc ca mai înainte) Noi, Curtea Internațională de Justiție de la menajeria No. 5. Brașov-Poiata, condamnăm pe crocodilul râios pentru trecere clandestină de frontieră, la jupuire completă. Sentința se va executa îndată! (către crocodil) Adă bascul! (Crocodilul îi dă obiectul cerut) Cămașa! (idem) Bocancii! (idem) Ciorapii (idem) Pantalonii (idem) (grav) Acum, Pașol-ticana à la turbinca ciorti! Fugi acasă!

Crocodilul: (care a rămas numai în chiloți, ieșind) Râia cadă pe toți păcătoșii de lei, dintre care cel din-tăiu ești tu!

Scena IV-a.**Plantonul, Ursul.**

Plantonul: (frecându-și mâinile) S'a făcut! Ai văzut? Cât timp ne-a tras el chiulul și ne-a furat pe rând obiectele să le ducă la comisariat, încât toată Jamboreea ne vorbea de rău. Dar acum... Oh! Imi vine să zbor până'n nori de bucurie!

Ursul: Lasă vorba Leule! Da de când a primit și specia voastră aripi?

Plantonul: Mă mai sâcăi și tu acum... Lasă-mă te rog în pace! (după o pauză privind ceasul) Mai e un sfert de oră până la deșteptare. Repede să facem o ciuhă pe care să-i întindem hainele!

(încep să lucreze)

Ursul: Bine i-o făcuși măi! Bată-l norocu lui de Crocodil! Cred c'o să ne ție minte viața lui întreagă!

Plantonul: Măi, eu mă gândesc la el, săracul, ce s'o gândi pe vremea asta?

Ursul: Măi taci tu din gură! Eu mă gândesc cât de țanțoș se plimba el zilele trecute! Imi venea să-i răsucesc gâtul... Acum suntem satisfăcuți, (grav) dar ai de grije căci el nu se gândește de cât la răzbunare. Cu mila ta, *pac!* te-a prins în cursă. Și-atunci va fi și mai rău!

Plantonul: Eu în locul lui nu știu ce aș face, zău! Mi-ar crăpa obrazul de rușine!

Ursul: Și plantoanelor pe care le-a furat nu le crapă obrazul de rușine? (sculându-se) Ei, ciuha e gata, să aplicăm hainele. (îmbracă amândoi ciuha)

Plantonul: Admirabil! (vrea s'o ridice)

Ursul: Stai! Să-i punem o plachetă! Ce dobândă ai că l-ai condamnat tu în noapte? Trebuie satisfăcuți băeții pe care i-a făcut de rușine!

Plantonul: Ai dreptate! Eu sunt răzbunat, dar ei nul!

Ursul: (care și-a adus o hârtie, tuș și penel) Domnule procuror, grefierul așteaptă să dictați sentința!

Plantonul: Noi, Curtea Internațională de Justiție de la Menajeria No. 5 Brașov-Poiata, condamnăm pe crocodilul râios, pentru trecere clandestină de frontieră și multe alte ticăloșii, la jupuire completă.

Iubiți cetățeni! Aici este pielea eroului de tristă amintire! (ridică ciuha pe un tripied de bastoane)

Ursul: (satisfăcut) S'a făcut!

Plantonul: (scoate ceasul) E târziu. Dragă Ursule, te rog scoală bucătarul și gornistul. Eu merg să-l trezesc pe Domnul comandant.

(merg amândoi la corturile respective, apoi se întorc amândoi în față.)

Plantonul: (cântă încet, dar vesel)

Crocodilul l-am învins...

Vezi cât de ușor mi-a fost

Dac'am stat atent la post?

Singur cursa și-a întins...

Ursul: (continuând, pe aceeași melodie)

Ai văzut ce-am făcut noi?

Hainele-i aicea sânt —

Flutură ușor în vânt...

Ce noroc pe amândoi...

Plantonul și Ursul (în continuare, împreună)

Leu și urs ne-am aliat

Și pe crocodilul rău

Ce ne urmărea mereu

De rușine ți l-am dat...

Scena V-a.**Plantonul, Ursul, Bucătarul**

Bucătarul: (gol până la brâu, cu găleata în mână) Sănătate camarade, m'am sculat, merg să mă spal și s'aduc apă!

Plantonul: Poți pleca. (către Urs) Ar fi bine să te mai culci și tu pe câteva minute (iasă amândoi).

Scena VI-a.**Plantonul.**

(Se face ziuă binișor)

Plantonul (cântă)

Cerul e trandafiriu

După norii albi de vată

Sfântul soare iată, iată,

Se ridică argintiu.

Razele pe cort le-aruncă

Și la mic ca și la mare

Li ordonă deșteptare

Și începere de muncă

Scena VII-a.**Plantonul, Gornistul**

Gornistul: (apare înainte de a sfârși plantonul cântecul)

Plantonul: Acum cântă tu deșteptarea!

Gornistul: (pune goarna la gură și sună deșteptarea)

Scena VIII-a.**Plantonul, Gornistul, Cercetașii.**

Cercetașii: (năvălesc în scenă și văzând ciuha încep să râdă. Sunt îmbrăcați sumar.)

Ursul No. 1.: He, cunosc eu echipamentul ăsta! E al Crocodilului!

Leul No. 1.: Măi, mare lucru a făcut Leul Bătrân cu asta!

Ursul No. 2.: Vai, s'o fi făcut eu asta, nu m'aș da pe nimeni!

Leul No. 2.: Ia stai, să cetim inscripția! (citește)

Ursul No. 3.: Bravo! Asta-mi place!

Ursul No. 4.: (mergând spre planton) Bravo Leule! Felicitări!

Toți: (se reped la Planton, îl ridică sus și îl felicită, strigând de trei ori „hip, hip, ura!“)

Scena IX-a.**Plantonul, Gornistul, Cercetașii, Comandantul.**

Comandantul: (ieșind din cort) Dar ce e veselie asta așa de dimineață?

Leul Bătrân: (Comandă) Grupă drepți, pentru onor, înainte! (Dă raportul) Domnule Comandant, Cohorta (noastră) cu 38 prezenți, Gata la Datorie! În serviciu nu s'a întâmplat altceva neobișnuit decât că l-am jupuit pe Crocodil!

Comandantul: Repaos băeți. Dragă Leule, foarte frumos, dar acum a fost destul. Trimite-i hainele băiatului.

Ursul No. 5.: (ia hainele și iese)

Comandantul: Ursul Bătrân, ofițer de zi.

Ursul: (comandă) Grupă drepți! Grupă ascultă comanda la mine, ofițer de zi, Ursul Bătrân. Grupă la Dreapta! Direcția spălător înainte marș! (iasă cântând)

Scena X-a.

Bucătarul.

Bucătarul: (cântând)

De vrei viață cu amar
Fă-te numai bucătar:
Te pârlești întreaga zi
Să faci hrană la copii...

Toată ziua lângă foc
Nu te poți mișca de loc,
Și n'ași fi, zău, supărat
De-aș fi măcar brevetat...

Scena XI-a.

Bucătarul, Cercetașii, Comandantul, Ursul.

Ursul: (Comandă drepți, la front și face exercițiile de înviorare.)

Comandantul: Bine, acum repede echiparea (Cercetașii fug în corturi și în scurt timp vin echipați)

Ursul conduce ceremonialul ridicării Pavilionului Național. (La schimbările de serviciu:)

Comandantul: Urșii, sunteți azi la bucătărie! Leii aprovizionarea cu lemne și alimente; Tigrii ordinea în tabără; Șefii pregătirea specialităților, căci după masă dați examenul.

(La sfârșitul ceremonialului toți trec la serviciile lor. Rămân în tabără numai tigrii care fac ordine în toate corturile).

Scena XII-a.

Tigrii.

Tigrul No. 1.: Măi, ce n'ași fi dat să fi făcut un tigrul treaba asta...

Tigrul No. 2.: Las' c'o să mai ai ocazie... crocodilul va căuta să se răzbune...

Tigrul No. 3.: Să intre în tabără, cât timp e un tigrul de serviciu? (frecându-și mâinile scapă pătura pe care o scutura) Aoleu...

Tigrul No. 4.: Măi, cu discuția asta a voastră lăsați treaba baltă: lasă crocodilii cu crocodilii lor, Leii cu Leii lor și tu fii atent aicea.

Tigrul No. 5.: Taci! Ascultă! Vine cineva!

Scena XIII-a.

Tigrii, Comandantul, Leul, Crocodilul.

(Din stânga intră Leul, pansat la un genunchiu susținut de Crocodil; din dreapta Comandantul)

Leul: Domnule Comandant, la lemne mi-a căzut un butuc peste picior... toți eram cu mâinile goale... Atunci a trecut Crocodilul pe acolo cu trusa și îndată a venit, mi-a spălat rana și m'a pansat. Eu propun să-l primim printre prietenii noștri.

Comandantul: Foarte frumos, Crocodilule. Cred că de-acum nu ne-i mai șterpeli nimic. Vei fi întotdeauna prietenul nostru!

Crocodilul: Prietenia voastră e cu atât mai plăcută pentru mine, cu cât voi sunteți și mai șmecheri (strânge mâna Leului, Tigrii izbucnesc în urale.)

Leul: Și-acum să cântăm împreună imnul împăcării noastre.

Crocodilul: Minunată idee Leule!

Toți: (încep să cânte, în timp ce din fund vin pe rând bucătarul, Leii, care lasă trunchiuri mari de copaci și aleargă la grup, și din altă parte Șefii fără unități. Toți, sosind pe rând, cântă ridicându-i pe Leu și pe Crocodil în triumf.)

Vesel e azi fiecare
Hai să cântăm de 'mpăcare
Crocodil, Leu, Urs greoiu,
Impăcarea dintre noi!

Toți de-acum ne-om bucura
Ura, Ura, Ura!!!

(agită brațele în sus, în timpul uralelor cortina cade).

— Sfârșitul actului I. —

Exercițiile de ansamblu dela 8 Iunie. (Vezi Cronica.)

Cântecul cucului.

de: **Boldura C.** cl. III-a.

*Cucule cu pana sură,
Tu acum să taci din gură,
Noi doinim cântarea ta
De tot codru va suna:
Cu-cu, cu-cu, cu-cu...*

II.

*Vara pleci și vara vii,
Nici nu cobori pe câmpii.
Sus în codru-i casa ta,
Doar acolo știi cânta.
Cu-cu, cu-cu, cu-cu.*

III.

*Insă noi când vom pleca
Toată țara-om cerceta;*

*Munți, păduri, văi vor suna
Toate de cântarea ta
Cu-cu, cu-cu, cu-cu.*

IV.

*Noi, patrula cucilor,
Nu ca cucii codrilor:
Pretutindenii vom umbla
Cu glas vesel vom striga
Cu-cu, cu-cu, cu-cu.*

V.

*Fie vară, fie iarnă
Cadă plouă sau zăpadă,
Noi tot mereu vom cânta
Cucule, cântarea ta:
Cu-cu, cu-cu, cu-cu.*

P A G I N A S P O R T I V Ă

Elevii noștri la concursurile atletice din București

de **Munteanu Mircea** cl. V-a.

Cu ocazia concursurilor „Tinerimii Române“, elevii noștri au susținut două matchuri de wolley-ball și au luat parte la deschiderea sezonului athletic în capitală.

Iată ce spune „Gazeta Sporturilor“ despre primul match, din 8 Maiu:

„Ieri pe terenurile Sp. Studentesc, a avut loc primul matsch de volley-ball dintre echipa liceului din Deva și Viforul Dacia. Întâlnirea, foarte viu disputată, s'a soldat cu o grea victorie pentru gazde, dealtfel scorul de 17—15; 15—13 este concludent.

Echipa liceenilor, a arătat reale calități, majoritatea practicând atletismul; sunt însă lipsiți de rutina necesară întâlnirilor oficiale.“

În 9 Maiu elevii noștri au luptat cu Liceul Lazăr, dar fiind oboșiți și demoralizați au trebuit să cedeze și în fața acestei echipe la 15 : 5 și 15 : 2.

Tot în 9 Maiu băeții noștri au luat parte la concursurile atletice de deschidere a sezonului. Reproducem din acelaș număr al „Gazetei Sporturilor“, articolul prin care băeții noștri sunt prezentați publicului din capitală.

„Cine sunt elevii din Deva?“

„Despre elevii dela Deva, oraș care în treacă trebuie să subliniem, constitue de multă vreme o pepinieră de buni atleți, grație profesorului Aslău, ne-au sosit unele indicații care dovedesc că printre acești elevi sunt elemente care trebuie serios urmărite.

Iată acum și rezultatele obținute de elevii din Deva în cursul acestui sezon:

La greutate: Alexandrescu 11 m., la disc : (1 kg.)

49 metri. Înălțime: Giurgiu, Cromec, au trecut 1 m. 70. Lungime: Jurcoane, Giurgiu și Cromec au sărit toți peste 6 m., iar la 100 metri tinerii elevi au ajuns să alerge sub 11 s. 8“

Din rezultatele concursului notăm: Înălțime: I. Negru 167 cm., (fost elev al liceului nostru), apoi dintre elevii noștri actuali: II. Giurgiu 163 cm., urmează III. Ceaclani și IV. Kromek 159 cm.

Greutate: II. Negru 11,44, III. Florea 10,48. IV. Alexandrescu 10,26 m.

Rezultatele elevilor noștri nu pot fi decât satisfăcătoare. Căci trebuie să luăm în considerare că majoritatea concurenților erau atleți consacrați. Chiar fiind bătuți, a concura ca elevi alături de ei era o cinste.

Giurgiu Octavian sărind la concursurile din București.

Concursul dintre Liceu și Școala Normală

de Munteanu Mircea cl. V-a

Duminecă 16 Maiu 1937 a avut loc un concurs sportiv școlar între Liceu și Normală. Băieții noștri abia întorși dela concursurile din București au vrut să fie victorioși și la ei acasă. Echipa noastră de atletism și wolley a suferit mult de lipsa animatorului său „Pater Atletorum“, Giurgiu Octavian, care era bolnav. Totuși au obținut rezultate frumoase.

Dăm mai jos rezultatele:

Sărituri în înălțime: I. Kromek Rudolf (L. D.) 1,65 m. II. Subulescu Gheorghe (L. D.) 1,60 m. III. Aldica Desideriu (Șc. N.) 1,60 m.

Sărituri în lungime: I. Anghel Petru (Șc. N.) 5,65 m. II. Rădulescu Nicolae (Șc. N.) 5,58 m. III. Buzea Ioan (L. D.) 5,40 m.

Triplu salt: I. Seiman Ilie (L. D.) 11,20 m. II. Kromek Rudolf (L. D.) 11,11 m. III. Aldan Victor (L. D.) 10,45 m.

Aruncarea greutății: I. Ursu Nicolae (Șc. N.) 12,50 m. II. Morar Nicolae (Șc. N.) 11,45 m. III. Aldan Victor (L. D.) 10,80 m.

Wolley-boll. Matchul a fost foarte spectaculos, băieții noștri au jucat foarte elegant și ar fi învins poate, dacă nu ar fi lipsit Giurgiu, sufletul echipei. De altfel rezultatul a fost determinat și de un complex de împrejurări, de unde nu lipsește întâmplarea.

Este concludent scorul: Repiza I-a 15 : 7 pentru liceu. Repiza II-a 15 : 13 pentru normală. Repiza III-a 16 : 14 pentru normală.

Alte concursuri.

Atleții Liceului nostru au mai participat și la concursurile străjerești dela 8 Iunie și la concursurile pre-militare din 13 Iunie. Rezultatele sunt trecute în „Cronică“ la zilele respective.

Scenă dela concursurile din București.

Florea cl. VII-a aruncând greutatea la concursurile din București.

P A G I N A U M O R I S T I C Ă

Schiță pascală.

de T. Brănescu.

După o săptămână de pregătiri febrile, a sosit în sfârșit Paștele cu ouă roșii, miel, trufandale de primăvară, flori, verdeață și speranțe noi. In familia lui Conu Niță și Mița Baston, pensionar S. T. B.-ist, prima zi de Paști, după o masă copioasă, decurge domol, cu prăjituri și udătură din belșug. A doua zi, când încep vizitele tradiționale între neamuri și prieteni, își anunțase vizita de dimineață familia Istrătescu cu coana și „sgâmboiul“, cum îi spuneau ei micului Ionel. Fiind vechi prieteni, intenționau să petreacă cu toții o zi din cele 3 ale Paștelui, dar mai așa „la toartă“ cum se zice. Pe la ora 12, în ușa lui Conu Niță își face apa-

riția familia Istrătescu cu un coș încărcat cu răcitură, prăjituri și ce-ăr mai trebui pentru o petrecere familiară.

„Christos a 'nveat, nea Niță“, le urează Ionel.

— „Adevărat a înviat!“! Ionele, răspunde Conu Niță, bine dispus. După ce se fac urările de bine și mai aruncă fiecare câte o vorbă despre căldura de afară, salarii, impozite, cucoanele se apucă să aranjeze masa, iar Conu Niță și prietenul din tinerețe Istrătescu se reped la bodega din colț, pentru a lua sticlele cu băutură, ce așteptau la ghiață. Ajungând acolo, norocul face să se întâlnească cu Gogu Luțescu, încă un prieten de-al lor și actualul proprietar al bodegii.

Nea Gogu „nu“, că să facă el „cinste“ cu o „țuiculiță“, acum la un an odată, mai cu seamă că era înaintea de masă. Conu Niță, să nu rămână mai prejos, dă și el un rând. Istrățescu la fel, și din vorbă în vorbă, încep oamenii să vadă dublu, nevrând nici unul să rămână cu ultimul rând. De casă uitaseră. Coana Mița îngrijorată, dă o fugă până în colț și îl găsește pe Niță tocmai „în formă“.

— „Ei Mițo, m'am încurcat, ce să facem, dar venim acum, uite, numai ăsta și pleacă!“

— „Hai mă acasă, că de două ceasuri așteptăm cu masa!“ După ce mai insistă și pe lângă Istrățescu care era mai „teșliu“ decât Nea Niță, Mița pleacă cu speranța că vor veni și ei imediat.

Trece o oră, în care timp cei 3 se înfuriaseră de tot la chef, mai cu seamă că venise vorba și de neveste, care sunt ca niște găște pe capul omului. — „Toată ziua te „gârâie“ la cap, dom'le!“ intervine Nea Niță cu aprobarea tuturor.

Mița îngrijorată, vine să ia pe cei doi, cu orice risc. Cum o vede Conu Niță, înfuriat la culme, o întâmpină în prag.

— „Ce vrei, fă Mițo? Nici azi nu mă lași în pace... hâc, să te întorci acasă că... că pui mâna... na pe un, „sclifon“ și când ți-oi arde una la... la... direcția capsomană te... te... umplu de bulion.“

— „Ce te mai înțelegi cu nebunu?“ își zise Mița, și pleacă spre casă, unde M-me Istrățescu aștepta cu impasibilitate, știind patima lui bărbatu-său.

— „S'au „teșlit“ dragă, ce să le faci?“

Cele două cucoane cu Ionel, după opt ore de așteptare, adică dela 12 până la 8, se despart cu regretul prezentului și speranța unei distracții mai fericite, în alte împrejurări.

E ora 3 spre dimineață, când cei 3 prieteni reușiți la un „păhărel“, se hotărăsc să se despartă, după ce consumaseră cu aproximație un deca de amestecătură.

Conu Niță o ținea numai într'un sughit. Istrățescu era făcut Krupp, iar Nea Gogu, în calitate de patron și gazdă, cu ochii închiși, le găgăvește musafirilor ceva de despărțire și ajutat de chelner, expediază pe Istrățescu într'o trăsură, iar Nea Niță, fiind mai aproape, pleacă pe jos. Erau orele 4 spre ziuă. Odată cu cântatul cocoșilor, se revărsau primele raze de lumină, iar băutura din Niță căuta să iasă afară, spre a admira frumusețea unei dimineți de Mai. Mai erau 50 de metri până acasă. Conu Niță măsoara distanța dela un trotuar la celălalt și din când în când, probabil încurcând socoteala, se mai opria în mijlocul străzii, să vadă dacă nu este nevoie de o a doua aliniere a străzii. Se învârtea totul cu el, parcă era în călușei la Moși. Ii părea că e la cinema și toate casele defilează prin fața lui.

În fine izbutește să prindă un felinar în brațe și începe să se „răstească“ la trotuar. Se uită spre casa lui pe care cu greu o recunoaște: venea spre el legănându-se. Ținând bine felinarul cu o mână, cu cealaltă scoate cheia din buzunar și o întinde spre poartă. În timpul acesta, gardianul care venea la revizie, îl găsește cu cheia întinsă, șezând într'o baltă de vin.

— „Ce faci, Coane Niță, aici, nu vezi că te-a apucat ziua pe stradă?“

— „Păi... păi aștept... hâc... să... să... vie și poarta mea... hâc... să o descui... hâc... că... că... m'a încuiat Mița afară... hâc.“

Glume.

de: T. Brănescu.

Intre doi elevi.

Primul: Mă, m'a ascultat astăzi la Psihologie și s'a purtat foarte rău cu mine.

Dar, lasă că și eu i-am făcut-o.

Al doilea: Ce-ai făcut?

— „N'am răspuns la nici o întrebare.“

Intre doi tuberculoși.

— „Ascultă Jeane, am auzit că ești și tu bolnav.“

— „Dar de unde, dragă, iluzii acustice.“

Eu doar tușesc și scuipe sânge, încolo n'am nimic.

Prezență de spirit.

La un teatru din capitală se întâmplă un incident la garderobă. Un tip care venise fără pardesiu, pleacă acum din greșală înțolțit, iar proprietarul pardesiului rămâne cu buza friptă.

Fostul proprietar al pardesiului, deși nu cunoaște pe hoț, recurge la o stratagemă. A doua zi apare la ziar un anunț.

„Domnul, care din greșală a luat un pardesiu gri, cu monograma S. G., din garderoba teatrului MARNA, este rugat a-l aduce la proprietar în strada X. Nr. Z., deoarece este cunoscut ca persoană și domiciliu.“

Hoțul mai șmecher, dă un contra anunț.

„Domnul care a pierdut pardesiu este rugat a se prezenta în orice zi între orele 15—17 d. m., la persoana pe care o cunoaște, spre a-și ridica pardesiu. Să se scuze greșala.“

Câte unul...

auzită dela Gică Subulescu.

După multe insistențe ale soției, domnul Iancovescu fiind suferind, se hotărăște să se ducă la medic.

...S' trăiți, D-le Doctor.

— „Salutare Ianculescule. Ce te aduce pe la mine?“

— „Iacă o afurisită de boală, D-le Doctor.“

După ce-l consultă și îi prescrie o rețetă, știindu-l cam „pilangiu“ îi accentuează:

— „Ascultă dragă, nu mănânci sărat, acru, carne mai puțină și nu mai bei decât un păhărel la fiecare masă.“

Dieta ca dieta, dar să nu mai bea el, asta nu-i mai convenea deloc, căci doar aici în pahar mai uita grijile și asta e numai opera coanei Frosa, că ea l-a dus la doctor. Ține el o zi, două, dar a treia nu mai poate și pleacă pe stradă la plimbare, cu gândul de a se furișa la o bodegă. După vre-un sfert de oră îl vedem instalat la o mescioară, cu un păhărel de șpriț înaintea. După ce îl bea, se mută la a doua masă, apoi la a treia și după ce numără încă vre-o 13 mese, iese afară pentru o mică promenadă și după câțiva timp îl vedem în alt restaurant. Cere și aici un șpriț și când să-l bea pe cel de-al doilea, surpriza face să intre doctorul care îi prescriesese rețeta.

— „Ce faci dragă aici?, nu ți-am spus să nu mai bei?“

— „Chiar așa fac, D-le Doctor. Mă țiiu punct cu punct după rețetă, nu beau decât un păhărel la fiecare masă“.

Glume.

Popa Mircea cl. IV-a.

Mamă practică.

- Ce minunăție este vopseaua fosforescentă!
- Ce faci cu ea?
- Vopsesc fața copilului. Noaptea îi dau biberonul fără să aprind lumina.

Știința râde.

- Să le fie rușine: Le-am cerut un radio românesc și ei mi-au dat unul care cântă nemțește și franțuzește.

O mică eroare.

- Aici e polul Nord?
- Nu, stânga împrejur, aici e cel Sud.

Snoave.

de Tity Glăvan cl. IV-a.

Proaspăt!

— Bine domnilor, zise o doamnă intrând la una din cele mai luxoase băcării din centru, asta e curat scandal! Intru la dumneavoastră și mă murdăresc de vopsea!

— Vai, conică, mă rog, să vedeți, am pus afișul: „Atențiune, vopsit proaspăt“. Imi pare rău că nu l-ați văzut.

— Da, l-am văzut, dar nu l-am crezut. De câte ori n'ați scris: „Ouă proaspete“, „pește proaspăt“ și numai proaspete nu erau!

Mijloc sigur.

Doi părinți de familie vorbesc:

— Sunt disperat că fiu-meu, care e de o săptămână la Sinaia, nu mi-a scris încă nimic.

— Și băiatul meu are obiceiul să mă uite în focul distracțiilor, dar eu am un mijloc care nu dă greș, ca să-l fac să-mi răspundă.

— Care?

— Ii trimit o scrisoare la care adaug: Iți alătur, aci în plic, două hârtii de câte o mie de lei.

— Ei și?

— Și nu pun în plic nici un ban. Să-l vezi cum răspunde imediat, că n'a primit nici-un ban.

Intre două rele.

Acum două zile, într'un compartiment, o cucoană călătorea ținând în brațe un copil de un an, care țipa cât îl lua gura.

— „Dar, cucoană, pentru numele lui Dumnezeu“ îi spuseră ceilalți călători, „leagă-l, cântă-i ceva, ca să tacă“.

Atunci, mama copilului începu să cânte un cântec de leagăn fals și pițigăiat.

— „Cucoană“, ziseră, iarăși călătorii, „știi ce? nu mai cânta D-ta, mai bine lasă copilul să plângă“.

Amiral și animal.

Tânărul Stănescu trebuia să dea un examen ca să intre în marină. Tânărul e fiul unui însemnat om politic, așa că reușita lui e sigură. Cunoștințele lui de carte sunt însă foarte reduse.

În comisia examinatoare era și un amiral, prieten bun cu Stănescu tatăl, hotărât să dea notă de trecere fiului.

— Așa dar, amiralul îi pune o întrebare foarte ușoară. Spune-mi te rog un animal care mănâncă iarbă.

Tânărul Stănescu se uită speriat și tâmpit la amiral și nu răspunde nimic.

— Cum?, nu știi?

— Vă rog... n'am înțeles întrebarea.

Amiralul, mirat, îl întreabă încă odată binevoitor:

— Te-am rugat să-mi spui numele unui animal care mănâncă iarbă.

— Ah! răspunde Stănescu: eu înțelegeam amiral.

PAGINA INFORMATIVĂ

Instituțiile auxiliare ale liceului nostru.

de: Munteanu Mircea, cl. V-a.

Școala, singură, fără nici un ajutor, greu poate desăvârși educația elevului. Ea trebuie să se înconjoare de instituții auxiliare, în care să se vorbească sufletului dela o distanță mai mică decât cea care există între bancă și catedră.

Voiu căuta să arunc o scurtă privire asupra instituțiilor auxiliare ale liceului nostru.

I. **Cercetășia**, școala activismului, este una dintre cele mai importante. Ea reușește să mobilizeze toate facultățile spirituale, îmbinând instrucția cu educația. La noi s'a aplicat și se aplică *Sistemul Patrulelor*. Am arătat în numărul trecut, cât de frumos se prezintă, statistic, activitatea cercetășească.

Cercetășia dispune de un foarte bine amenajat cămin, care însă azi a ajuns mult prea neîncăpător. Efectele grupelor se păstrează într'o magazie alături de cămin. Tot lângă cămin e biroul și o cameră obscură pentru dezvoltat și fixat fotografiile. În cămin se află și postul de prim ajutor, care funcționează sub conducerea D-lui Comandant Laslău.

II. **Societatea de Lectură „Al. Vlahuță”** are ca scop dezvoltarea dragostei de literatură, stimularea la studiile literaturii și cultivarea talentelor. Ea se conduce după statutele ei proprii, care ar trebui riguros aplicate. Activitatea ei am trecut-o la „Note”. (No. 2). Aici trebuie să amintim despre „Biblioteca Tinerimii” foarte bine înzestrată cu tot felul de cărți și sala de lectură, inaugurată acum doi ani, care constituie una dintre mândriile Liceului.

Societatea de Lectură e condusă de un comitet pe care l-am publicat în n-rul trecut, supravegheat de DI Prof. Lupșor.

III. **Societatea de Știință „Petre Poni”** este o secție a Societății de Lectură, dar știința fiind apanajul

Sala de Lectură.

unui cerc restrâns, are un spirit mult mai didactic decât Societatea de Lectură.

Aici amintim Sala de Fizică și Sala de Chimie, fiecare formată din trei camere: Camera de curs, camera de pregătire a experiențelor și sala de păstrare a efectelor. Sala de Chimie mai dispune de o sală modernă pentru lucrările practice ale elevilor de cl. VIII-a. Lucrările practice de Fizică se fac în atelierul liceului.

Societatea de Știință e condusă de acelaș comitet ca și Societatea de Lectură, sub supravegherea D-lui Profesor Felszegy.

IV. **Corul Liceului** este foarte bine organizat. El ține repetiții săptămânale. Numără peste 150 de coriști.

V. **Orchestra** de asemenea lucrează cu mult interes. Băieții dela orchestră jertfesc și mai mult, învățând la diferite instrumente și pregătindu-și partiturile. Orchestra numără aproape 50 instrumentiști.

Atât corul cât și orchestra își țin repetițiile în sala de muzică, special amenajată în acest scop.

Atât corul cât și orchestra sunt conduse de către Domnul Profesor Ignaton. Corul are ca cenzor pe Iosof Nicolae clasa VIII-a iar orchestra pe Trifu Ioan cl. VIII-a.

VI. **Revista Liceului** contribuie și ea foarte mult la cimentarea unei legături între D-nii Profesori și elevi, și la solidaritatea școlii. Ar fi bine să se găsească în localul liceului o odăiță cât de modestă, pe care s'o putem numi „Redacția Revistei” și care să știm că e colțul nostru.

VII. **Alte auxiliare.** *Sala și Muzeul de Științe Naturale*, care se compune dintr'o sală de curs și două săli de muzeu, este foarte bine amenajată. *Sala de desemn* a fost de curând reînviată și aranjată. *Sala colecției Geografice* servește aproape numai pentru păstrarea hărților. *Sala de Gimnastică* e înzestrată cu cele mai noi aparate. De altfel, din punct de vedere athletic liceul nostru poate fi mândru de rezultate. Băieții noștri au purtat în multe părți ale țării Dacul cu balaurul în mână, pe care-l au cusut pe tricouri, și înfrângerile au fost sau datorită împrejurărilor, sau au fost date de grupări a căror întâlnire le face cinste. Ne-a mai rămas *Sala de Psihologie*. În ea se află o frumoasă bibliotecă filosofică, aparate psihologice, statistici și diagrame.

VIII. **Internatul** nu mai aparține educației elevilor ci este un auxiliar oarecum organic. Internatul e o clădire impunătoare în partea opusă a liceului, cu fațada spre strada Șaguna. Pentru a-l descrie ne-ar trebui prea mult timp și spațiu, de aceea ne mulțumim să-l semnalăm. Totuș ca o caracteristică a vieții internatului nostru amintesc șezătorile aproape lunare pe care elevii internatului le dau împreună și care se desfășoară într'o atmosferă de bucurie și înfrățire.

Noul microscop al Sălii de Șt. Naturale.

Corul și Orchestra Liceului

Expoziția de desemn dela liceul „Decebal“ din Deva*).

In cadrul expoziției școlare, profesorul Moldovan expune icoanele capelei ort.-rom. din Orăștie.

Expoziția surprinde prin noutatea problemei și felul cum înțelege să facă educația integrală, nu numai artistică, sau cum s'ar crede școală de promovarea talentelor. Aci toți lucrează și fiecare trebuie să producă.

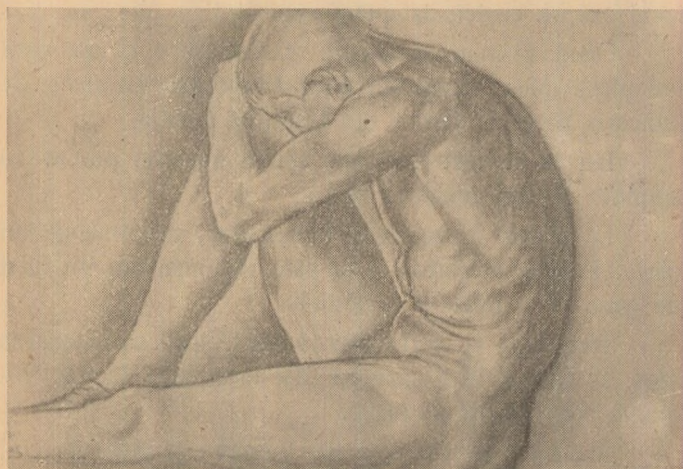

Icoanele capelei din Orăștie de Dl. Prof. Moldovan.

Talentalul profesor ne redă o pictură caldă, plină de mistic oriental și calm. Sunt lucrări de artă bizantină românească în culorile icoanelor pe sticlă.

Desemnele după natură ale clasei a IV-a.

Nud după natură de Suci Victor cl. V-a.

Panoul decorativ al cl. a V-a.

*) Din gazeta „Hunedoreanul“.

Dela clasa I. la VIII se urmărește dezvoltarea tuturor funcțiilor sufletești ale elevilor, dezvoltându-le memoria, judecata, imaginația creatoare și păstrând cu sfințenie caracteristicul individual; se susține originalitatea.

Printre explicațiile primite, prof. Moldovan ne face și câte o interesantă caracterizare a elevului, subliniind importanța desenului pentru fișa individuală a elevului.

Desenul clasic se remarcă prin câteva capete de gips ale elevului Suciul cl. V., un talent ce depășește vârsta. Nudurile sale domină întreaga expoziție. În afișe este un maestru.

În peisajii de pe natură se remarcă din cl. IV. elevul Nonay, cu pastele pline de lumină și justă perspectivă.

Afișele moderne ale clasei a V-a.

Proiect de vitraliu de Kozma Iosif cl. VII-a.

Impresii de la concursurile „Tinerimii Române“.

de: M. Munteanu cl. V-a.

În 6 Maiu, seara, am plecat veseli spre București, ca să participăm și noi la concursurile „Tinerimii Române“. În noaptea răcoasă acceleratul părea că zboară, scuișând o ploaie de scânteii. Pentru a 7-a oară trenul mă poartă, în ritmu-i monoton, spre capitală.

Dimineața suntem în gara de Nord. Ne așteaptă muzica militară, membrii Comitetului Tinerimii, și mai apoi, îl întâlnim și pe d-l Președinte, Nae Dumitrescu, „bătrânul veșnic tânăr“.

Cu mașinile angajate de Societate mergem până la locurile, unde suntem încuartați. Noi mergem la Colegiul Național Sfântul Sava.

După ce ne aranjăm și ne odihnim după lunga noastră călătorie, plecăm prin oraș. Aceeași capitală, cu viața ei veșnic în fierbere, cu clădirile frumoase în stil românesc și blokhausurile care tind să le înnece — cu vânzătorii ambulanți, și cu acelaș Cișmigiu frumos, cu aleile curate, minunatele rîndouri și pomii bătrâni

Sf. Gheorghe omorînd balaurul, proiect de vitraliu al lui Cosma cl. VII., este o operă de artă.

Atrăgătoare sunt desemele decorative ale cl. V. în care se remarcă elevul Cichi, cu multă gingășie în culori. Afișele elevului Groza, Cichi, Suciul, Sâncrăian, Mețiu, stau alături de cele mai moderne afișe din București.

Deosebit de interesant este panoul decorativ al clasei VI., cu proiecte pentru ceas cubist, executabil în aragonit și marmoră. Sunt forme și studii de compoziții și stilizare cubistă.

Se remarcă: Hanta, Pascu, Popovici, Subulescu, Visirin, Grosean și Comloș.

Cine n'a vizitat-o a pierdut o ocazie rară.

Spectator.

— cu lacul pe care se leagăna ușor bărcile, și muzica în care predomină tangoul tavernelor spaniole.

A doua zi — 8 Maiu — sunt concursurile. Cu tocul asupra coalei, așteptăm subiectul.

Când primim subiectul, zâmbesc — e așa cum îmi place mie: „Legenda unui Monument Istoric“, cu indicația d-lui Profesor: din tradițiile locului.

Iau ca subiect legenda cetății noastre, pe care o amplific și trag concluzii noi.

La sfârșit o recetesc. Mărturisesc, mie însumi îmi place. Predau lucrarea — și plec. Eu mai am un bilet de concurs și intru și la Religie.

Dar după ce scriu trei rânduri, spre surprinderea mea, se spune: Cei care au dat lucrare la Limba Română, sunt rugați să plece.

Mă scol în picioare, dau lucrarea și plec.

Duminecă, 9 Maiu, nesfârșitul cortegiul de costume

naționale al „Tinerimii“ parcurge străzile capitalei, și ascultă serviciul divin.

După masă unul dintre Dnii profesori universitari rostește o frumoasă conferință despre „Sufletul Românesc“.

10 Maiu, cea mai măreață sărbătoare națională a noastră, se sărbătorește în capitală cu un fast orbitor. Toate armele trec prin fața Suveranului. Defilarea ține până târziu.

Întâlnesc fetele de la Deva, cu D-na Profesoară Heul și Dra pedagoagă. Le conduc mult timp prin oraș — și văd în ele o frântură a Devei noastre — și în societatea lor mă simt par'că mai acasă.

Vizităm Expoziția Lunii Bucureștilor, organizată anul acesta la Herăstrău și seara, în același ritm al trenului, plecăm spre casă.

Expoziția de Lucrări Practice de Fizică a Liceului „Decebal“.

de: Prof. E. Felszeghy.

Fig. 1. Vederea generală a expoziției de fizică.

În legătură cu predarea fizicii în cursul inferior, programa analitică prevede: „Elevii vor fi îndemnați la realizări de mici aparate, în raport cu cunoștințele căpătate de ei“. Majoritatea profesorilor trec cu vederea această frază laconică, care nu dă nici o lămurire referitor la mijloacele prin care se poate realiza. În străinătate, în special în Germania, se dă o mare atenție aplicațiilor de această natură; există o întreagă literatură, pe baza căreia elevii — sau tinerii în general — pot construi în miniatură orice aparat sau mașină realizată de tehnica modernă.

Utilitatea lor este evidentă:

Din punct de vedere didactic ușurează mult învățământul fizicii, prin înțelegerea corectă a principiului de funcționare a aparatelor, prin întipărirea nepieritoare în memoria elevului a aparatului construit și prin deșteptarea interesului și dragostei pentru știință. Din punct de vedere educativ, ele contribuie la dezvoltarea unei strânse legături sufletești între profesor și elev; dezvoltă spiritul practic și inventiv și trezesc dragoste pentru carierele practice, scop ce nu trebuie neglijat în gimnaziu.

Dar aplicarea lor întâmpină oarecari dificultăți, iată motivul pentru care și aceia care încearcă să le introducă, în curând renunță la ele.

În urma unei experiențe de mai mulți ani, am găsit modalitatea de a le aplica cu deplin succes; dovadă expoziția de fine de an aranjată în căminul cercetașilor, care a fost mult apreciată de membrii corpului didactic din localitate și de publicul orașului, pentru care a constituit un spectacol distractiv și impunător. S'au obținut laude elogioase din partea câtorva intelectuali din străinătate, care au mărturisit, că nici în patria lor n'au văzut realizări atât de frumoase.

Peste tot am ținut seamă de următoarele principii:

- a) Lucrările nu sunt obligatorii;
- b) Nu trebuie să răpească timpul destinat aplicării programei analitice;
- c) Nu trebuie să răpească mult timp elevilor în detrimentul altor obiecte;
- d) Să nu reclame cheltueli din partea părinților.

În consecință am indicat la sfârșitul fiecărei lecțiuni în mod sumar, cum s'ar putea construi aparatele învățate, prezentându-le modelele construite în anii precedenți, sau făcute anume de mecanic. M'am ferit de instrucții prea amănunțite, pentru a pune la contribuție ingeniozitatea elevilor, încurajând realizarea variantelor noi și recomandând cercetarea revistelor. (Ziarul Științelor, Spiel und Arbeit, etc.) În schimb am atras totdeauna atenția asupra materialelor pe care le pot utiliza pentru a nu cere parale părinților: becuri arse, sticle și fiole farmaceutice, spițe de biciclete, cutii de conserve, tocure de cauciuc, etc. Rămânea ca elevii să construiască aparatele acasă, fără să li se impună vreun termen; la dorință erau admiși în atelierul școlii, unde puteau executa lucrări de tâmplărie și fierărie, ajutați, de mecanicul școlii.

Ca mijloace de încurajare au servit: notarea în catalog, organizarea concursurilor și expoziția de fine de an. Eficacitatea acestor mijloace o dovedește faptul, că lucrările au fost executate benevol de mulți elevi din clasa I. și II. în care nu se învață fizica. Interesul general explică numărul mare și varietatea aparatelor construite. În dorința de a servi aceluia care încearcă introducerea lucrărilor, dăm lista aparatelor construite, indicând materialele întrebuițate, căci modul de construcție, pentru cei versați cât de puțin în această materie, se înțelege dela sine:

1. Firul cu plumb.
2. Nivelă zidarului.
3. Nivelă cu bulă de aer (tub de sticlă îndoit la eolipilă, umplut cu alcool, închis cu dop de cauciuc și fixat cu gips într-o bucată de lemn).
4. Nivelă cu plutitor (după Tom Titt).
5. Găsirea centrului de greutate (diferite figuri de lemn sau carton, având mai multe găuri pentru un cârlig de suspensie și un fir cu plumb).
6. Echilibrul corpurilor atârinate (diferite modele din sârmă și alice de plumb).
7. Căderea pe plan înclinat (după Dima, Lucrări practice de fizică cl. VIII).
8. Echilibrul pe planul înclinat.
9. Puterea centrifugă.
10. Balanță cu brațe egale (riglă milimetrică, cuțite din lame de briciu).
11. Balanță cu ață (după Tom Titt).
12. Balanță romană.
13. Balanță jolly (Spirală din coardă de pian, talger un capac de aluminiu).
14. Dinamometru cu arc.
15. Dinamometru cu fir de cauciuc.
16. Scripeți.
17. Aparat pentru demonstrarea legii pârghiilor (riglă milimetrică sprijinită de un cuțit din lamă de briciu, cu cârlige echidistanțate pentru suspendarea greutateților de plumb).
18. Roata cu fus.
19. Aparat pentru demonstrarea legilor pendulului.
20. Vase comunicante.
21. Nivelă cu vase comunicante.
22. Presiunea lichidelor (tub de sticlă șlefuit, închis cu o placă de sticlă colorată).
23. Morișca hidraulică (din sticlă de lampă sau bec ars; acesta din urmă se deschide astfel: se încălzește montura metalică și se desprinde de pe sticlă, se rupe capacul țevii de vidare și se șlefuește fundul pe piatră de emeri, până ce iese suportul filamentului. Dopul se poate fabrica dintr'un toc de cauciuc netezit cu hârtie emeri; prin două găuri făcute cu un cuiu înroșit, se introduc țevile de sticlă îndoite la eolipilă).
24. Pisetă (din bec ars, toc de cauciuc și țevi de sticlă).
25. Bilă Heron. (aceleași materiale).
26. Sifon întrerupt (aceleași materiale).
27. Ludion (borcan de dulceață umplut cu apă, fiolă de injecție echilibrată la limita de plutire, totul închis ermetic cu o placă de cauciuc).
28. Fântână aspiratoare (gât de balon Würtz, dopuri de cauciuc, piston de plută învelită în câlți, supape din bile de lagăr, fixate cu o cruce de sârmă).
29. Fântâna lui Heron (becuri arse, toc de cauciuc, țevi de sticlă).
30. Sferă și inel pentru demonstrarea dilatării.
31. Dilatometrul (bec ars, toc de cauciuc, țevă capilară, petrol colorat cu arcanină).
32. Spirală pentru demonstrarea curenților de aer produși de o lumânare.
33. Morișca lui Heron (morișca hidraulică răsturnată, suspendată pe un fir de ață).
34. Caleidoscop.
35. Disc Newton.
36. Model de teodolit.
37. Aparat fotografic cu plăci (cutie de lemn, lentilă o lupă, declanșator o placă de tablă ținută de un arc, executat de elevul Brândușa de cl. III.).
38. Pendul electric.
39. Pendul dublu.
40. Pendul electric orizontal (după Weindhold, Physikalische Demonstrationen, beșica de colodiu fiind înlocuită cu o minge de ping-pong subțiată cu șmirgel și acoperită cu bronz de aluminiu).
41. Tabla lui Franklin (geam de sticlă, armături de staniu, lipite cu șelac sau albuș de ou).
42. Tabla lui Rosetti (tablă Frankiin cu o singură armătură).
43. Tabla de fulgere (tablă Franklin, având o armătură alcătuită din răzătură de alamă, presărată pe șelac topit).
44. Tablă de scânteii.
45. Tub de scânteii.
46. Butelia de Leyda (pahar sau borcan de dulceață, cu armături de staniu).
47. Descărcător electric.
48. Egretă electrică.
49. Morișcă electrică (tăiată dintr'un tub de anacot, având ca suport un ac fixat într'un tub de sticlă).
50. Morișcă de repulsiune (o podoabă de pom de crăciun, suspendată pe un vârf de ac, între două ace cu picioare izolatoare, legate de polii mașinei de influență).
51. Element Meydinger (borcan de dulceață, bec ars, montura lui formează polul pozitiv).
52. Sonerie electrică.
53. Telegraf Morse.
54. Bobină de inducție.
55. Spectrul magnetic al curentului electric.
56. Aparat de radio cu galenă (schema lui Palade Emil elev cl. V. publicată în numărul 2 al revistei „Știu“).
57. Aparat de radio cu o lampă (după Hegedüs Ernest cl. IV. revista „Știu“ Nr. 2).
58. Aparat de demonstrație radiofonică (după Roller și Pricks executate de Schaffer cl. VI.). (Vezi fig. 2.)

Fig. 2. Aparate de radiofonie și de chimie.

59. Microfon (latan cl. III).

60. Șteamp.

61. Moară de vânt.

62. Far.

Mijloacele de transport pe apă au fost prezentate pe un canal special amenajat, anume:

63. Vapoare cu reacție (cutie de conserve purtând pe o cruce de sârmă, un tub de algocratină, găurit cu un ac).

64. Vas cu rachetă (ca mai sus, în locul tubului de algocratină, care produce vapori, având o fontenă umplută cu iarbă de pușcă).

65. Corabie cu pânză.

66. Vas cu rotor Savonius (corpul se cioplește din lemn masiv, iar rotorul se face dintr'un tub de anacot, tăiat în două longitudinal, cele două jumătăți fiind fixate între două discuri de tablă cu o deplasare relativă de două treimi de diametru; osia făcută din două ace de patefon se reazămă pe corpul corabiei și pe un ochiu de sârmă de alamă).

67. Vapor cu elice mânăată de turbină cu vapori, totul făcut din vase de conserve și cutii de cremă de ghețe având ca axă o spiță de bicicletă (canalul vezi fig. 3.)

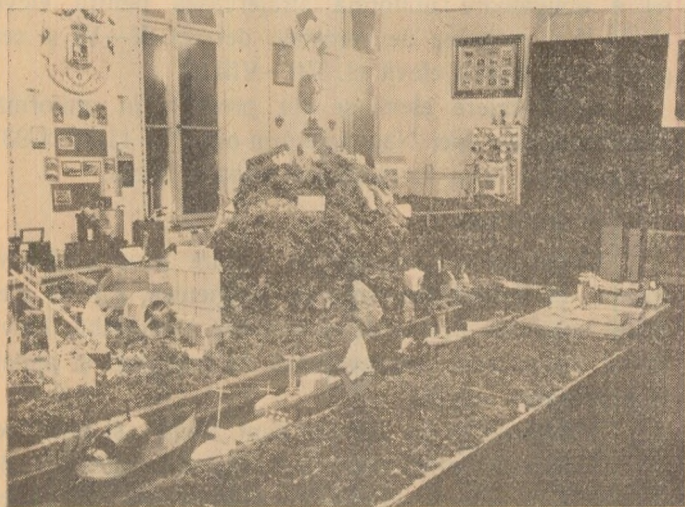

Fig. 3. Canalul cu mijloace de transport pe apă.

Potrivit avântului aviației am căutat să inițiem și în această direcție tineretul școlar construind:

68. Smei.

69. Modele de planoare (s'au distins Kozma L. și Mețiu de cl. V.).

70. Modele zburătoare (de Kozma L. cl. V.)
(Vezi fig. 4)

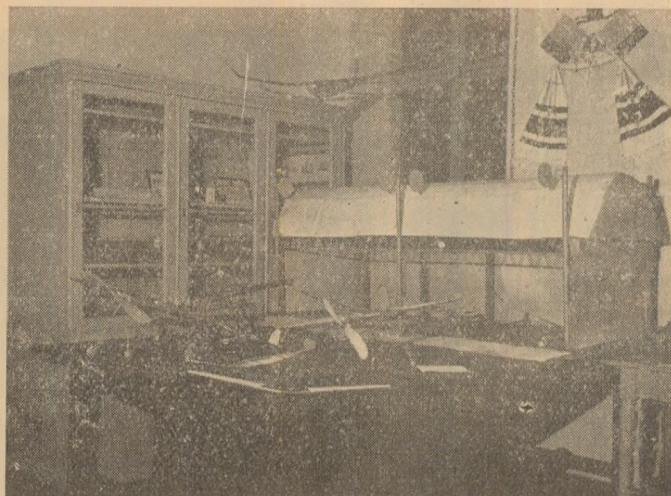

Fig. 4. Hangarul aviației cu planoare și modele zburătoare.

71. Tunelul aero-dinamic care permite demonstrația completă a principiilor aero-dinamice și studiul științific al modelelor. Curentul de aer de secțiunea 50/10 cm. e produs de un ventilator de 1/10 HP. și îndreptat asupra diferitelor profile fixate cu ajutorul a două brațe pe o balanță de scrisori, permițând măsurarea componentei orizontale și verticale a rezistenței aerului. Având în vedere că materialul demonstrativ de aviație încă nu e pus la punct nici de marile case constructoare din străinătate, credem ca aparatura elevului Kozma L. contribuie la rezolvarea acestei probleme, meritând să fie descrisă amănunțit într'un număr viitor. (Vezi fig. 5).

Fig. 5. Tunelul aero-dinamic construit de elevul Kozma L. cl. V-a.

72. Un colț a fost rezervat aparatelor de chimie construite de Mețiu și Bordus din cl. V., după articolul celui din urmă din Nr. 1 al revistei „Știu.” (Vezi fig. 2).

*

Din toate aceste aparate, alegând cele mai reușite, am putut confecționa o colecție completă de școală primară, reprezentată în figura 6.

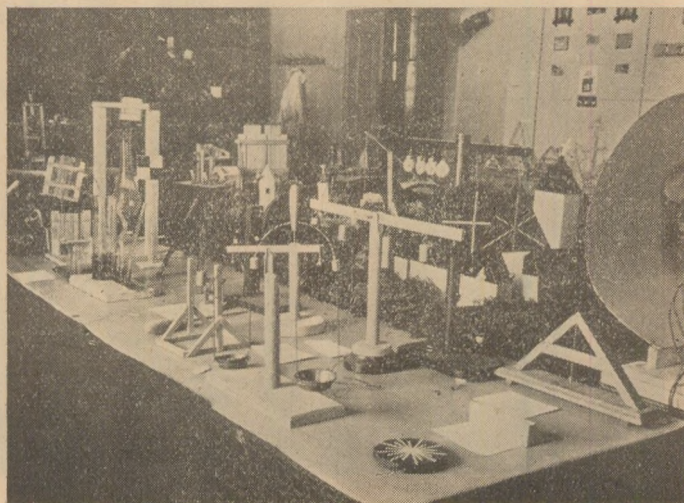

Fig. 6. Colecția de școală primară.

În sfârșit, ca adevărate opere de artă, cităm trenul electric cu tracțiune de elice, cu transformator și tablou de distribuție, precum și instalația Tesla pentru producerea curenților de înaltă tensiune și frecvență, care în perfectă stare de funcționare a captivat și a încântat pe vizitatori, construite cu multă pricepere și răbdare de elevul Kozma Iosif de cl. VII. (Vezi fig. 7 și 8).

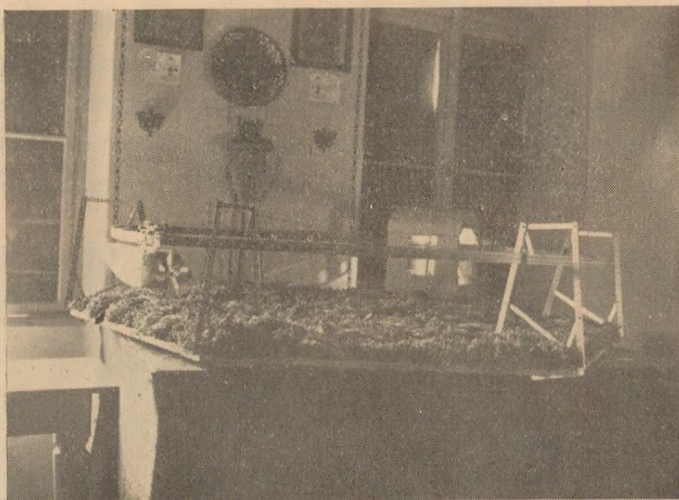

Fig. 7. Trenul electric suspendat (Kozma I. cl. VII-a).

Am relevat numai câțiva din numeroșii elevi care au stat zile întregi lângă aparatele construite cu mâna proprie, pentru a le pune în funcțiune, spre a dovedi vizitatorilor devotamentul lor și dragostea pentru știință. Sunt convins că urmând pe această cale pretutindeni se va obține același rezultat mulțumitor.

Fig. 8. Instalația Tesla.

Direcțiunea liceului „Decebal” Deva.

Prospect

1 Liceu.

Înscrierea și reînscirerea la liceu se face pe baza unei cereri timbrate dela 25—31 August a. c.

Corigenții și particularii prezintă cererea de înscriere după încheierea examenului din sesiunea Septembrie.

Ajutoare vor obține numai acei elevi, care au avut media generală cel puțin 7 și nota la purtare 8—10.

Cererile pentru scutire de taxa de frecvență, conform reg., sau de bursă, se depun odată cu cererea de înscriere, însoțite de un act de paupertate din acest an și un extras familiar.

Elevii care își mențin situația școlară, își vor păstra bursele sau scutirea.

Elevii sunt obligați a purta uniforma școlară de culoarea kaki, aplicând pe ea numărul de ordine. La fel e obligatoare uniforma străjerească pentru elevii cl. I—IV.; uniforma de cercetași dela cl. V—VI și cea premilitară pentru elevii cl. VII—VIII.

La înscriere elevii se vor prezenta în uniformă. Ministerul Educației Naționale prin ord. Nr. 113.325-937 a aprobat la liceu funcționarea ambelor secții.

2. Internat.

Liceul are un internat cu clădire proprie și bine aranjat, cu dormitoare separate și igienice, săli de meditații spațioase prevăzute cu mobilier confortabil. Elevii în tot timpul sunt supravegheați de pedagogi și ajutați la prepararea lecțiilor.

Mâncările ce se servesc sunt variate și nutritive.

Înscrierile, prin cereri separate, se fac dela 15—31 August a. c. Elevii primiți în internat vor aduce cu sine cel puțin 3 feluri de schimburi de pat și corp, cu

literele inițiale ale numelui cusute pe rufe, 1 pernă, 1 plapomă sau pătură și 1 saltea goală; afară de acestea rechizite de curățire. Toate rufele și trusoul vor fi cuprinse în inventar, în dublu exemplar, predat la prezentare pedagogilor.

3. Taxe.

Taxa de frecvență anuală Lei 1675, plus Lei 1150 taxe speciale.

Taxa anuală la internat Lei 9500 plus Lei 1050 taxe speciale (medicamente, îmbăiat, spălatul rufelor, ustensile).

Taxa de frecvență se plătește în 2 rate, prima la înscriere, iar la internat lunar și anticipativ.

4. Examene.

Examenul de admitere în cl. I. se va ținea în 2 Septemvrie.

Examenle de corigență se țin între 1-4 Septemvrie.

Examenle particulare și de diferență se țin între 29 August—5 Septemvrie.

Examenul de admitere în clasa V. și examenul de bursă se va ținea în 6 și 7 Septemvrie.

Deschiderea anului școlar se face la 8 Septemvrie ora 8.

Direcțiunea.

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE*)

Traducere din limba germană

Să se traducă următorul text german în românește:
Bekenntnisse des Hochstaplers Felix Krull von Thomas Mann.

Bruchstück aus einem Roman in meiner Seele. Forste ich nun nach weiteren Jugendeindrücken, so habe ich des Tages zu gedenken, da ich die meinen zum erstenmal nach Wiesbaden ins Theater begleiten durfte. Übrigens muss ich hier einschalten, dass ich mich bei der Schilderung meiner Jugend nicht ängstlich an die Jahresfolge halte, sondern diese Lebensperiode als ein Ganzes behandle, worin ich mich nach belieben bewege.

Als ich meinem Paten Schimmelpreester als Griechengott Modell stand, war ich sechzehn bis achtzehn Jahre alt und also beinahe ein Jüngling. obschon in der Schule sehr rück ständig. Aber mein erster Teaterbesuch fällt in ein früheres Jahr, nämlich in mein vierzehntes — immerhin also in eine Zeit, als meine körperliche und geistige Reife (wie gleich noch weiter auszuführen sein wird) schon weit vorgeschritten und meine Empfänglichkeit für Eindrücke sogar besonders lebhaft zu nennen war.

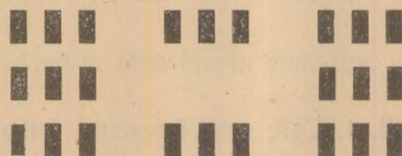
In der Tat haben sich die Beobachtungen dieses Abends meinem Gemüte tief eingepägt und mir zu unendlichem Nachsinnen Staff gegeben.

Prof. I. Botean.

*) Data prezentării: 1 Oct. 1937.

Probleme matematice

Un podgorean roagă pe vecinul său să-i permită să așeze, în pivnița lui, pe scurt timp, 8 butoaie de vin. Acesta răspunde: „Eu am 24 butoaie de vin așezate în formă de pătrat în așa fel încât la control, pe fiecare latură număr 9 butoaie:

Îți permit așezarea butoaielor tale, dacă le aranjezi în așa fel, încât numărul butoaielor așezate pe o latură să rămână nouă. Podgoreanul a reușit să-și așeze butoaiile respectând această condiție, ba, la luarea butoaielor sale a mai furat gazdei 4 butoaie, lăsând totuși 9 butoaie de fiecare latură a patratului. Se cer cele două dispozitive făcute de podgoreanul isteț și explicația.

*

Să se găsească volumul unui solid, născut prin revoluția unei curbe

$$y^2 = 6x$$

în jurul axei n -ilor între limitele $x = 0$ și $x = 4$. Volumul unei felii din acest solid este

$$n y^2 \cdot 9x$$

* * *

Intr'un cerc cu raza r avem înscris un pătrat, iar în pătrat un alt cerc, apoi iarăși un pătrat etc.

Să se afle suprafața tuturor cercurilor și a pătratelor.

Probleme de fizică

Cl. III. 1. Greutatea unui corp e de 150 gr. Scufundat în apă cântărește 125 gr. Care este densitatea lui?

2. Un plutitor de sticlă cântărește 200 gr. în aer, 150 gr. în apă și 160 gr. în petrol. Se cere densitatea petrolului.

3. Roata unui vehicol, a cărei spițe sunt de 30 cm., face 3 tururi pe secundă. Care este viteza pe oră a vehicolului.

Cl. V. 1. Intr'un calorimetru cu capacitatea termică de 18 cal. se află 300 gr. apă de temperatura 20°C. In acest calorimetru introducem o bucată de fer de 200 gr. a cărui temperatură e de 100°. Care va fi temperatura finală a apei din calorimetru, dacă căldura specifică a ferului e 0,113 cal/gr.

2. Volumul unui gaz e 10 l. la temperatura de 273° și la o presiune de 2 atm. Care va fi volumul acestei mase de gaz la 1688°C și o presiune de 3 atm.

3. Cât hidrogen se degajă dacă dizolvăm 130,76 gr. zinc în acid clorhidric. Câți litri de acid clorhidric de concentrațiunea 36,4648 % trebuie pentru această operație?

Cl. VI. La o distanță de 2 metri se găsesc două corpuri încărcate fiecare cu $\frac{4}{10.000}$ coulombi din același fel de electricitate. Cu ce forță (exprimată în kg.) se vor respinge?

2. La ce potențial va ajunge o sferă cu un diametru de 4 m, dacă o încărcăm cu + 500 unități electrostatice?

3. Ce capacitate are planeta noastră?

Cl. VII. 1. Care este frecvența sunetului fundamental produs de un tub sonor, închis, de 17 cm. lungime, viteza sunetului în aer fiind socotită 340 m. sec.

2. Obiectivul unui aparat fotografic are distanța focală de 6 cm. Între ce limite trebuie să fie deplasabil acest obiectiv pentru a putea fotografia obiectele la distanțe cuprinse între 60 cm. și 4 m.?

3. Ce intensitate are curentul electric produs de o forță electromotrice de 4, 5 volți într'un circuit cu rezistența totală de 80 ohmi?

E. Felszeghy.

Limba Română.

Să se analizeze din punct de vedere sintactic și morfologic următorul proverb macedonean:

Picătura cea mai mică ce din munte picurează, face râul care după ea urmează.

(Concurează elevii cl. II—IV.)

L. Sirca.

O ecuație logaritmică interesantă.

de: Gergely E cl. VI.

Să se afle valoarea lui X din ecuația:

$$X + \log X = 20,49.353.$$

(Observare: Ecuația aceasta nu se rezolvă după modul obișnuit al ecuațiilor logaritmice, ci într'un mod absolut deosebit).

Cronica.

A. VIII-a Ședință Literară Ordinară a Societății de Lectură a avut loc în 6 April 1937. Popp Oliver cl. VII-a a citit lucrarea „Curentul Istoric Popular”. Criticul oficial, Olaru Sabin cl. VII-a propune calificativul de primită cu bine. Doboș cl. VI-a se asociază criticului. Brănescu cl. VII-a și Munteanu cl. V-a propun calificativul foarte bine. Deși Președintele îi combate, trecându-se la vot, lucrarea e primită cu foarte bine.

In 13 April s'a ținut ședința Societății de Științe „P. Poni”. Chirică cl. VII-a a citit o lucrare despre „Constituția atomilor”, foarte mult apreciată de toți.

La Serbarea Reuniunii Meseriașilor, din 3 Mai, și-au dat concursul lor: Munteanu I. cl. VIII-a și Mihaly cl. IV-a la Orchestră, iar Munteanu cl. V-a a recitat două poezii.

La Concursurile Tinerimii Române au participat din partea liceului nostru Drăgan Voicu cl. IV-a și Munteanu Mircea cl. V-a. Drăgan a primit o mențiune.

Cercetășia în cadrul curentelor contemporane de pedagogie este ultima broșură a D-lui Profesor Liviu Sirca, în care Domnia Sa caută să arate cum această instituție este conformă celor mai moderne curențe pedagogice. Lucrarea de aproximativ 12 pagini este cât se poate de necesară, mai ales acum, când prin ultimele dispoziții cercetășia este periclitată să-și piardă vechea metodă de lucru, atât de bună. Ea trebuie să fie cetită de oricare comandant sau șef de cercetăși.

„**Le Parnasse**” este titlul broșurii D-lui Profesor Combi, din care o parte este publicată și în prezentul număr al revistei noastre. Vom vorbi mai pe larg despre ea după apariție.

8 Iunie, aniversarea restaurării și Ziua Tineretului, s'a sărbătorit conform dispozițiilor, printr'o mare paradă străjerească. La ora fixată în Piața Unirii s'a făcut un mare careu, cu toate unitățile străjerești din oraș. S'a luat raportul, apoi fanionul s'a ridicat încet, în sunetele Imnului Regal, în timp ce gândul tuturor se îndrepta spre Acela care acum 7 ani urca treptele tronului de care fusese atâta timp ținut departe. Ceremonialul continuă, și la cuvântul șefului vorbește D-l Prof. Bora, comandantul Legiunii „Sarmisegetuza”.

Urmează apoi defilarea unităților.

După masă a avut loc o frumoasă serbare sportivă. Au executat exerciții de ansamblu școlile primare sub comanda D-lui Inv. Mocanu, Liceul de Fete sub comanda Dnei Prof. Heul și liceul nostru împreună cu Șc. Normală sub comanda D-lui Prof. Aslău.

Au urmat concursurile de atletism și wolley-ball. Iată rezultatele:

1. *Aruncări cu discul*: I. Giurgiu Octavian 36 m. (L), II. Ursu Petre, (N) III. Rădulescu Nicolae (N).

2. *Aruncări cu globul*: I. Ursu Petre, (N) II. Rădulescu (N) III. Alexandrescu Pompiliu (L).

3. *Alergări 100 m. plat* I. Kromek Rudolf (L) II. Aldica (N), III. Jurcoane (L).

4. *Sărituri în înălțime*: I. Kromek Rudolf (L) II. Subulescu Gheorghie (L) III. Aldica (N).

5. *Sărituri în lungime*: I. Rădulescu Nicolae (N) II. Anghel (N) III. Jurcoane (L).

6. *Stafeta* a câștigat-o echipa liceului formată din: Jurcoane, Seiman, Iosof și Kromek.

Matchul de wolley a rămas nedecis.

Premianților li s'au împărțit medalii.

Seara s'a făcut retragerea cu torțe. În noaptea senină și limpede, tinerii ostași ai României de mâine, străbat orașul cu torțe aprinse în mâini, în sunetele fanfarelor.

În fața Prefecturii coloana s'a oprit și a vorbit din nou, D-l Com. Bora, poetul sângelui dac, din dis-

cursul căruia reținem o singură frază: „A fi străjer în-seamnă a-ți împlini toate datoriile față de familie, școală, biserică și Țară“...

La lumina pâlpâindă și roșiatică a torțelor, coloana pleacă mai departe, acoperind cântecul fanfarelor cu uralele izbucnite spontan din sute de piepturi tinere.

Intorși în piață s'a format din nou careul și în tăcerea nopții, s'a făcut coborîrea pavilionului național. S'au dansat apoi câteva hore și sârbe, apoi cu sufletele pline de bucurie, s'au întors toți spre casă, pentru ca în rugăciunea lor de seară să-i ceară lui Dumnezeu paza Lui sfântă pentru Regele nostru.

Ziua Eroilor a fost pentru organizațiile străje-rești un prilej de pioase manifestații. Toate unitățile s'au strâns în piață, apoi procesiunea a pornit încet, cu pa-sul rar, spre cimitir. Unitățile sunt pe trei rânduri, largi, cuprinzând întreaga stradă. La trecerea coloanei totul amuțește. La cimitir s'a făcut un serviciu divin pentru sufletele eroilor, apoi toți s'au îndreptat spre casă, după ce au pus pe mormintele eroilor buchete de flori, le-gându-se tainic cu sufletul lor care plutește veșnic dea-supra noastră, ca o călăuză a țării.

In 13 Iunie a avut loc sfințirea celor 47 drapele a subcentrelor premilitare din subinspectoratul Hune-doara. Înainte de masă a avut loc o impresionantă pa-radă, iar după masă concursuri sportive.

La concursurile dintre centrele subinspectoratului, au obținut rezultate frumoase următorii elevi ai liceu-lui nostru:

Kromek Rudolf care s'a plasat I-ul la sărituri în înălțime (1,65 m.) și alergări 100 m. plat (11.8 m.).

Iosof Nicolae și *Kromek Rudolf*, cere au făcut parte din echipa de stafetă clasată a II-a.

Giurgiu Octavian, *Moșiu Traian* și *Kromek Ru-dolf*, care au făcut parte din echipa de Wolley-ball clasată I-a.

Iosof Nicolae și *Trifu Ioan*, care au făcut parte din echipa de fotbal clasată I-a.

Toți aceștia au concurat în cadrele Centrului Deva, care a câștigat Cupa Subinspectoratului.

Expoziția de Desemn a liceului nostru a fost deschisă în prima săptămână a lunii Iunie. S'au remar-cat în special lucrările talentatului nostru coleg Suci Victor din clasa V-a, care de altfel a și stat tot timpul ca supraveghetor și ghid al expoziției. (Detalii în „Pa-gina informativă“).

Expoziția de lucrări practice la Fizică a avut și în acest an un succes răsunător. Micile aparate de mecanică și electrostatică, jucăriile științifice ca: moriști, fântâni, vaporase, toate au plăcut publicului. Au impres-ionat mult: instalația cu curenți Tesla, cu demonstra-rea proprietăților lor, trenul electric suspendat și pla-noarele construite de frații Kozma. (Detalii în „Pagina informativă“). Cei care s'au distins au fost premiați și sunt trecuți la premianți.

Incheierea anului școlar a avut loc în 24 Iunie Afară de Imnul Regal, Corul și Orchestra au executat: Marșul lui Tudor și niște arii populare culese și armo-nizate de Dl Profesor Ignaton, care au fost bisate. Or-chestra a cântat preludiul operetei „La Șezătoare“ de Brediceanu. De asemenea s'a executat un solo de pian și un quartet. Au recitat Ghișa cl. VI-a și Romanul cl. II-a. Cuvântul de adio I-a rostit Giurgiu Octavian cl. VIII-a, acest titan în gândire și acțiune al liceului nostru, care s'a remarcat pretutindeni: la studii, în li-teratură, în știință, în cercetășie la timpul său. Cuvân-tarea sa bine încheată, care vădește o mare pătrun-dere a lucrurilor, a fost un strălucit final al activității lui atât de complexe ca elev.

De aici, dela masa redacției, noi îi urăm în nu-mele redacției, colaboratorilor și cetitorilor revistei mult succes în viață, aceluia care a fost primul redactor-șef al revistei noastre, promițându-i totodată că vom fi la înălțimea misiunii noastre, cum el a spus-o în cuvân-tarea sa.

Ultimul punct al încheerii a fost darea de seamă a Dlui Director și premiarea elevilor. S'a trecut apoi în curtea liceului, unde s'a făcut coborîrea fanionului.

Darurile pe care liceul nostru le-a primit în cursul prezentului an școlar, sunt următoarele:

Ministerul Educației Naționale 29 cărți în valoare de 1847 lei.

Dl Frank L. fost elev al liceului, Șeful Regiunii Industriale Timișoara 3000 lei.

Dl Munteanu Liviu, inginer, 20 cărți în valoare de 883 lei. Tot Domnia Sa a mai donat cărți și reviste științifice în valoare de 781,50 lei.

Dl Toth Francisc, profesor, a donat 1 ceas pentru premiarea celui mai bun elev la sport, în valoare de 1000 lei.

Dl Cichi Adrian, ofițer de poliție, un cocoș de munte împăiat, în valoare de 500 lei.

Dl Dragoș N., Șeful Serviciului de măsurii și greu-tăți, 11 diferite greutateți și o balanță, în valoare de 417 lei.

Dl Floca, directorul muzeului, 3 cărți în valoare de 300 lei.

Dl Țurcu V., inspector C. F. R., 1 carte în valoare de 390 lei.

Liga Antirevizionistă Cluj 6 cărți pentru premiarea elevilor cu cele mai frumoase sentimente românești, în valoare de 250 lei.

Dl Hirș 250 lei.

Dl Diniș I. notar, 200 lei.

Dl Laufer 10 cărți în valoare de 228 lei.

Dl Hollos, librar, 6 cărți în valoare de 112 lei.

N. N. 100 lei.

Valoarea totală a acestor daruri e de 10.128,50 lei.

Redacția Revistei, publicându-le, își face o plăcută datorie să mulțumească în numele elevilor, tuturor do-natorilor.

Premiații anului școlar 1936—37 sunt următorii:

I. Cei mai buni elevi pe școală.

Olariu Sabin cl. VII-a cu media 9,23.
Groza Liviu cl. I. cu media 9,16.
Romanul Flaviu cl. I-a cu media 9,03.
Giurgiu Octavian cl. VIII-a cu media 9,02.
Bordus Cornel cl. V-a cu media 9,00.
Drăgan Voicu cl. IV-a cu media 8,97.

II. Premiați pe clase.

Clasa VIII-a. I. Giurgiu Octavian cu media 9,02.
II. Winkler Victor cu media 8,86. III. Oprean Constantin cu media 8,42.

Clasa VII-a. I. Olariu Sabin cu media 9,23. II. Kozma Iosif cu media 8,86. III. Popp O. cu media 8,42.

Clasa VI-a. I. Ghergheli Gheorghe cu media 8,97, Kolosy P. cu media 7,68. III. Hanta Ioan cu media 7,38

Clasa V-a. Bordus Cornel cu media 9,00. II. Munteanu Mircea cu media 8,85. III. Meșiu Ioan cu media 8,85

Clasa IV-a. I. Drăgan Voicu cu media 8,97. II. Câmpean Sandu cu media 8,65. III. Olariu Viorel cu media 8,48.

Clasa III-a. I. Popovici Mircea cu media 8,90. II. Duminecă Alexandru cu media 8,70. III. Groza Octavian cu media 8,67.

Clasa II-a. I. Romanul Nerva cu media 8,48. II. Drăgan Gheorghe cu media 8,47. III. Almășan Bujor cu media 8,46. Mențiune: Machold Robert.

Clasa I-a. Groza Liviu cu media 9,16. II. Romanul Flaviu cu media 9,03. III. Erőș Tiberiu cu media 8,58. Mențiune: Mârza Ioan.

III. Premii la materii de studiu.

1. *Limba română.* Giurgiu Octavian cl. VIII-a, Munteanu Mircea cl. V-a, Drăgan Voicu cl. IV-a.

2. *Limba latină.* Munteanu Mircea cl. V-a, Meșiu Ioan cl. V-a, Bordus Cornel cl. V-a,

3. *La limba franceză.* sunt două categorii de premianți: A) Lauriații concursului de limba și literatura franceză, organizat de Misiunea Universitară franceză în România și aprobat de Ministerul Educației Naționale. Aceștia primesc o diplomă, semnată de directorul misiunii și președintele juriului și cărți donate de Misiunea Universitară, care în anul acesta au o valoare totală de 3000 lei.

B) Premianții pe baza mediilor anuale, care primesc cărți, donate de dl profesor Combi, care în anul acesta au o valoare de 1500 lei.

E bine să amintim aici că în felul acesta, în cei 7 ani, de când este profesor la liceul nostru dl Combi, s'au împărțit elevilor sărguincioși și cu aptitudini la această materie peste 150 cărți franceze.

Iată lista premiaților.

Laurenții concursului. (au participat clasele VIII-a, VII-a și IV-a.)

Szölösy Ludovic cl. VIII-a, care a obținut a III-a oară premiul I.

Kozma Iosif premiul III. în clasa VII.

Hotărăș David premiul IV. în clasa VII-a.

Drăgan Voicu premiul II. clasa IV-a.

Nussbaum Tiberiu premiul III. în clasa IV-a.

Câmpean Sandu premiul IV. în clasa IV-a.

Premiați pe baza mediilor anuale.

Giurgiu Octavian media 8 premiul II. în cl. VIII.

Ghergheli Gh. media 8,50 premiul I. în cl. VI-a.

Munteanu M. media 8,08 premiul I. în clasa V-a.

Olaru Viorel, care a participat și la concurs premiul IV. în clasa IV-a, meritat prin sărguință și perseverență.

Laufer Pavel	media 8,50	premiul I.	în clasa III-a
Maier Alexandru	" 7,66	" II.	" III-a
Hirsch Adalbert	" "	" "	" "
Duminecă Alexandru	" 7,50	" III.	" III-a
Opran Constantin	" 7,42	" IV.	" III-a
Izsak Adalbert	" "	" I.	" II-a
Erőș Tiberiu	" 9,00	" I.	" I-a
Groza Liviu	" 8,33	" II.	" I-a
Mârza Ioan	" "	" "	" "
Romanul Flaviu	" "	" "	" "
Lörincz Ioan	" 8	" "	" I-a
Crainic Romanul	" 7,33	" "	" I-a

4. Istorie.

Giurgiu Octavian cl. VIII-a, Balșa Alexandru cl. VIII-a, Olariu Sabin cl. VII-a, Drăgan Voicu cl. IV-a, Câmpean Sandu cl. IV-a, Popovici Mircea cl. III-a, Duminecă Alexandru cl. III-a.

5. Fizică.

Romanul Flaviu cl. I-a, Romanul Nerva, Machold Robert, Varga Alexandru cl. II-a, Boldura Cornel, Brândușa Ioan, Ciomoș Ștefan, Groza Octavian, Guia Aurel, Hirsch Adalbert, Iatan Ioan, Laufer Pavel, Majer Alex., Maiorovici Alexandru, Munteanu Busuioc, Opran Constantin, Pizo Aurel, Popovici Mircea, Zeidner Ludovic, cl. III-a, Hegedüş Ernest cl. IV. Premiul profesor Combi: Kozma L. cl. V-a și Kozma I. cl. VII-a.

6. Religie.

Groza Liviu cl. I-a, Popovici Mircea cl. III-a, Olariu Viorel cl. IV-a, Hotărăș David cl. VII-a, Olariu Sabin cl. VII-a.

7. Desemn.

Suciu Victor cl. V-a, Nonayi Pavel cl. IV-a, Sumbulescu Gheorghe cl. VI-a.

IV. Alte premii.

Pentru activitate la revistă. Giurgiu Octavian, cl. VIII-a, Munteanu Mircea cl. V-a, Moșiu T. cl. VII-a.

Pentru activitatea la societatea de lectură. Giurgiu cl. VIII-a, Moșiu Traian cl. VII-a, Balșa Alecu clasa VIII.

Pentru activitate în orchestră. Erős Tiberiu clasa I-a, Machold Robert cl. II-a, Laufer Pavel cl. III-a, Mihaly Elemer cl. IV-a, Lăzăroni Gheorghe cl. IV-a, Breazu Mircea cl. V-a, Munteanu Mircea cl. V-a, Burbarnic Ladislau cl. VI-a, Ghergheli Gheorghe cl. VI-a, Rothmann Ladislau cl. VI-a, Herberger Iuliu cl. VII-a, Radu Horia cl. VII-a, Munteanu Ionel cl. VIII-a, Oprean Constantin cl. VIII-a, Trifu Ionel cl. VIII-a, Szölösy Ludovic cl. VIII-a.

Pentru activitate în cor. Romanul Flaviu cl. I-a, Almășan Bujor cl. II-a, Ignaton Ioan cl. II-a, Duminecă Alexandru cl. III-a, Sâncraiu Silveriu cl. V-a, Chirică Ioan cl. VII-a.

Elevii cu cele mai frumoase sentimente românești. Giurgiu Octavian, Balșa Alecu cl. VIII-a.

Elevul cu cea mai bună purtare. Portscher Ioan clasa V-a.

Elevii care au ajutat la menținerea disciplinei la internat. Giurgiu O. cl. VIII-a, Olaru Sabin cl. VII-a.

Cel mai bun camarad la internat. Balașa Alecu clasa VIII-a.

Pentru activitatea cercetășească-străjerească. Romanul Nerva clasa II-a, Opran Constantin, Pizo Aurel, Tănăsescu Constantin clasa III-a, Hegedüs Ernest, Munteanu Gheorghe, clasa IV-a, Bordus Cornel, Breazu Mircea, Cichi Eugen, Dâșorean Manase, Kozma Ladislau, Munteanu Mircea, Munteanu Busuioc, Meșiu Ioan, Popa Ionel, Sâncraian Silveriu cl. V-a.

La bacalaureat, sesiunea Iunie, au reușit următorii elevi ai liceului nostru: Giurgiu Octavian, Oprean Constantin, Szölösy Ludovic și Winkler Victor.

În timpul apariției revistei noastre, Domnul comandant Laslău și cercetașii Bordus Cornel, Groza Petru și Sâncraian Silveriu, sunt pe meleaguri străine, cu detașamentul român, să reprezinte România la jamboreea internațională din Olanda.

Revista le-o vom trimite și lor, și prin ea cuvântul nostru camaraderesc:

Trecând granițele acestei Țări scumpe, nu uitați nici o clipă că sunteți Români. Purtați-ne cu mândrie drapelul nostru, încântați străinii cu costumele noastre naționale, înduioșați-i cu plânsul doinei noastre și înveseliți-i cu horele, bătutele și învărtitele noastre; faceți-i să vă iubească pentru inima voastră caldă și curată, faceți-i să vă respecte prin virtutea sufletului vostru, faceți-i să vă admire pentru ingeniozitatea spiritului vostru!

Camarazi!

Noi vă dorim petrecere frumoasă în mijlocul acestei adunări de înfrățire a popoarelor și conștiință trează, pentru a vă putea îmbogăți mintea și înnobila sufletul.

Sănătate!

Munteanu Mircea, cl. V-a.